

Χαραλαμπος Παπαγιάννης 1952

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

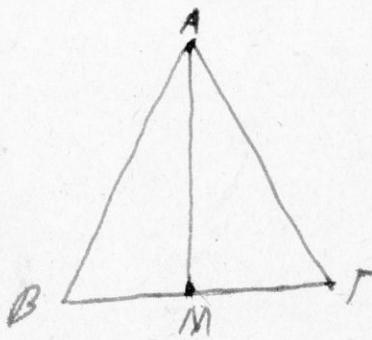

ΙΣΤ
ΓΕΩ
1950

Οργανισμός Εκδοσεως Σχολικών Βιβλίων
EN ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

17689

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αρ. Εισ. 17689

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

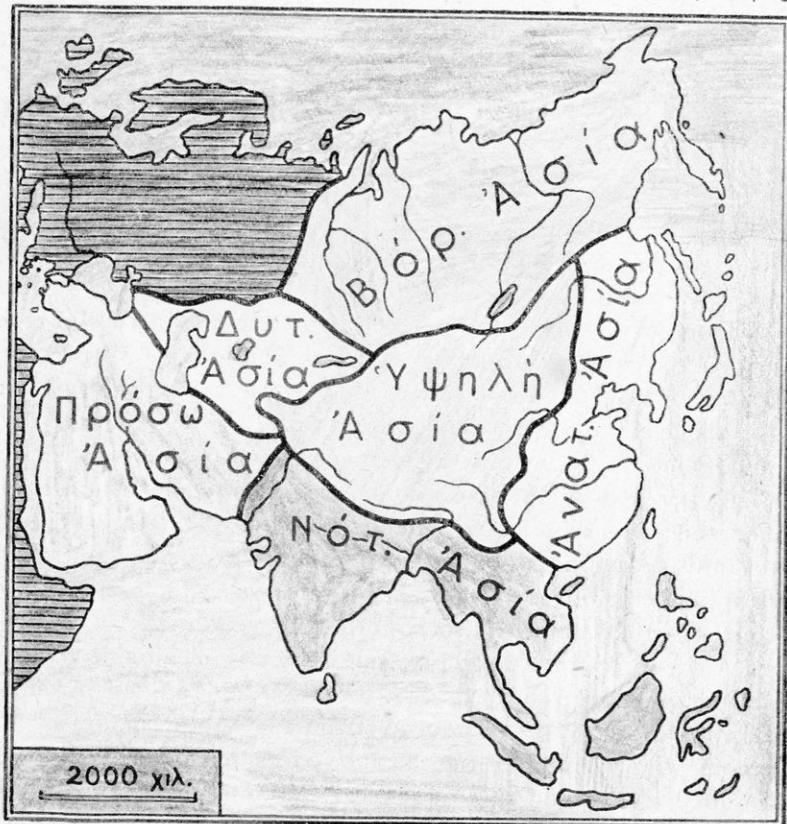
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

Εισαγωγή.— Η Ασία είναι ή μεγαλυτέρα και ύψηλοτέρα ηπειρος της γῆς, τέσσαρας και πλέον φοράς μεγαλυτέρα της Εύρωπης (44 έκατομμ. τετραγ. χιλ.). Λόγω της μεγάλης έκτασέως της έχει και μέγαν πληθυσμόν πλέον τοῦ ένδος δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἡμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομμ.). Η πυκνότης δυμάς τοῦ πληθυσμοῦ είναι μικρότερα ἀπὸ δ, τι είναι εἰς τὴν Εύρωπην, διότι ύπάρχουν ἔκει και ἔρημοι ἐκτάσεις, ὅποιας δὲν έχει ή Εύρωπη ('Ασία: 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εύρωπη: 46). Η Ασία είναι κοιτίς λαῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων μετηνάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εύρωπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ήπειρους, αἱ δόποια κεῖνται πλησίον, δηλαδὴ τὴν Ἀφρικήν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας ἥλθον περισσότερον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικήν Εύρωπην ἐκεῖνα, τὰ δόποια είναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἥδη χρόνους ἔγνωρισα οἱ "Ἐλλήνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν δόποιον ἀνέπτυξαν. Η δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ή Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ή ἀρχαιοτάτη κοιτίς τοῦ Ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Έρωτήσεις.— 1. Νὰ εῦρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Αογδίνου εὑρίσκεται τὸ ἀντικρὺ τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας Λεκτόν.— 2. Απὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται δὲ Ἰσημερινός; — 3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας, τὸ δποῖον πλησιάζει τὸν Ἰσημερινόν; — 4. Λεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικὸν ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας.

χῆς ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ; — 5. Λεῖξε τὸ βορειότατον Τσελγιοῦ σκιν. — 6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β. γ. π.) καὶ δινόμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ δυοῖα διέρχεται.

Ορια. — Τὰ ὄρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὡκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Ειρηνικὸν ὡκεανὸν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὡκεανόν. Πρὸς Δ.

όμως είναι άκαθόριστα, διότι ή Εύρωπη φαίνεται ως προέκτασις τής μεγάλης ταύτης ήπειρου. Τὰ δρη Ούραλια, τὰ δόποια λαμβάνονται ως δρια, δὲν είναι ύψηλά καὶ διὰ τῶν αὐχένων τῶν είναι εὔκολος ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν Εύρωπην· εύκολωτέρα είναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἡ δόποια κεῖται μεταξὺ τῶν Ούραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. 'Ωσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἡνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς δόποιας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἴγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδὴ τῆς Αἰγαῖος, είναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἴγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εύρωπην ως ἔξαρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαίρεσις. — Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ύψηπεδον μὲν ύψηλότατα δρη, τὸ δόποιον λέγεται 'Υψηλὴ Ἀσία. Περὶ αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ Νοτιοδυτικὴ ἡ Πρόσω Ασία, ἡ Νότιος Ἀσία, ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία, ἡ Βόρειος Ἀσία καὶ ἡ Δυτικὴ Ἀσία (σχ. 1).

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

("Η ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ")

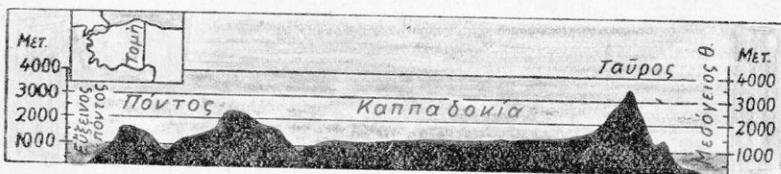
Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Είσαγωγή. — 'Η Μικρὰ Ἀσία είναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ δόποια πλησιάζει τὴν Εύρωπην. Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἥπειρον εἰς τὴν ἄλλην. 'Απὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατώκουν ἐκεῖ ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ δρια. — 'Η Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου δρθόγωνίου τετραπλεύρου, τοῦ δόποιου αἱ δύο μικρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ἡ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. 'Η δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἴγαίου πελάγους, ὅπου πρὸ

αύτῆς ύψοιονται αἱ πολυάριθμοι Ἑλληνικαὶ νῆσοι· πρὸς Α. τὰ δριαὶ τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ δροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἔξακολουθοῦν δύοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ δόποια ἐπαθον πολλάς διαταράξεις καὶ ἐπιτῶν ὅποιων ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑψίπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ δόποιον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν δροσειρῶν, νεωτέρων πτυχῶσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὔξείνου αἱ Ποντικαὶ Ἀλπεῖς (ὕψος 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ δρος Ἀντίταυρος ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτία δροσειρά φέρει τὸ δνομα Ταῦρος (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου,

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνῆκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἴγαιον δρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, Ἰδη, Μυσικός "Ολυμπος κ. ἄ.) Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑψίπεδου ύψοιονται τὸ ήφαίστειον Ἀργαῖος (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὑψιστὸν τῆς Ασίας.

"Ολαι αἱ δροσειραι αὖται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἴγαιον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ δρη τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὔρους 550 μ.) καὶ Ἐλλήσποντος (κοινῶς Δαρδανέλλια, εὔρ. 1.200 μ.), οἱ δόποιοι ἄλλοτε ἥσαν κοιλάδες.

"Ο πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἴγαιου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν δροσειρῶν, αἱ δόποιαι χωροῦν ἔγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τάς κατακρημνίσεις, δηλαδή, αὖται

έμειναν ύπεράνω της θαλάσσης, ένδι ή θάλασσα κατέλαβε τά μεταξύ των δρέων χαμηλά μέρη. Οι έδω σχηματιζόμενοι κόλποι και λιμένες είναι μέγια πλεονέκτημα, ώς και αἱ κοιλάδες, αἱ όποιαι ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὔκολύ ουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτάς, κατὰ τὰς όποιας τὰ ὅρη διατάσσονται παραλλήλως, ή συγκοινωνία εύρισκει δυσκολίας.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὅρη καὶ οἱ ύδρατμοι ἀφήνουν ἔδω ἀρκετάς βροχάς, ένδι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ είναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν ἀλίγιον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ εἰναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρέει ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὅχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἐκεῖ δὲ ποταμὸς ρέει διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ δὲ ροῦς του καθίσταται ἥρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθηται, καὶ εἰς τὰ ἐκβολάς ή πρόσχωσις σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνει. Ἀλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς όποιους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ **Μαίανδρος**, "Ἐρμος καὶ Κάνυστρος, ήσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ἡηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον, ώς δὲ **Εύρυμέδων**, δὲ **Κύδνος** καὶ δὲ **Πύραμος** δὲ μεγαλύτερος δύμως τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι δὲ **"Ἀλυς** (Κιζίλ ἵρμάκ), δὲ όποιος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὅρη ἐκβάλλει εἰς τὸν **Εὔξεινον**. εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ δὲ **Σαγγάριος**, παρὰ τὸν όποιον δὲ **Ἐλληνικὸς** στρατὸς τῷ 1922 ἡγωνίσθη ἡρωικῶς.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλῖμα ἀπαντᾶται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αιγαῖον παραλίους χώρας. Οἱ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲν μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ όποια εἶναι πτωχά καὶ ὀλίγα, ἀντικαθιστᾶ ἡ λόχημη.

Αἱ Ποντικαὶ "Αλπεῖς, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς

ύγρούς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὔξείνου Πόντου, δέχονται πολλάς βροχάς καὶ τὸ κλῖμα τῶν βιορέων τούτων χωρῶν, τὸ ὅποιον εἶναι ύγρὸν καὶ ψυχρόν, δύναμάζεται πόντιον. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ δύοια σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση δύμως ταῦτα ἔχουν πάθει πολλάς καταστροφάς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδὴ τὸ κλῖμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγῳ τῶν ὀλίγων βροχῶν ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης, ἡ ἐλλείπει τελείως, καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὄδατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδόν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ "Αλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ὄδωρο. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ύγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ύψηλοτέρα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

Ιστορικὴ ἀποψις. Κάτοικοι.—Η Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατείχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικὰ κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατώκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἔκαστον τῶν ὅποιων ἔχει ίδιαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ίδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδσῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἔθνοτήτων λόγῳ τοῦ δρεινοῦ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ "Αλυος ποταμοῦ, καὶ οἱ "Ελληνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π.Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἐνωρὶς ἔηφα ισθησαν· τουναντίον ὁ 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς ἥκμασε καὶ ίδιως ἀφ' ὅτου ίδρυθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν 'Ελλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξοχοι "Ελληνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι ("Ομηρος, 'Ηρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς 'Ελληνικῆς Αύτοκρατορίας,

ήκμασεν ώρας χώρα του 'Ελληνισμού. Άντεπεξήλθεν έπειτα μακρόν χρόνον έναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις ότου κατά τὸν 14ον αἰώνα ύπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τοῦρκοι κατάγονται ἀπό τοὺς Μογγόλους καὶ ἥλθον ἐδῶ ἀπό τὰς κεντρικὰς στέπης τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα ὅμως πολλοὶ ἀπ' αὐτούς ἔγιναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἴδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος τῶν εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προύσσα. "Ἐπειτα κατέκτησαν ὅλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εύρωπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν ('Οθωμανικὸν κράτος), μὲν ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμὸν (ἢ 'Ισλαμισμόν). Ἐπειδὴ ἥρκοιντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια ὅπως ἦσαν μαθημένοι, ἀφηναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ 'Ελληνες, οἱ δοποῖοι πλὴν τῆς καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους ἡσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατώκουν ἐπίσης καὶ ἀποικοὶ Ἀρμένιοι ἀνταγωνιζόμενοι τοὺς "Ελληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι "Ελληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἑθνικὸν ἀτύχημα τῆς 'Ελλάδος (1922), δλοι αὐτοί, δύο περίπου ἑκατομμ., ἡναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα 'Ελλάδα, ὅπου εὗρον νέαν κατοικίαν. 'Ο πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μὲ τὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαρβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῆ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

α) Βόρειος Μικρὰ Ἀσία (Πόντος καὶ Παφλαγονία).

'Η Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπό τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ πόντιον κλῖμα τῆς. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλῖμα ψυχρὸν καὶ ύγρον, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρὶς διακρίνεται ἀπό τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εύρωπης, μὲν ἴδιον θάμνον, τὸ ροδόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται

ώς πατρίς της κερασέας. Δασική ζώνη πυκνή ἀποτελεῖται ἀπό δρῦς, δένυας, λεπτοκαρυάς καὶ καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικὰ Ποντικὰ ὅρη ἔχουν πάθει πολλάς μετακινήσεις καὶ διαρρήξεις, οἱ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὁροσειράς δι’ ἐγκαρσίων φαράγγων. Εἰς τὰ ὅρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ἰδίως χαλκοῦ καὶ ἀργυρούχου μολύβδου, τῶν ὅποιων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιωρισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τοὺς παλαιοὺς ὄμως καιροὺς ἔξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερον οἱ "Ἐλληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ "Ἐλληνες Πόντιοι, οἱ ὅποιοι εἶναι μακράν ἀπὸ τὴν ἀγαπητήν των πατρίδα, διακρίνονται ὡς καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ ὁροπέδια εὔφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς καὶ ἄμπελοι, ἀφθονοὶ δὲ εἶναι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ὡς καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικά κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἔξαγεται καὶ ξυλεία.

Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ "Αλυος χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὔφορα καὶ λιμένες. 'Απ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνηργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὅποιαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, δπως καὶ σήμερον, ἡ **Τραπεζοῦς** (40)*, δπου ἀνέκαθεν ὑπῆρχον "Ἐλληνες ἔμποροι. Ἐχει προσέτι καὶ μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ **Άμισδος** ἢ **Σαμψοῦς** καὶ ἡ **Κερασοῦς**. Ἐκ τῆς Κερασοῦντος ἔξαγονται ἔξαίρετα λεπτοκάρυα.

Παφλαγονία λέγεται ἡ πρὸς Δ. τοῦ "Αλυος χώρα. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι ὀλίγα, στενὰ καὶ ἀλίμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ **Σινώπη** (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ **Ποντοηράκλεια** (κ. 'Ερεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἔξαγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (έτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὁροπέδια, δπου οἱ κάτοικοι ἀσχο-

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας ἡ τὸ ὄνφος ὀρέων εἰς μέτρα.

λοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις Κασταμονή (28) καὶ Σαφράμπολις. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (δικρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

β') Βορειοδυτικὴ Μικρὰ Ἀσία.

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον δὲ ἡ Τρωική. "Οπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλή. Βροχαὶ πιπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλάστησις ἐναλλάσσεται μὲν τὴν μεσογειακήν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρωάδα. Αἱ χῶραι αὗται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὔξείνου πόντου.

Βιθυνία.—Ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν της **Χρυσόπολις** (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποίᾳ τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι. Ὁλίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιοτάτη ἄλλοτε πόλις **Χαλκηδὼν** (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτίως τῆς χερσονήσου **Ἀστακηνός** κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ **Νικομήδεια** (τουρκ. Ἰσμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς **Κίου** (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλάς, ἡ ὁποίᾳ προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης **Ἀσκανίας**, εἰς τὰς ὅχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ **Νίκαια**. Σήμερον αὕτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. Ἰσνίκ). Ἅλλοτε ὅμως ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας. Ἐνταῦθα συνήλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αύτοκρατορίας (1204 - 1261).

Νοτιώτερον ύψωνεται ὁ Μυσικός "Ολυμπος (2.550), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ διποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ἡ πόλις Προῦσα (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλάς μωρέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου τῆς Μουδανιά.

Μυσία.— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ διποίον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Ρύνδακος καὶ Μάκεστος, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ Μανυάς καὶ ἡ τῆς Ἀπολλωνίας. Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνὰ μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ Μπαλικεσέρ, παράλιος δὲ ἡ Πάνορμος (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

Τρωάς.— Ὡς χερσόνησος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁποίας ρέει ὁ ποταμὸς Γρανικός, γνωστὸς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ δρος Ἰδη (τουρκ. Κάς δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ διποίον πηγάζει ὁ ποταμὸς Σκάμανδρος. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ διποίος σχηματίζεται μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος, διὰ τοῦ διποίου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνίᾳ ἐκ τοῦ Αίγαιου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὖξεινον, λέγεται κοινῶς Δαρδανέλλια ἀπὸ τὴν μικράν πόλιν Δαρδανέλλια (8). Εὑρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στενώτερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου (1200 μ.), τὸ διποίον πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρχης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ἡ εἰσοδος τοῦ Ἑλλησπόντου, παρὰ τὴν διποίαν πάλαι ἔκειτο ἡ Τροία ἡ τὸ Ἰλιον.

to N.

γ) Δυτικὴ Μικρὰ Ασία

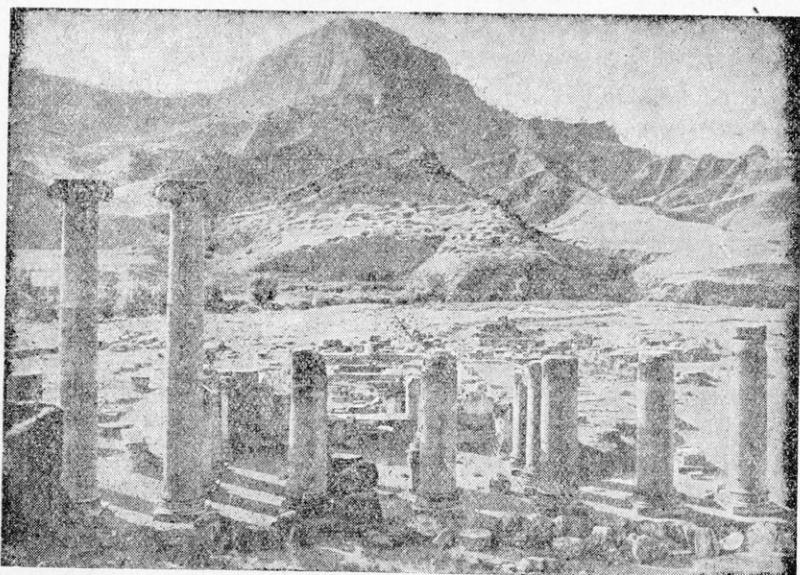
Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικράν Ασίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αίγαιον Μικράν Ασίαν τὰ ὄρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλα-

γος τοῦτο. Αἱ ἀκταὶ κολποῦνται βαθέως, συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦν ὡς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμῆμα, τὴν Ἰωνίαν.

Ἡ περιοχὴ τῆς Περγάμου.—'Απέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται Ἰοῦ Ἀδραμυττηνὸς κόλπος, ὃπου αἱ πολίχναι **Ἀδραμύττιον** καὶ **Κυδωνίαι** (κ. Ἀϊβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἥσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καΐκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον **Πέργαμος**, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὄμώνυμον [πόλιν], ἡ ὅποια εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἔχορημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλῶν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καΐκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ" κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου - Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία.—Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἐρμοῦ, Καϋστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ δοποῖαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὔκολον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὅστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικότερον ὅμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ ὅρη, ὡς ὁ **Τιμῶλος** (2.130) καὶ ἡ **Μεσωγίς** (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, δπως ἡ παρὰ τὸν "Ἐρμον λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ **Κατακεκαυμένη**". Ωσαύτως κατὰ τὸν "Ανω Μαιάνδρον εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορβώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὁμαλὰς πεδιάδας, ὃπου εύδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαῖα, ἡ ἄμπελος, ἡ μωρέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπαρείας καὶ κλιτοῦς τῶν ὁρέων, ὃπου εἶναι εὔκολον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση δλόκληρα ἀπὸ ὁπωροφόρα δένδρα. Πλὴν

τῶν πολλῶν χωρίων ύπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ερμου ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας **Σάρδεις**. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** ('Αλά σεχίρ), **Κασαμπάν**, **Μαγνησίαν** (Μάνησα) καὶ **Μαινεμένην**. Παρὰ δὲ τὸν Μαιάνδρον κεῖνται ἡ **Λαοδίκεια** (Δενισλί) καὶ τὸ **Άιδι-**

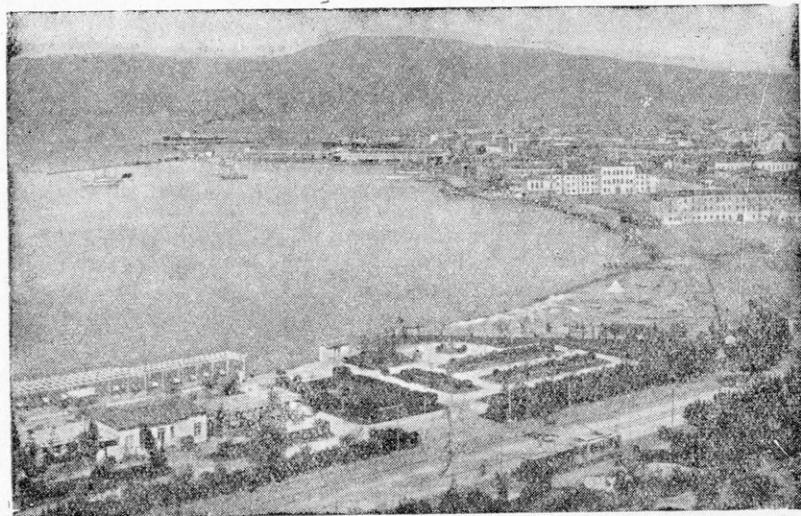

3. Έρείπια τῶν Σάρδεων.

νιον (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ισχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθόν «Ιωνία», λόγῳ τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ιωνικῶν ἀποικιῶν. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὅποιους ἔξεβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάυστρος καὶ Μαιάνδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηράν, καὶ λιμένες καταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. 'Αλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερε τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. 'Ο ἄλλοτε Λατμικὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον ἔξεβαλλεν ὁ Μαιάνδρος, εἶναι σήμερον

έλωδης πεδινή έκτασις έστια πυρετών, τα δέ έρείπια τῆς Μιλήτου κείνται 10 χιλιόμ. μακράν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ωσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφετηρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ "Ἐφεσος, εὑρίσκεται εἰς ἔρείπια σήμερον μακράν τῆς θαλάσσης, δύον καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπό τὸν Μεσαίωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου, ἥθελεν ύποστῇ τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ "Ἐρμου ποταμοῦ, ἢν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰώνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ μὲ τε-

4. Ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης.

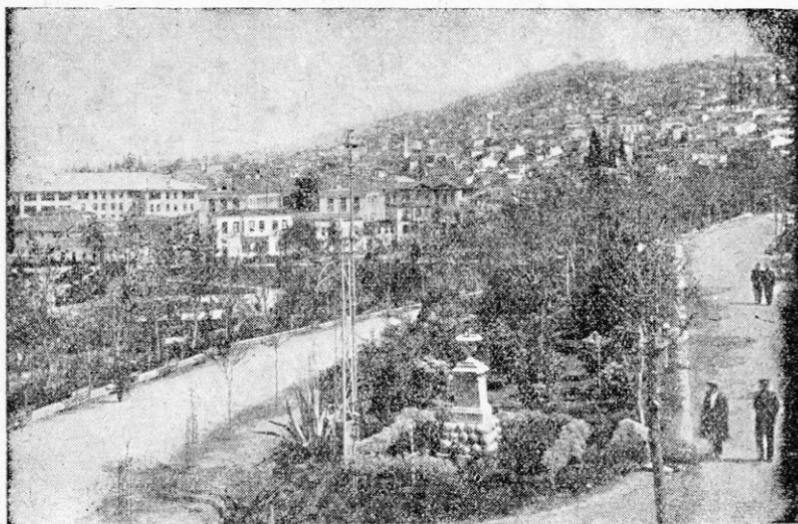
χνικά ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ του ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλοῦτόν της (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἐρμαίου κόλπου κείνται ἡ Παλαιὰ καὶ

Νέα Φώκαια. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Ἐρυθραία, ὅπου ἡ πόλις Κρήνη (κ. Τσεσμές, 15). ✓

Η Σμύρνη. — Ἡ κατὰ τοὺς μυχούς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὕτη κατὰ τὸ παρελθόν πόλις ἥρχισε νά προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ θέσις αὕτης εἶναι ἔξαίρετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἰγαίου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὑψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τούτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἀποψίς.

προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἐρμού διὰ τοῦ ὄρους Σιπύλου (1500 μ. ψ.). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὄρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐρμού, διὰ τῆς ὥποιας αἱ δόδοι διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν δρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἄσιαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἐνδοχώραν διφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ

πληθυσμού τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνενοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἥμισυ τοῦ ἐμπορίου τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκιάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὕτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμόν της. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμός της — "Ελληνες (50%), Ἀρμένιοι (6%), Ἐβραῖοι (10%), Λεβαντῖνοι (7,5%), ἀπέναντι τῶν δύοιων ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἦτο 30% — ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι είχον καὶ οἱ "Ἐλληνες" οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐφόροντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, οἱ Τούρκοι ὠνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκιασούρη Ἰσμήρ (ἀπιστον Σμύρνην). Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῆ εἰς συνοικίας κατ' ἔθνοτητας. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτύν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὄψη οἱ ἡσυχοὶ δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκίαι παρατάσσονται μὲν περιτοιχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπό κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικὰ καὶ ἐβραϊκὰ κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἰδιαίτερον τοπικὸν χαρακτήρα. Κατωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲν δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἐβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εύρισκεται τὸ «παζάρι», μὲν πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωηρὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν ὁδῶν τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλως τῆς προκυμαίας δόδούς, ὅπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκυμαίαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς Ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ' αὐτῆς δὲ συνείχοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἐλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἐλλήνων ὅταν ἀναλογίζωνται τὴν φοβεράν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ' αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ ὄποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἐλλάδα...

(Κατά τὸν Otto Maul)

Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία.—Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, ὅπου αἱ πάλαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, στερεῖται ὅμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὑψηλοῦ ὅρους Λυκίου Ταύρου (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικάς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὁρειναὶ καὶ πολύμορφοι χερσάνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ξηρᾶς δι'

ίσθμῶν, πολλαὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγμένων κόλπων. "Οχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι ὁρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγατι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προϊόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα ὅμως, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἔξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, ὅπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

δ) Νότιος Μικρὰ Ἀσία.

(Παμφυλία, Πισιδία, Ἰσαυρία καὶ Κιλικία).

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰστικόν, ὁ δποῖος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς κυρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χώραι αὗται προφυλάσσονται ύπὸ τοῦ ὄρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους ἔχουν κλῖμα μᾶλλον θερμόν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν· τοιουτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ώς δὲ φοίνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ δὲ οὐρανὸς καθαρός. Εἰς εὐφόρους ἀγροὺς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρά καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται ὅμως καὶ μὲ τὴν κτηνοτροφίαν.

Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις **Ἀττάλεια** (20) εἶχε κτισθῆ ύπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἥτο ἐμπορικὴ πόλις ὅπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν "Ἐλληνες").

Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι **Πισιδία** καὶ **Ἰσαυρία** εἶναι ὁρειναὶ χῶραι μὲ ὥρατια δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μὲ κάρστεια φαινόμενα (ώς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερδίρη καὶ ἡ Κάραλις. Ὁ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εύρυμέδων εἶναι ὄνομαστὸς εἰς τὴν ἴστορίαν διὰ τὴν παρὰ τοῦτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ **Σπάρτη**, ἡ δποία ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

Η Κιλικία δμοιάζει πολύ πρός τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὔρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἀν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεπ-πώδεις, ἔνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέ-σῳ ἑσπεριδοειδῶν, ἔλαιων, μωρεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγ-κομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ **"Αδανα** (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὄποιος ἔως ἔδω εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγά πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις **Ταρσός**, ἡ πα-τρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Η παράλιος **Μερσίνα** (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

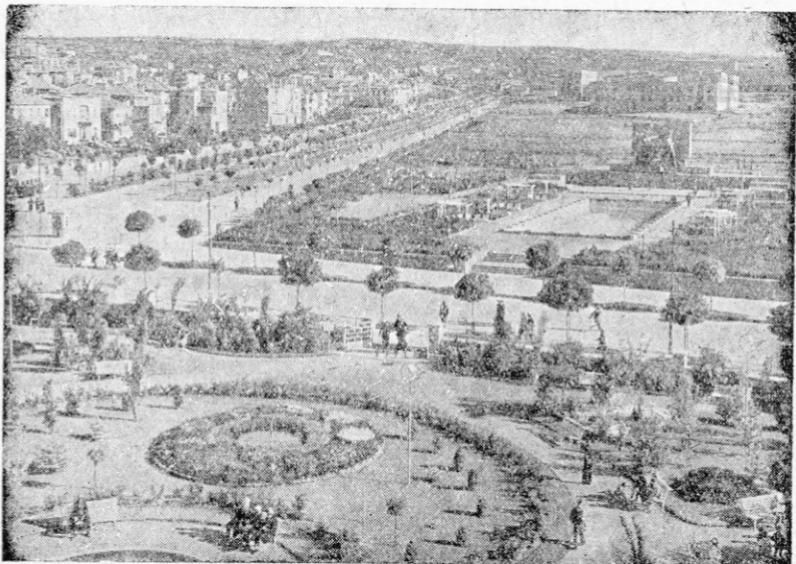
Η Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λε-γόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὄποιος καταβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυ-λῶν» τοῦ ὅρους Ταύρου.

ε') Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι.

(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία).

Αἱ ἐσωτερικαὶ χῶραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλῖμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφέρεια-κὴν διάταξιν τῶν ὄρεων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἡ ἐκτασὶς σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ύψιπέδου, πίπτει τό-σον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὄποιον πε-ριέχει καὶ ἀλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὡς ἡ Ἀλμυρά, ἡ καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ὡς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβάδια. "Ἄλλοτε υπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ψιλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἴγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῆ εἰς στέππας, τὰς ὄποιας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τούρκοι. Αἱ στέππαι αὖται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλ-λιέργειαν.

Περισσότερον εύφορος είναι ή μὲ τὰς μεσογειακάς χώρας συνορεύουσα Φρυγία, ή όποια παλαιά ήτο ύπό ίδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αλγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ είναι ἀρκεταὶ δι' ἀναπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ διπλοφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατάληλα μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῆ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν

6. "Αγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

διευθύνεται πρὸς Β. ή κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ Διορύλαιον ('Εσκί Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλῇ σιδηροδρομικῇ γραμμῇ ἔδω διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν διευθύνεται εἰς τὴν "Αγκυραν, ἀλλῃ δὲ διὰ τῆς Κιουτάχειας φθάνει εἰς τὸ Ἀφιὸν - Καρὰ - Χισσάρ (δηλ. Ὁπίου Μαδρού Κάστρο). Ἡ πόλις αὕτῃ λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸν ὅπιον, τὸ διποῖον καλλιεργεῖται ἔδω. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοῦνται αἱ γραμμαί, αἱ διποῖαι ἀρχί-

ζουν άπό τὴν Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) καὶ ἀπὸ τὴν Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Α. χώρα Γαλατία λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἵ δόποιοι εἶχον ἐγκατασταθῆ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὁνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ δόποιον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔξαγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις Ἀγκυρα (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Παγκοσμίου πολέμου (πρὸς τοῦ πολέμου πρωτεύουσα

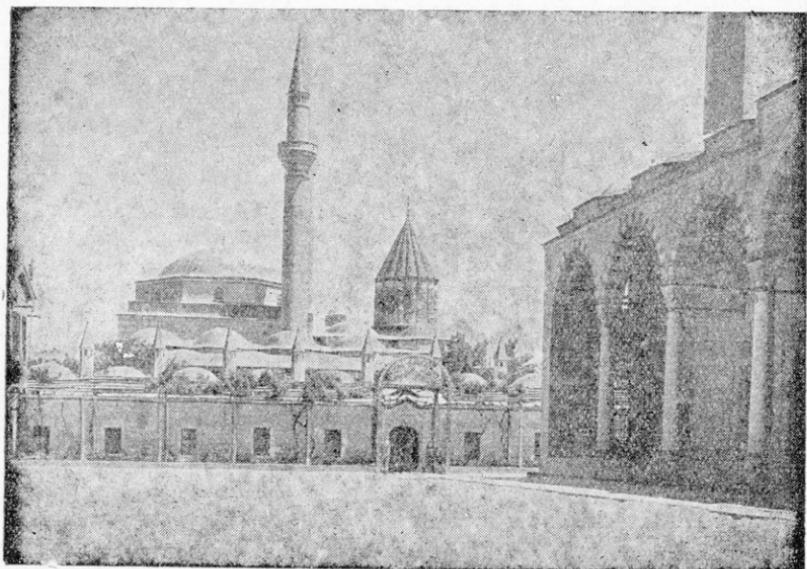

7. Καισάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Ἀργαῖος.

ἥτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπέλων καὶ ὄπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὐτὴ ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτεύουσης, ἀπ' ἕκεī δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοηράκλειαν, ἡ ἄλλη δὲ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καισάρειαν.

Ἡ Καππαδοκία, διασχιζομένη ύπὸ τοῦ "Αλυος ποταμοῦ,

είναι ή χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὔφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὄρος Ἀργαῖος περιοχή. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ύφαντουργίαν ἀπὸ παλαιοτάτης ἐποχῆς. Τὸ ΒΑ. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν δρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ "Αλυος. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ

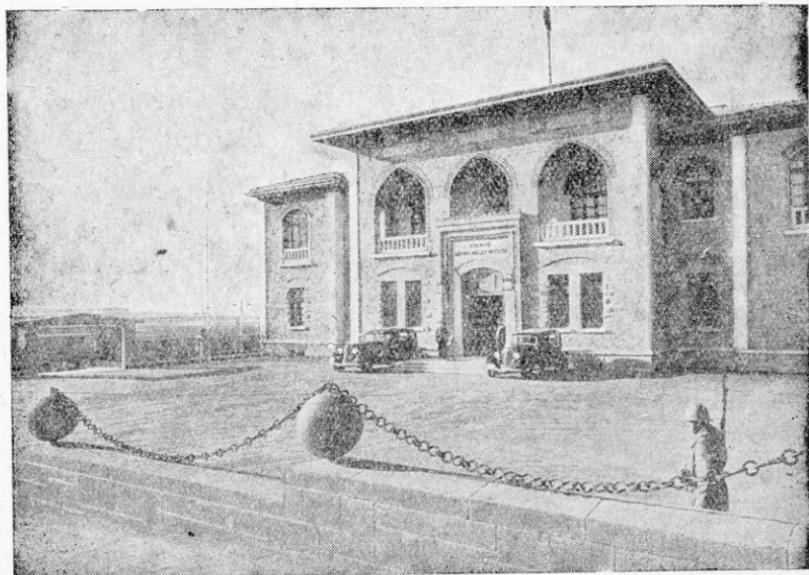

8. Ιζόνιον. Πλατεῖα μετὰ τέμπλου.

ὅποία στέλλει τὰ προϊόντα τῆς εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦντος) διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ Λυκαονία εύρισκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας (μέσ. ὕψ. 1000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲν στέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τούζ Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὴν Ἀττικήν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ **Ιζόνιον** (70), τοῦ ὅποιου αἱ παλαιαις οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικοὺς ρυθμούς, οἱ

όποιοι προέρχονται άπό τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμόν. ΝΑ, εἰς τοὺς προβούνους τοῦ Ταύρου, κατώκουν πρὸ τοῦ πολέμου πολλοὶ Ἔλληνες εἰς ὡραῖα χωρία μὲ πολλοὺς κήπους καὶ ἀμπέλους (περιοχὴ τῆς Νίγδης). Τὴν Λυκαονίαν διασχίζει σιδηρόδρομος, ὁ ὅποιος ἀπό τὸ Ἀφιόν-Καρά-Χισσάρ διέρχεται τὸ Ἰκόνιον, διασχίζει τὸν Ταύρον μὲ σήραγγα εἰς τὰς Κιλικίους πύλας καὶ καταβαίνει εἰς τὴν Κιλικίαν.

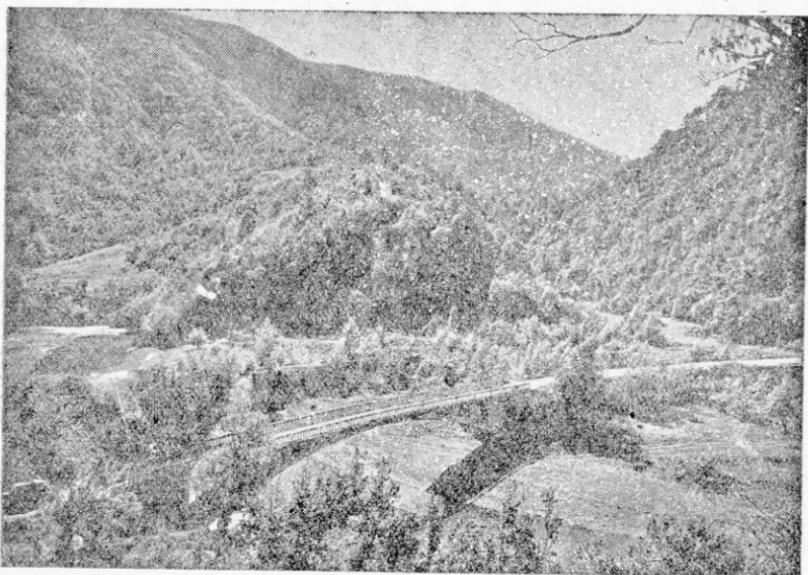
9. Ἀγκυρα. Τὸ μέγαρον τῆς Τουρκικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γενικά.—Ἡ Μικρά Ἀσία μετά τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέρους τῆς Ἀρμενίας ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴν Τουρκίαν. Ἐχει ἐπιφάνειαν ἔξαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, πληθυσμὸν ὅμως μόνον ὑπερδιπλάσιον (16 ἑκατ.). Τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸ τοῦ 1908 ἦτο μοναρχία μὲ ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν Σουλτᾶνον, ὁ ὅποιος εἶχεν ὅλην τὴν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔξουσίαν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, μὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Νεοτούρκων, ἐδόθη Σύνταγμα, ἀλλὰ τὸ 1923 ἀνεκρηύθη δημοκρατία.

Πλήν τῶν Τούρκων τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κατοίκους καὶ ἄλλων ἔθνοτήτων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀρσβεῖς καὶ Ἐβραῖοι.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χῶραι αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προϊ-

10. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγουλδάκ, ὅπου τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ποντοηρακλείας.

όντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εύρώπην διὰ ξηρᾶς. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, ὅπότε εἶχεν ἥδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις, ἥρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμή. Σήμερον τολμηρά καὶ δραστηρία κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ φυσικοὶ ὅμως ὅροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εύνοϊκοί· ἡ διάπλασις τοῦ ἔδαφους καὶ τὸ κλῖμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

Η προσπάθεια αὗτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρός όμοίαν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, μετά τῆς ὧδης συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.—Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἔξαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ ὅποῖον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετά ἐκτεταμέναι, ἡ ἀρδευσις αὐτῶν εἶναι εύκολος καὶ οἱ ὑγροὶ ἀνεμοὶ φθάνουν μέχρι τῶν ὀρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θεριζεται σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ κριθή, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν ὀρέων συλλέγονται ὀπάραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἔξαγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφὺς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχὰς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Κερασοῦντα), ἐνῷ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιέργειται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνός καὶ ἡ μωρέα.

γ) Νότιοι περιοχαί. Αἱ μεσημβριναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλιγώτερον πλουσίαι· τὰ ὑψηλὰ μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἴδῃ φυτείας βάμβακος καὶ σίτου.

δ) Τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὰς ἀγώνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἐπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἴγαν, νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλοῦτος τῶν ἔδων ὑψηπέδων· ἰδιαιτέρου εἴδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἵξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἔξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἐρίου της. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμένας ὄάσεις, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων· γίνονται δ' ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ καλλιέργησιμος ἔκτασις.

Ο φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία.—Ο φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἶναι.

έλλιπής, έλλείπουν και τὰ χρηματικὰ κεφάλαια, τὰ όποια χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὁρυκτὰ (χαλκοῦ, μιολύβδου καὶ σμύρις) ἔξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Σπουδαιότητα ἔχει διαιάνθρωπος τῆς Ποντοηρακλείας (ἔως 2 ἑκατ. τόνους ἐτησίως), ἐνῷ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὶ λιγνίτην.

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενείας ἢ εἰς μικρὰ ἐργαστήρια· τὰ προϊόντα δῆμος καὶ τὴν καλλιτεχνι-

11. Χωρικοί τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

αὐτῆς εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα κὴν ἐπεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ τάπητες τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ κεραμευτικὰ καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματουργεῖα βάμβακος καὶ μετάξης ὁς καὶ ύφαντήρια ἔχουν ίδρυθη εἰς τὴν Προύσαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζούντα.

12. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουτάχειας.

Τὸ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες.— Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εύρισκετο ὅλον σχεδόν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ ἐλληνικοῦ, ἡ δὲ ἔξωτε-

ρική συγκοινωνία γίνεται κατά τό πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγὴ ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ίδιως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἔξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εύξείνου Πόντου Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἔξαγουν ξυλεῖαν, δόπωρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἰναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγονται ζῷα (ίδιως αἴγοπρόβατα), ίχθύες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὐγὰ δσπρια καὶ γαιάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικά λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερὰ νήματα καὶ σιδηρικά.

Προπαρασκευαὶ ἀναχωρήσεως ἐνὸς καραβανίου ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.—Τὸ καραβάνιν, κατὰ τὸ σύνθετος, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὸ δύο ἡμερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἡτο σημαντικόν. Ὅπο τὸ φῶς τῆς σελήνης ἔφαινόντο τὰ μεταγωγικά ζῷα, ἡμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ δοποῖοι, προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωΐην τροφήν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἐκεὶ ἦσαν ἀναμμένα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὑψοῦντο ὡς τείχη καὶ ἐσχημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ίδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλώσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲ τάπητας καὶ σκεπάσματα, ἐπὶ τῶν δοποίων· καὶ ὑπὸ τὰ δοποῖα εἶχον κοιμηθῆ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξὺ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν δοποίων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῆ σκηναί, ἐντὸς τῶν δοποίων διεκρίνοντο ἀπ' ἔξω σκιαὶ κινούμεναι, χάρις εἰς τὰς λυχνίας τὰς δοποίας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτὸν τοῦ ὑφάσματος τῶν σκηνῶν. Ἡσαν οἱ μικροπωληταί, οἱ δοποῖοι, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκεύη πρὸς παρασκευὴν τεῖου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἄλλοι ἐπρογευμάτιζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγιάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ ἡρχιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῷα. Ἱερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατὴν φωνὴν προσηγοροῦντο.

Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καραβανίου· οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικάς χώρας δὲν κατέχει ἱεραρχικὴν τινα τάξιν μεταξὺ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὔτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον· χαίρει δύμας δύο σπανίων προνομίων μεταξὺ τοῦ πλήθους· πρῶτον, διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξελέγκτως τὰ πάντα, καὶ

τὸ κῦρος του εἰναὶ ἀναμφισβήτητον· δεύτερον, ἡ ἀρετή του θεωρεῖται ἀδιαφιλονείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβόλῳ.

(Κατὰ τὸν Gobinau)

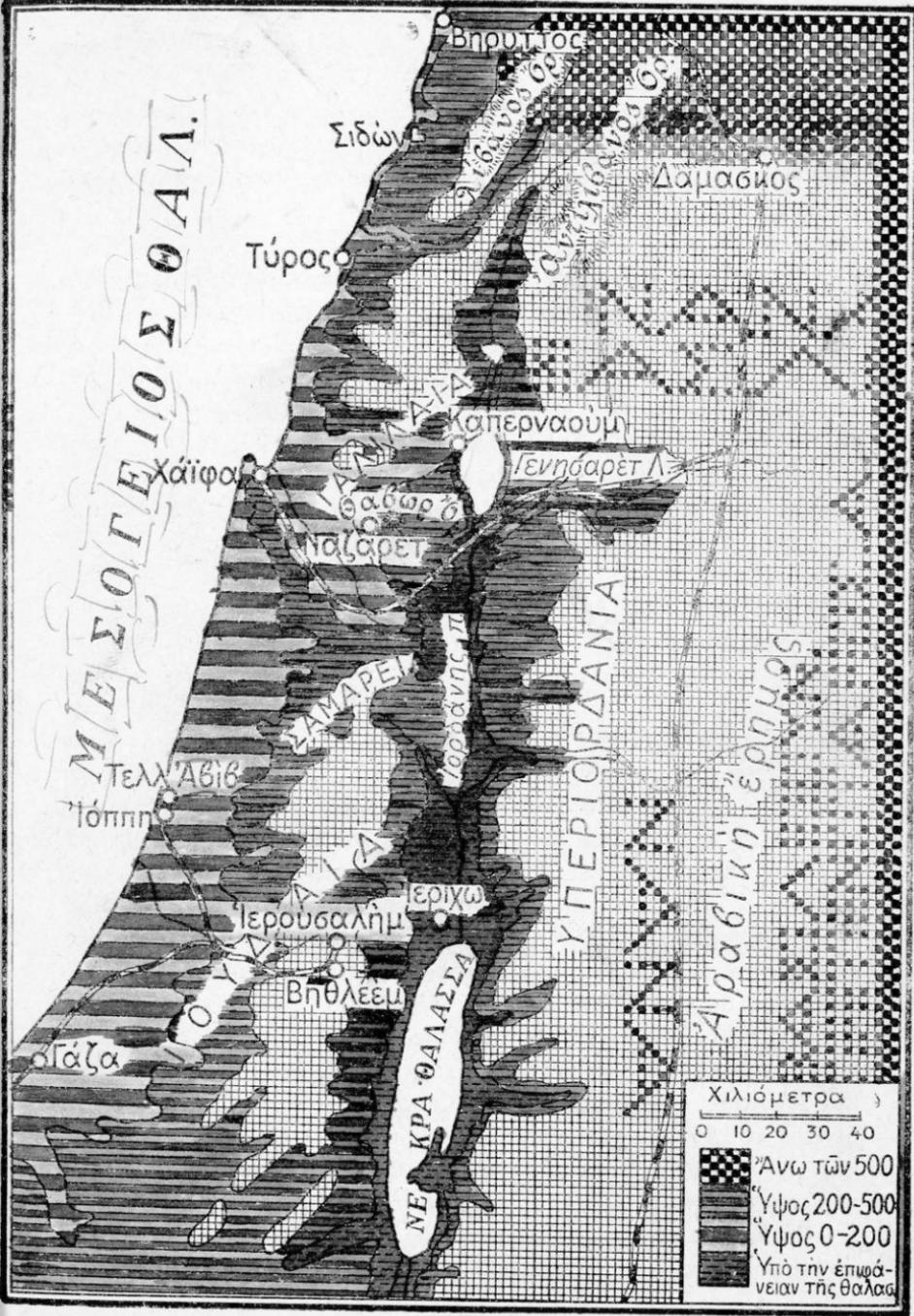
***Ασκήσεις.**— 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀπολεισμένας δι' ὅρων, αἱ δοποῖαι ἔχοντι πτωχὰς βροχάς;— 2. Ποῖαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας διαμελισμὸν μὲν ἐλληνικάς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα;— 3. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κορσικανούπολιν μέχρι τῶν Ἀδάνων.

B. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἑδάφους.— Αἱ σπουδαιόταται αὗται χῶραι ἔκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Οὐ πότε τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἑδαφὸς μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὁροπέδιον, τὸ διποῖον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, δσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὁροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδῶς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὅρη **Λίβανος** (3.100 μ.) καὶ **Ἀντιλίβανος** (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Κατὰ τὰ ὅρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ **Συρία**, πρὸς Ν. δὲ ἡ **Παλαιστίνη**.

Τὸ πρὸς Β. κλῖνον χαμηλὸν τμῆμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ, ὃ διποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλάς Γώρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρέει ὄρμητικῶς ὁ **Ιορδάνης** ποταμὸς (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῷον). Πηγάζων ὅπο τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρὲτ εἰς ύψομετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γώρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκράν Θάλασσαν, τῆς διποίας ἡ ἐπιφάνεια εύρισκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται Νεκρά Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθῦς ἡ ἄλλο ὑδρόβιον ζῷον. Οἱ ἰχθύες, τοὺς διποίους φέρουν ἐδῶ τὰ ὄντα τοῦ Ιορδάνου,

13. Χάρτης της Παλαιστίνης.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἀσφαλτὸν, τὴν ὥποιαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἄλατος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴσχυρὰν ἑάτμισιν τῶν ὕδατων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ἔηρᾶς περιοχῆς.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Μόνον ἡ παραλιακὴ ύψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχάς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλῖμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τούς κέδρους τοῦ Λιβάνου δλίγοι σήμερον σφέζονται ἀκόμη. Εὔδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ διάβαξ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππώδεις, ἔως ὅτου μεσογειότερον καταντήσει εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος δρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ίστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποψις.— Εἰς τὴν Ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, δῆπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ύπηρχον μεγάλαι πόλεις, ως ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδών. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἐμποροι καὶ ναυτικοί, ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατώκουν οἱ Φιλισταῖοι, ἐνῷ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν Γῆν Χαναάν) κατώκουν οἱ Ιουδαῖοι. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἐλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), διότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὁρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), δῆπου τὸ πρῶτον ὀνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικούς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδώνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὅποιους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς Χάιφας καὶ τῆς Βηρυτοῦ προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ ὅποια προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ πρῶτου Παγκοσμίου πολέμου ἀνῆκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον

ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Η Συρία πολιτικῶς.—Η Συρία ἔχει ἑπιφάνειαν 150.000 τετρ. χιλιομ. (ἡ Ἑλλάς 130.000), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ. (ἡ Ἑλλάς 7). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τούς μιν αρέδες τῶν πόλεων ἀντι-

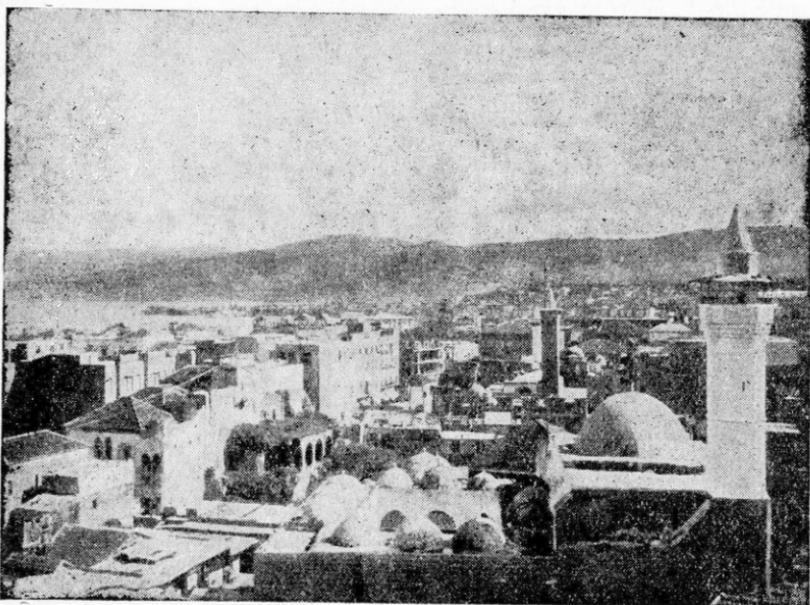

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἀποψίς.

λαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ Μωαμεθανοὶ "Αραβεῖς" εἰς τοὺς βράχους τῶν ὁρέων ὑψώνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν Χριστιανῶν, τὰ ὅποτα ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Ἑλληνες καὶ ἄλλοι Ὁρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἐβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται: 1) ἡ Συριακὴ Πολιτεία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Δαμασκὸς (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ

Αντιλιβάνου εἰς δασιν. Εἶναι ή έδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Αντιοχείας. "Έχει άνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπινείου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ή Πολιτεία τῶν Δρούσων· 3) ή Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου· 4) ή Πολιτεία τῶν Ἀλαονιτῶν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Λαοδίκειαν καὶ 5) ή Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας (Χατάη) μὲ δύμανυμον πρωτεύουσαν. Ή τελευταία αὕτη πολι-

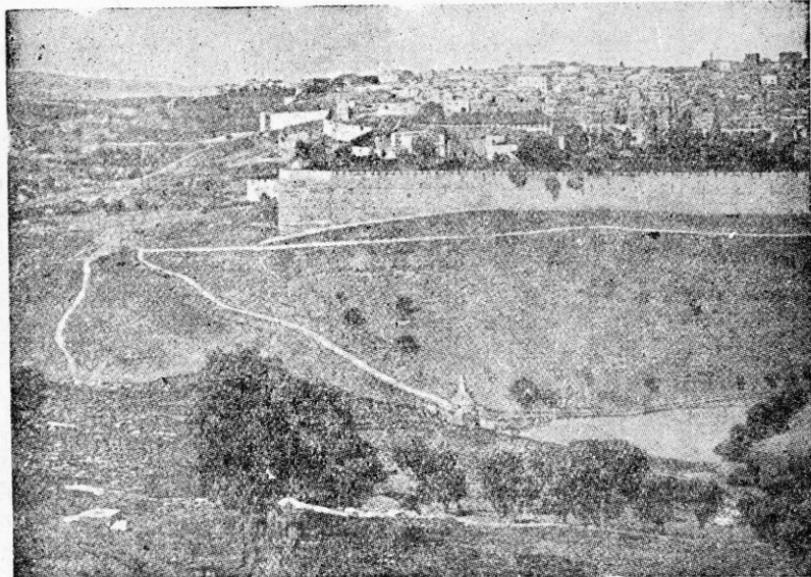
14. Βηρυτός. Γενικὴ ἀποψίς.

τεία, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἡνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ή μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιοχεία. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ή βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ύφασμάτων, κύρια δ' ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

Η Παλαιστίνη.—"Η ύπό τὴν ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη ἔχει ἐπιφάνειαν 66.000 τετρ. χιλ. (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος)

καὶ κατοίκους περὶ τὸ 1^η, έκατομμύριον. Περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Οἱ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων Μουσουλμάνων καὶ ἐξ Ἰουδαίων, οἵ διόποιοι ἔσχάτως ἥλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπου εἶναι διεσπαρμένοι, καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα τῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι (περὶ τὰς 600.000) κατοι-

15. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ Ὅρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν
ἡ «Κοιλάς τῶν Κέδρων».

κοῦν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἰδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν, τὴν Τὲλ Ἀβίβ. Οἱ Ἀραβεῖς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εὐρίσκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβάς καὶ πολλάκις συμβαίνουν αἱματηραὶ συμπλοκαί, αἱ διόποιαι καταστέλλονται ἀπὸ τὰ βρεττανικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς «Ἄγιους» αὐτοὺς «Τόπους».

Οἱ Ἀγγλοι ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἰδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς

Χάιφας, καὶ σιδηροδρομικάς γραμμάς, διὰ τῶν ὁποίων ἡ χώρα συνδέεται μετά τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ ἐν γένει ὅμως πλοιότος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὔφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτῆς τῶν ὀρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς δάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Ιερουσαλὴμ (90), «ἡ Ἀγία πόλις», εύρισκεται εἰς ὅψος 800 μ. καὶ εἶναι Ἱερά δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς· Ἱερά θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ιουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ἴδιως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβίας, Χριστιανούς, Ιουδαίους καὶ Ἐλληνας καὶ εἶναι ἔδρα Ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόπη (κοινῶς Γιάφα), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος Σινᾶ μὲ ἐλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ήμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. — Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ίορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅποτε τὰ ὄδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολά. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ ὅσον προχωροῦμεν τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν πρασίνη λόχη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ύψοιμνται ἀνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκράν θάλασσαν. Οἱ ἵχθυες, τοὺς ὁποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικά ἀλμυρὸν ὅδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτήν. Μοῦ φαίνεται ὡς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὅδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὕτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἥρεμον χρῶμα ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀλμην. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμόν καὶ καθαρὸν ὅδωρ. Αἰσθάνομαι ὡς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρῶμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἐξαπλώνομαι ὡς νὰ εὑρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὡστε ἡμποροῦσα νὰ ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὅδατος. Ἄλλα μόλις ἀφήνω τὸ ὅδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου

καυστικός κνισμός. "Αν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὅρθιος καὶ δὲν ἥμπορεῖ. Καὶ δὲν γένονται οὐρανίσκος τὸ στόμα του εἶναι ἐπικίνδυνον· γλῶσσα, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρῶγον δξύ.

"Η μηχανὴ τοῦ ἀκάτιου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὄδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἡλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· ὁ ἴδρως μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. "Οσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χώρα λαμβάνει ὅψιν θλιβερωτέραν. Μακράν, πρὸς Ν., ὑψώνεται τὸ Ἀλατοβούνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ήμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὡς μόλυβδος βαρύς ὑψώθη τὸ ὄδαρ, ὃν καὶ ὁ οὐρανὸς ἥτο αἴθριος. Τρομακτικὰ ἔκροτουν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὔτυχῶς τὴν πρωίαν· τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἡσύχασεν. 'Ο βαρύς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. "Οτε ἐπανείδομεν ἀλλάφλους, τὰ πρόσωπά μας ἥσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ὡς νὰ ἐγηράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. "Ολον τὸ ἀκάτιόν μας ἥτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ὡς ὑπὸ χιόνος.

(Κατὰ τὸν A. Wagner)

Ασκήσεις. — Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὄψην. — 2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης; — 3. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ναζαρὲτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις ποὺ γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἰστορίαν. — 4. Ποίαν μεγάλην νῆσον γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσουκοῦ κόλπου; — 5. Ταξίδευσε νοερῶς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χάιφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Γ'. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Η Ἐραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος· εἶναι χώρα τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς καθιζήσεως τῆς Συρίας. Η Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν δμώνυμον Ἰσθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετά τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ

Βάβ· - ἐλ Μανδέβ (Πύλη τῶν δακρύων). Λέγεται τοιουτότρόπως ἀπό τοὺς "Αραβας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὅποιας μέλλει νὰ ὑποστῇ κατὰ τὸν διάπλουν, ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. ΒΑ. βρέχεται ύπο τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

16. Δυτική Ασία, Πολιτική διαιρεσις.

"Ενεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμόν κλίμα, τὸ διόποιον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἰναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδόν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰ μὴ μόνον χειμάρρους, οἱ διποῖοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὅδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ύπο τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χείμαρ-

ροι λέγονται Ούάδι. Διά τούς λόγους τούτους ή 'Αραβία είναι πλήρης έρήμων και στεππών. Μόνον ή δυτική παραλία δέχεται βροχάς κατά τὸν Ἀπρίλιον και τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ή νοτιοδυτική ύψηλή χώρα 'Υεμένη.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.—Λόγω τοῦ άνυδρου τῆς χώρας ή 'Αραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. 'Ενῷ ή ἔκτασίς της είναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμός της είναι

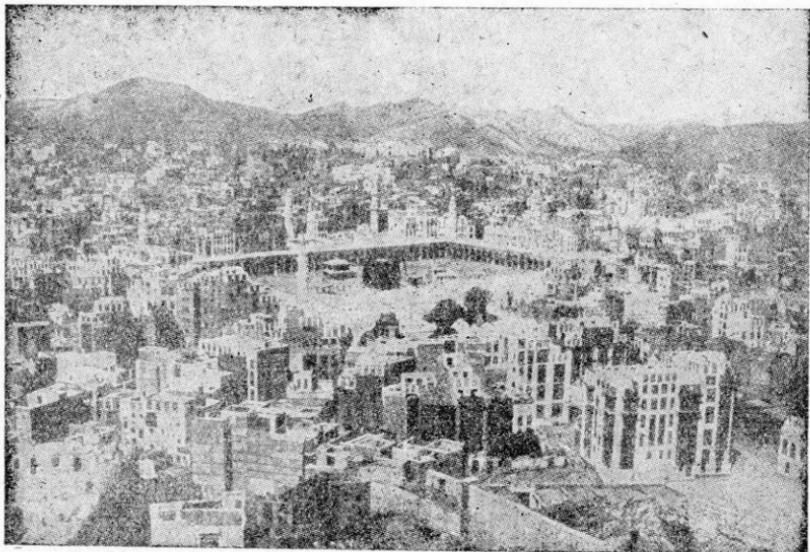
17. Κατασκηνώσεις 'Αράβων (Βεδουίνων).

Αἱ ἐξ ὑφάσματος χονδροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων ὅμοιάζουν πρᾶς τὰς ἐκ δέρματος σκηνὰς τῶν Κιγγισάνων. Αὗται εὐκολύνονται πολὺ τὰς κινητὰς τῶν ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν τῶν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς στέπας.

ἴσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι είναι οἱ "Αραβεῖς, ἀποκαλούμενοι Βεδουΐνοι, οἱ δόποι οι περιφέρονται ως κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των ἀνὰ τὰ μέρη διπού εύρισκουν δλίγην βλάστησιν. 'Επειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἔξηπλώθη ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριες χώρας. 'Απὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ "Αραβεῖς ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συ-

ρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, δλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιουτοτρόπως ἔχει ἔξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακήν γραμμὴν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβεῖς ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικήν θρησκείαν καὶ ιεραὶ πόλεις αύ-

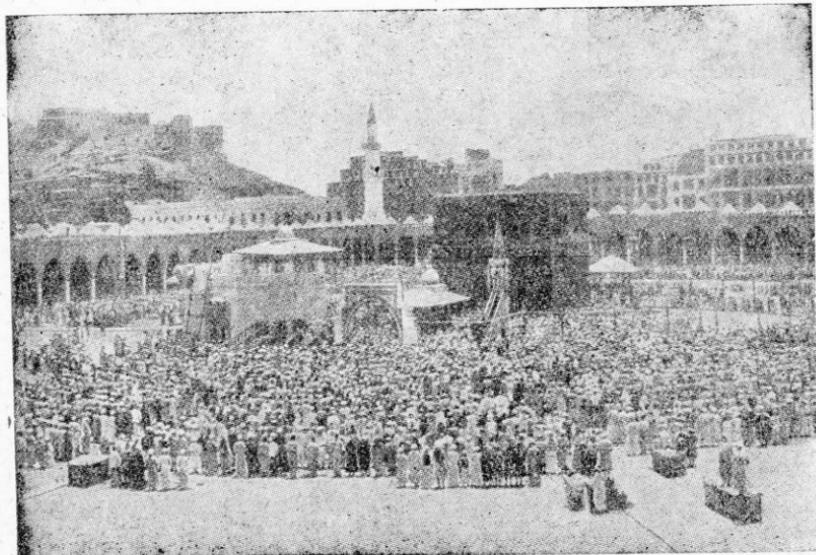

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ «Καάβα».

τῶν εἶναι ἡ Μέκκα καὶ ἡ Μεδίνα, δπου φθάνει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρὶς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ὑπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδὴ ἐνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, δπου φυλάσσεται ὁ ιερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). "Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ιεράς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος Δζέδδα, ὁ ὅποιος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ήμέραν τὸ $\frac{1}{10}$ τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὄρι-

ζοντος, όπου εύρισκεται ή Μέκκα, διά νὰ προσευχηθῆ. Ή δὲ νοτι-
ωτέρα χώρα ‘Υεμένη, λόγω τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει με-
γάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται « Εύδαιμων Ἀραβία ». Πα-
ράγει σιτηρά, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν,
δ ὅποιος ἔξαγεται ἐκ τῶν λιμένων **Μόκας** καὶ **Χοδέιδας**.

Παρὰ τὸν Βάβ-έλ-Μανδέβ εἶναι ίδρυμένη ἡ ἀγγλικὴ ἀπο-
κία **Άδεν**, ὁχυρὸς σταθμός.

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

Ο πλοῦς διὰ τῆς «κολάσεως».— Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερ-
χόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτί-
ζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς
θαλασσίας δόδοι. Τὸ ἀτμόπλοιόν μας δφείλει, δπως δλα τὰ πλοῖα, νὰ
πλέῃ βραδέως, δπως μὴ τὸ παραγόμενον κῦμα βλάψῃ τὰ παρόχθια
τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακράν ταύ-
την ὑδατίνην δδόν, ἡ δποία εἰς μῆκος 168 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν
Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστη-
μάτων ἴστανται κατ’ ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, δπως καθαρίσουν τὴν
κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς Ιλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἐρη-
μικὰ μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ἀραβικὰ χωρία, τὰ δποία εἰχον ίδρυθη
κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν

δοφθαλμῶν μας. Συχνὰ φαίνονται Βεδουίνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἀπ' ἐκεῖ, δσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ δ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολὴν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρός νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινά μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἑδῶ ἀρχίζει ἡ περίφημος «Ἐρυθρὰ θάλασσα». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον δρος Σινᾶ.

Ο ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπάυστως. Ἀνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματίσμοι ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστῆρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, δ ὅποῖς μᾶς ἔξηραν τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἔξυπνῃ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὅπνον μονότονος φωνή, ἡ ὅποια προήρχετο ἀπὸ βραχιὸν φάρυγγα καὶ ὠμοίαζε πρὸς ὅμινον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εύρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν Μασσαύαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἄλλοτε Ιταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμόμετρον δεικνύει ἥδη 45 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, δόπτε νέα εἰκόνα παράξενος παρουσιάζεται πρὸς ἡμῶν. Ὁ πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἐγέμισεν ἀπὸ πλῆθος Νιγριτῶν, οἱ ὅποιοι κραυγάζοντες καὶ ἔδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεών των διὰ νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοῖον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἔφωτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ στιλπνόμαυροι Νιγρίτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλμυρὸν ὅδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ ὅποια ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

Ἄφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαύαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ "Αδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ-Μανδέβ, καταπίπτει δλίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις "Αδεν εὑρίσκεται εἰς ἔνα κοίλωμα. Ἄν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς ὅδους θιαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ἰνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν "Αγγλῶν καὶ ἔξαρτᾶται ἀπὸ Ἰνδικὴν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ "Αδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλάκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνήλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὑδαταποθῆκαι, εἰς τὰς δοποὶας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς. Πολλάκις δύμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἡ δεξαμενὴ νὰ εἴναι κενή.

"Οταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ "Αδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἀνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ· μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἔναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ μὲ τὰ φωσφορίζοντα ὅδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἐπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νῦν παραδεισίας ὡραιότητος.

(Κατὰ τὸν A. Lübecke)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσική άποψις.—Η Μεσοποταμία είναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ δόποιον ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ύψιπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὁροπέδια, τὰ δόποια συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὅρη τῆς Ἀρμενίας. "Ενεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ ὄποιον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημμύρας τῶν, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-έλ-Ἀράβη δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ δόποιον προεκτείνεται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

Ιστορική άποψις.—Κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, λόγῳ τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ύπηρε μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρά καὶ στολιζομένη μὲ φοίνικας. "Ενεκα τῆς εὐφορίας τῆς καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἥκμασεν ἐδῶ ἡ πόλις Νινευὴ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ Βαβυλὼν τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν Διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, δόποτε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις Σελεύκεια. Ἀργότερον, κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἰδόποτε κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἥκμασεν ἡ Βα-

20. Σχεδία εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν.

γδάτη, ή όποια εἶχε 2.000.000 κατοίκους καὶ ήτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι "Αραβεῖς καὶ Κοῦρδοι Μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας (Ἰράκ). — Ἡ Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300.000 τετρ. χιλ.) ύπό τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ὁ πληθυσμός του ἀνέρ-

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εύφρατοῦ.

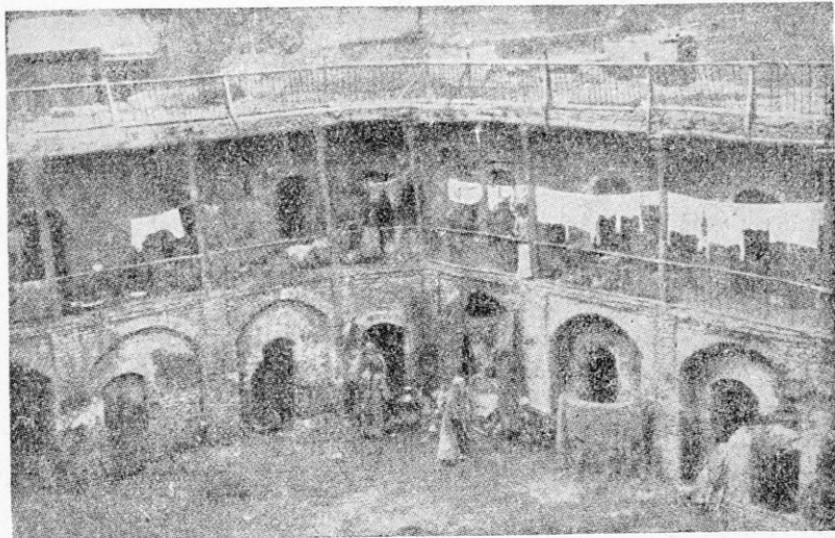
χεταὶ εἰς 3.300.000 κατοίκων καὶ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

Ο οἰκονομικὸς βίος. Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα, ύπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν "Αγγλῶν, ἡ Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικὰς προόδους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἔκτασεις. Παρὰ τοὺς ὁρυζῶνας,

τούς σιταγρούς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ δόποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ "Ἀγγλοι ἐγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου. Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως Μοσούλης (100), εύρεθη ἀφθονὸν πετρέλαιον, τὸ δόποιον μὲν μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

τὴν Χάιφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἐκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ δόποια ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ-ἐλ-Άράβ μέχρι τῆς πόλεως Βασσόρας (50), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ "Ἀγγλοι, διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ Ἑηρᾶς δόδον, ἡ δόποια φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικὰ ἀεροπλάνα,

22254

Ε'. ARMENIA

Η Αρμενία δύμοιάζει κατά τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ασίαν. Εἶναι ὁρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὁροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὁρέων. Ἐδῶ δῆμος ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἀδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἡφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ ὑψηλότατον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος Ἀραράτ (5.200) εἶναι ἡφαιστειον, τοῦ ὅποιου ἡ αἰώνια χιῶν εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακράν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγάς των οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εύφρατης, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὁροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν κλείονται μεγάλαι καὶ ἀλμυραὶ λίμναι, ἐκ τῶν ὅποιων ἡ Βάν κεῖται εἰς ὅψης 1700 μ.

Λόγω τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῶν ὁρέων τὸ κλῖμα τῆς Αρμενίας εἶναι ἡπειρωτικόν. "Οχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει —20°. "Ολα ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲ χιόνας. Η τῆς τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἡφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὔφορον ἔδαφος. Η Αρμενία εἶναι ἡ πατρὶς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἀρκετά γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Αἱ ἄθλιαι δῆμοι ἐμποδίζουν τὴν μεταφοράν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ύπολογίζονται εἰς 2 ½, ἑκατομμύρια. Οἱ Ἀρμενίοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγω τῶν δυσβάτων ὁρέων τῆς χώρας των ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Ἐλληνας, εἶναι δῆμος Μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσίν των ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τόσας σφαγάς καὶ καταστροφάς, ὥστε δλίγοι σήμερον μένουν εἰς τὴν Αρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ Κουρδιστάν, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ Κούρδοι, δύμιλοῦντες γλώσσαν, ἡ ὁποία δύμοιάζει

Πίναξ 1. Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ασίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πληθυ. σμὸν	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πό. λεις μὲ τὸν πλη. θυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιό. τεραὶ προϊ. όντα
Τουρκία	700.000	16.000	20	Ἄγκυρα (100) Σμύρνη (150) Ἄδανα (70) Ἴκόνιον (70) Προῦσα (62) Μερσίνα (50) Τραπεζοῦς	σιτηρά καπνὸς δόπωραι » » » έριον
Συρία (γαλλ. ἐντολὴ)	150.000	3.000	17	Βηρυτὸς (160) Δαμασκὸς (100) Χαλέπιον (200)	σιτηρά δόπωραι έριον
Παλαιστίνη (βρετ. ἐντολὴ)	24.000	1.500	44	Ἱερουσαλήμ (95) Ἰόππη (50)	σιτηρά δόπωραι
Υπεριορδανία	42.000	500	7	Ἀμμάν (12)	χουρμάδες
Αραβία (Σουλτ. Νέδς)	1.600.000	7.000	4	Μέκκα (180) Μεδίνα (30) Δζέδδα (40)	δέρματα χουρμάδες δέρματα καφές
Μεσοποταμία (Ίράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη (200) Μοσούλη (100) Βασσόρα (50)	έριον σιτηρά χουρμάδες πετρέλαιον

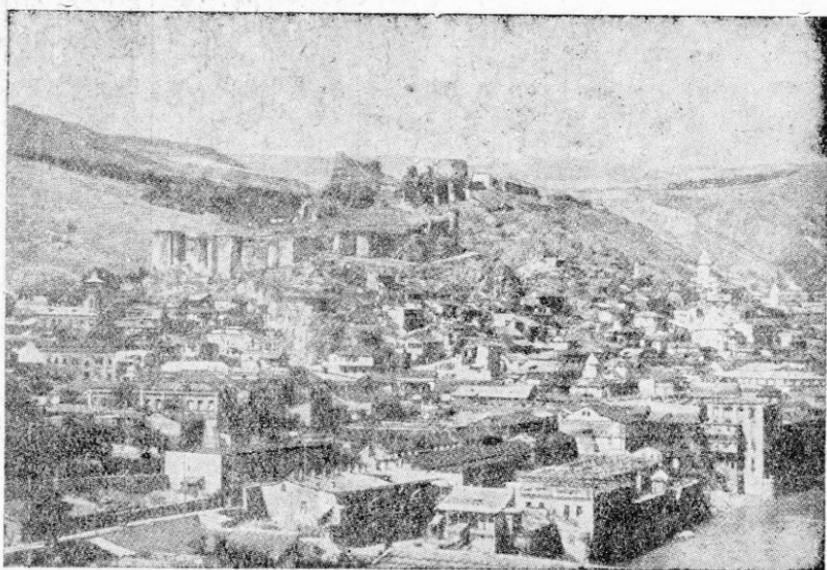
μὲ τὴν περσικήν. Εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ἔχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον των ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ’ ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγγνώρισαν. Τὸ ΝΔ. τυμῆμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον ἰδρύουσι σιδηροδρομικάς γραμμάς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἔξαιρετα δύωρικά καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκυεταλλευθῷμεν τὰς ἴαματικάς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν δρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ Ἐρζουρούμ (30), εἰς ὅψες 1.800 μέτρων, μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δημο-

κρατίας, ή όποια λέγεται 'Υπερκαυκασία. Τὰ ἐδῶ ὅρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες, διὰ τῶν όποιών ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης ('Αράς). Πρωτεύουσα εἶναι ή Ἐριβάν (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, ὅπου ἡ πόλις Ταυρὸς (240), ἀνήκει ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

6 ΣΤ'. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

'Ο Καύκασος εἶναι τὸ ὅριον μεταξὺ τῆς Εύρωπης καὶ τῆς Πρόσω 'Ασιας. "Εχει ύψηλάς κορυφάς ('Ελμπρούς 5.600 μ.) καὶ ύψωνεται ως τεῖχος ἀδιάβατον, ὅπως καὶ τὰ Πυρηναῖα ὅρη." Ή πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ή Προκαυκασία, εἶναι λοφώδης καὶ στεπ-

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἀποψίς μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως.

πώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέπητας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὅρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοι λαοί, ώς οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Γρουσῖνοι. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶναι ή Ὑπερκαυκασία (βλέπε πίνακα 2 σελὶς 54), εἰς τὴν όποιαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὅρος πρὸς Α., ἐνῷ

ή άμαξιτή δόδος μὲ δυσκολίαν ύπερβαίνει τὸ ὅρος διὰ διόδου 2.400 μέτρων ύψους. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ύγρα καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τείου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ Τιφλὶς (400). "Οσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κα-

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

σπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἔως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ύγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν Βακοῦ (450), εύρισκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος Βατούμ τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ σωλήνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφοράν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλί-

δος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εύξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ Πότι.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ δόποιαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν "Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Z'. APIANH

Φυσικὴ ἄποψις.— Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὁροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὅρη μὲν παλαιὰ ἡφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὅρη Ἐλμπρούς, τὰ δόποια πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὄψιστον αὐτῶν ὅρος, τὸ Δεμαρέντ, φθάνει εἰς ὕψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὅρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἔνουνται ΒΑ. μὲν τὸ ὅρος Ἰνδοκοῦχον, τὸ δόποιον εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του. Τὰ ΝΑ. ὅρη, τὰ Σουλεϊμάν, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ ὁροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸ κλῖμα εἰς αὐτὸν εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ἔηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θῖνας, δηλαδὴ ἐκτεταμένους σωροὺς ἀπὸ ἄμμου.

Τὸ ὄδωρ τῶν δλίγων ποταμῶν, τὸ δόποιον ἀπὸ τὰ ὅρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν δροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἀλμυρὰ ἔλη, τὰ δόποια λέγονται τηγάνια. Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν καραβανίων, διότι ἀν τύχῃ καραβάνιον, τὸ δόποιον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιωδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἔδαφους τὸ ὁροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὄψιπέδου εἶναι κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὁρει-

νάς περιοχάς. Είς αύτάς, ώς είναι έπόμενον, ύπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ Ἰράν (ἢ Περσίαν), τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτχιστάν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰράν (περὶ τὰ 15.000.000) είναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία.— Μόνον εἰς τὰς δάσεις, αἱ ὄποιαι εὑρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν τοῦ ὁροπεδίου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ύπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μωρεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευράν, ὅπου πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ύπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ διωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως Σιράς ύπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὄποια παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὄποιον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικούς τάπητας.

'Ορυκτὸς πλούτος.— Τὸ ύπέδαφος κρύπτει πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων πετρέλαιον, τοῦ ὄποιου γίνεται ἐκμετάλλευσις ύπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἔταιριῶν. Εὑρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ύφασμάτων, ἀλλη τις βιομηχανία δὲν ύπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις.— Αἱ ζῶνται ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲν καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ύπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει πολλούς. Ἡ Ταυρὸς (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτουργεῖ ὁ ύπεριρανικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὄποιος συνδέει τὴν ἀκτὴν

τῆς Κασπίας θαλάσσης μὲ τὴν ἀκτὴν ποδ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα Τεχεράνη (350), πόλις μὲ ὄδούς στενάς καὶ μὲ ἀγοράς ταπήτων.

Τὸ Ἀφγανιστάν, κατέχον τὸ Β.Α. τμῆμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασίλειον (650.000 τετρ. χιλιόμ.), τὸ ὅποιον ἔχει 7.000.000 κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι Μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἔνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία.— Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς δάσεις καλλιεργεῖται ἡ ὅρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέπας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ορυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις.— Υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης Καβούλ (100), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς Κανδαχάρ· ἡ βιομηχανικὴ ὅμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὄδοι εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν.

Τὸ Βελουτχιστάν (Ν.Α. Ἀριανὴ) ἔχει ἐπιφάνειαν 140.000 τετρ. χιλιόμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 500.000, διότι μεγάλαι ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατόν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κελάτ (50).

Ἡ εἰκὼν τῆς πόλεως τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἴδιων μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὄδούς, αἱ ὅποιαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἰστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδόν ἄνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα).

"Επὶ τούτου τὴν ἑσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ δποῖοι καὶ κοιμῶνται ἔδω κατὰ τὰς θερμάς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιεράν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμίων καὶ οἱ ψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν δποίων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχὴν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιοιχισμένας αὐλάς τῶν πανδοχείων, τὰ δποῖα προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεύει ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι' ἀγοράν ἔμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρέύματα) νὰ περνοῦν ὅπαι ἢ καὶ δλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθηνται ἀναπαυτικά εἰς τὰ ἀνοικτά τῶν ἐργαστήρια, κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν δρειχάλκινα πινάκια, πλάτουν ἐξ ἀργίλλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὕτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

'Η Πρόσω Ασία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἔδαφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ τμήματα' τὸ ἐν ἀποτελεῖται ἀπὸ πτυχωσιγνεῖς χώρας (Μικρὰ Ασία, Αρμενία, Καυκασία καὶ Αριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Αραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εύρωπαϊκὰ ὅρη. 'Αλλ' ἡ διάταξις τῶν ὁρέων δὲν εἶναι τόσον συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλῖμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἔδαφους δὲν εύνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. 'Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἔποχας ἡδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν, ἡ Πρόσω Ασία ἦτο ἀνέκαθεν σπουδαία διαβατικὴ περιοχή. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτήν, τὴν «'Ανατολὴν» (Μικρὰν Ασίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν Αρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθροίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ανατολικῆς Ασίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εύρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἔδαφη αὐτῆς. 'Εδῶ ἐγεννήθησαν πολλαὶ θρησκεῖαι, ως ἡ Ιουδαϊκή, ἡ Χριστιανική καὶ ἡ Μωαμεθανική. 'Επειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ώς γέφυρα

ἀπό τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ωκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον κοσμοπολιτικὴν σημασίαν. "Αγγλοι, Ρώσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλούτη.

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ασίας.

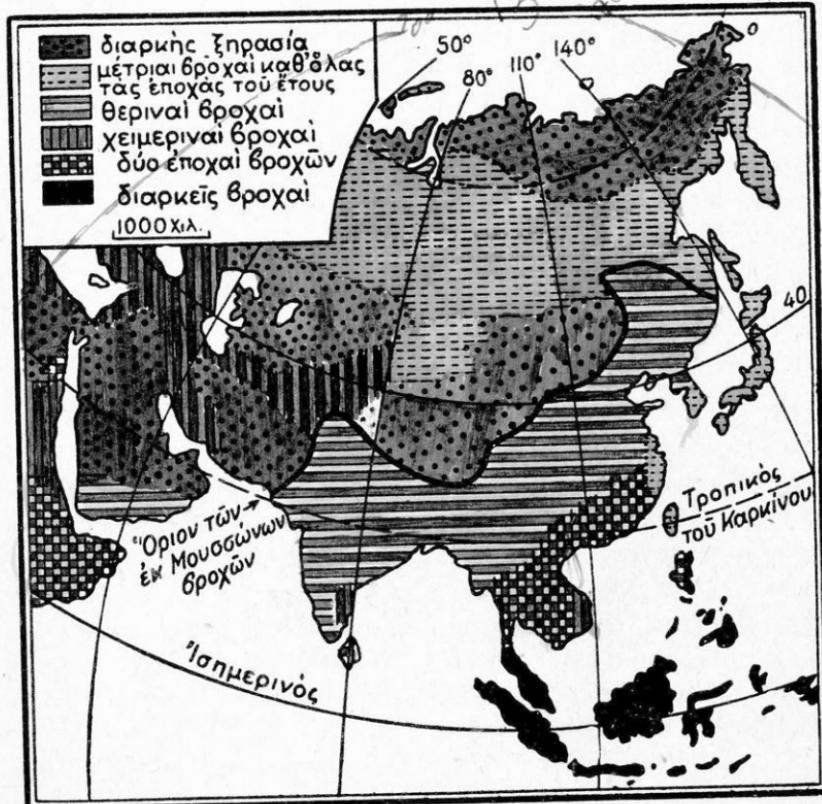
Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Σπουδαιότε- ραι ὁροσειρ. (τὰ ὑψη τῶν ὅρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλύτε- ραι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιό- τερα προϊ- όντα
Ὑπερ- καυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλίς (400) Βακοῦ (450)	πετρέλαιον σιτηρά
Ρωσικὴ Ἀρμενία				Ἐριβάն (111)	χαλκός
Περσία ἢ Ἰράν	1.600.000	Δεμαρβέντ (5.670)	15.000 (9)	Τεχεράνη (350) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρά
Ἀφγανι- στάν	650.000	Ἰνδοκούχον (5.140)	8.000 (12)	Καβούλ (100)	κτηνοτροφ. ἔριον
Βελούτ- χιστάν	350.000		800 (2)	Κανδαχάρ (30)	καπνός
				Κελάτ (50)	

Ασκήσεις. — Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ασίας καὶ ιχνο-
γράφησε τὰ πτυχωσιγενῆ αὐτῆς δόη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους. — 2. Χω-
μάτισε τὰς ὑπὸ εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροὴν χώρας, δοισε τὰ ἀνεξάρτητα
κράτη καὶ θέσεις τὰς σπουδαιοτέρας πόλεις. — 3. Σύγκρινε τὸ μέγεθος
τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ
τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκρινε ποῖα εἶναι με-
γαλύτερα. — 4. Ποίας ἱερᾶς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ασίαν; —
5. Ταξίδευσε τοερῶς ἀπὸ Περαιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντι-
νουπόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά.—Η Νότιος Ασία περιλαμβάνει τάς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ασίας, δηλαδὴ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰνδοκίναν, ώς καὶ τὰς Ἰνδικὰς ή Μαλαιϊκὰς νήσους. Απ' ἐδῶ

25. Χάρτης τῶν Μουσσώνων.

διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου καὶ Ἰσημερινός. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ασίας. Τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἔχαρτῶνται κατ' ἔξοχὴν ἀπὸ

τούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς μουσσῶνας. Τὸ σνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει «ἔτησίαι». Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. "Οταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν 'Υψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, δ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀήρ γεμάτος ἀπὸ ύδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὅχι διαρκῆς, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατὸς καὶ διαρκῆς. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲν μεγάλα κύματα, δ οὐράνδος μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμαία. 'Ο ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσῶν, ὁ ὅποιος, πνέων πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ. 25), συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον του ὅρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. 'Ο δὲ χειμερινὸς μουσσῶν πνέει ἀπὸ τὴν 'Υψηλὴν Ἀσίαν ξηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὅποια τότε εἶναι θερμοτέρα.

A. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἄποψις.— Τὸ ὅρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὅρη τῆς Ἀριανῆς μετά τοῦ Παμίδ, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ύψιπεδον τῆς γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν 'Υψηλὴν Ἀσίαν. ΝΑ. τούτου ἔκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὅρη Καρακορούμ (8.620 μ.) καὶ Ἰμαλάια, τῶν ὅποιών ἡ κορυφὴ "Εβερεστ εἶναι ἡ ύψηλοτέρα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὅρη ταῦτα, τὰ ὅποια ὅριζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς 'Υψηλῆς Ἀσίας, καταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακράν πεδινὴν χώραν, ὅπου διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενῆς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἔκτείνεται ὡς ὁροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσόνησος Δεκάν· αἱ πλευραὶ τοῦ ὁροπέδιου ύψομνται ὡς ύψηλαί βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ., ὅπου καὶ τὰ ὅρη Δυτικὰ Γαταῖα. ΒΔ. παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ ὅποιον ἔχει ἀποσαθρωθῆ ύπό τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομοδῖνον, ΝΑ. τοῦ ὅποίου εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος Κεϋλάνη, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα. — Αἱ Ἰνδίαι, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλάια ὡς πελώριον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ύγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται **τροπικόν**. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὖτος διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ψηλά ἀπὸ τὸν ὁρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του ὀλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδικά μας γεωγραφικά πλάτη, ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνῃ εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς ὅποιους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φοράς κατ' ἔτος. Αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων διὰ τῶν ὅποιών διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αλγόκερω.

Οὐρανὸς μουσσῶν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῦς τῶν Ἰμαλαῖων καὶ τὴν ὁρεινὴν χώραν **Ἀσσάμ**, ἡ ὅποια εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρᾶται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσῶν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸν ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἔκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεῖνα.

Βλάστησις. — Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εύνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, αἱ Ἰνδίαι εἶναι Ἱπλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

AI INDIAI KATA MERH

1. Ἡ ὁρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαῖων. — Ἰμαλάια σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνιαι χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὁρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ψηλάς κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔως τώρα ἤδυνήθη νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ "Ἐβερεστ καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εύρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ύψων 5.000 καὶ 4.000 μ. ύπαρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον

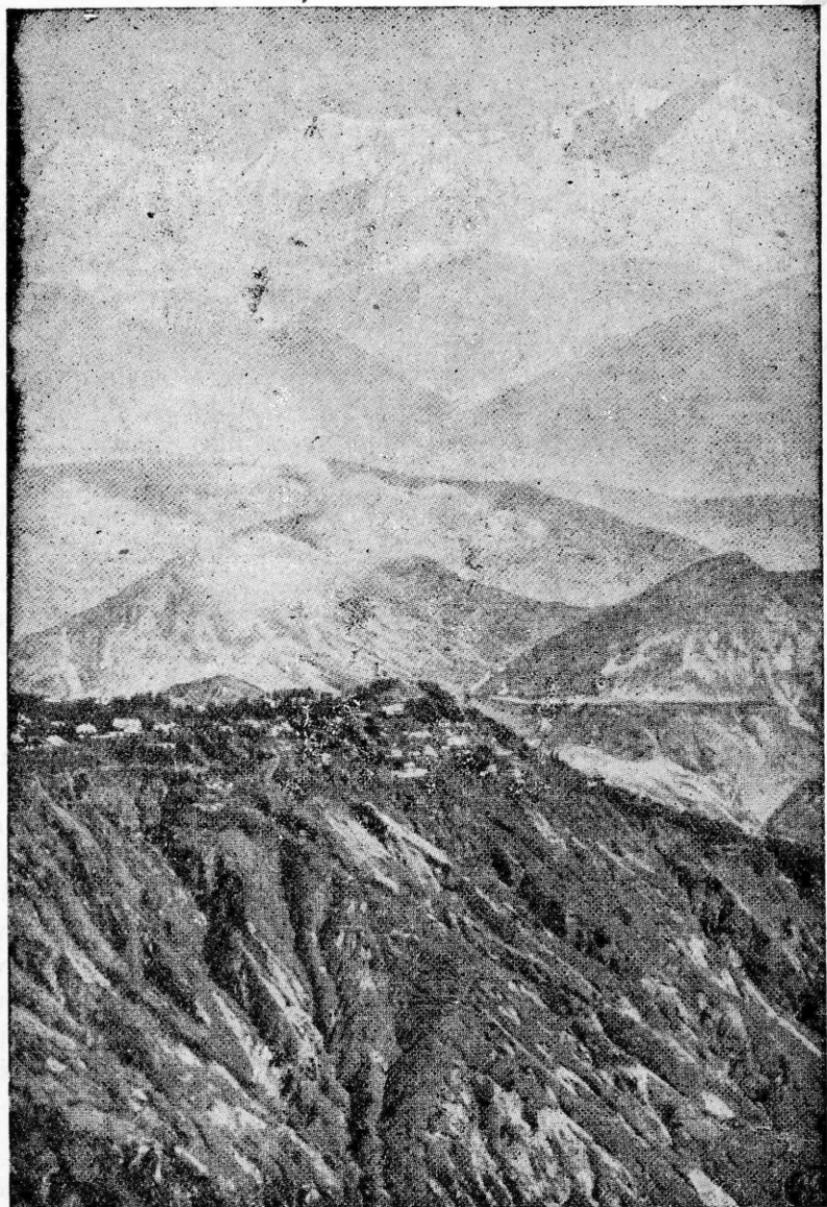
άκολουθούν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, άκολούθως δὲ ύγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἔκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλουμένη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ίνδοκαλάμους (βαμβού). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄγρια θηρία.

Εἰς τὴν πολίχνην Ντάρντσιλιγκ (εἰς ὅψ. 2.200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἐγκατεστημένοι Εύρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ.— Ἡ δρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εύρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπτύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ τείου τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προϊόν τοῦτο.

3. Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαῖῶν κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ἡ τὸ Ἰνδοστάν. Όμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἔκεινο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ δποῖα κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὅρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὔφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι διποτιθολῶν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτίς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἥμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῇ ἐδῶ εἰς χωρία ἡ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν δποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ Ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν Μπεναρές (210) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν Δελχὶ (450). Εἰς τὸν κάτω ροῦν τοῦ ποταμοῦ, δπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαρίθμους βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἐλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ δποῖα σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις Καλκούτα (1.200), πρωτεύουσα ἀλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὄλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν, τὸ εύρωπαϊκὸν ὅμως τμῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς δλατὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ

26. Ἀποψις τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ Ντάρντσιλιγκ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια καὶ διαρρέουν τὴν χώραν **Πενταποταμίαν** (Πεντζάμπ), τὴν ὅποιαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρην** (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετάς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ Δεκάν ἔχει μορφὴν ὁροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὅρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁροπεδίου εἶναι ξηρά καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλαδὴ ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατωκημένα. Εἰς τὰ εὔφορα ήφαιστειογενῆ ἐδάφη, ἵδιως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὃ ὅποιος μεταφέρεται δι' ἔξαγωγὴν εἰς τὴν **Βούβανην** (1.175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Μαντρὰς** (525).

6. Η νήσος Κεϋλάνη (δηλαδὴ Νήσος τῶν Λεόντων) εἶναι ἵση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῆς τῶν ὁρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τείου καὶ καουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἔξαγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπο**. Η πόλις αὐτὴ εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὅποια πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ασίαν καὶ τὴν Αὔστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὅστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μία σειρὰ νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκάν (**Γέφυρα τοῦ Ἄδαμ**).

Η ζούγκλα.— Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὑρισκόμην, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδὴ τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖς δένδρα, τὰ ὅποια φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἦμην μακράν αὐτῆς, ἥδυνάμην ἐπ' ὀλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ,

διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ὑψηλὸν χόρτον, τοῦ ὅποίου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι, ἀπέκρυπτον τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

Οἱ ιθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαριθμούς φαρμακεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Συμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος λόγῳ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός της ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. Ὡσαύτως ὁ ρινόκερως, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, ὁ ἀγριόχοιφος καὶ οἱ ὄφεις εὑρίσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαίτημα.

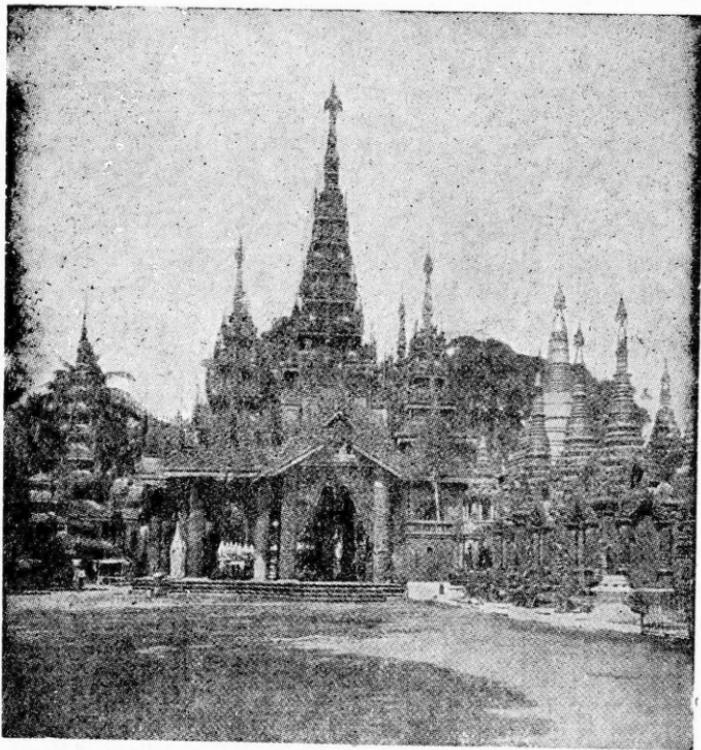
Αἱ ζούγκλαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαῖων καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν Ιδίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔχει ἀποφιλαθῆ ὑπὸ τῶν ιθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους καλλιεργοῦν ὅρυζαν ἢ λαμβάνουν καρπούς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἴγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

Πολιτικὴ ἀποφίς. Ὁ λαός καὶ ἡ θρησκεία του.—Αἱ Ἰνδίαι εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεττανικοῦ στέμματος καὶ ἡ πολυτιμοτάτη κτῆσις τῶν "Αγγλων. Ὡνομάζοντο «Ἄυτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν» καὶ διώκοῦντο ὑπὸ "Αγγλου ἀντιβασιλέως, τελευταίως ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν ὡς Κτῆσις, ὅπως ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Αὔστραλία. Ὁ λαός των διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλήθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελῆ κράτη, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἡγεμόνες εἶναι ἐγχώριοι, καλούμενοι μαχαραγιάδες. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 370 ἑκατομμύρια περίπου.

Πρὸς Β. καὶ ΒΔ. κατοικοῦν οἱ "Αριοι Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἀπὸ αὐτοὺς π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «ἀραβικοὶ ἀριθμοί», διότι μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς "Αραβας. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαψοὶ καὶ κοντοὶ Δραβίδαι, λαός μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαῖων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς Θιβέτιοι, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ Βέδδαι. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλάς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν.

Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ώς ή πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἵδιως τῶν φαρμακερῶν δφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερὸς λιμός, ἀν ἀργήσῃ δ θερινὸς μουσσῶν, ή πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆ.

Κύριαι θρησκεῖαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι δ Ἰνδοϊσμὸς ή Βραχ-

27. Ρανγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδικὸς ναός).

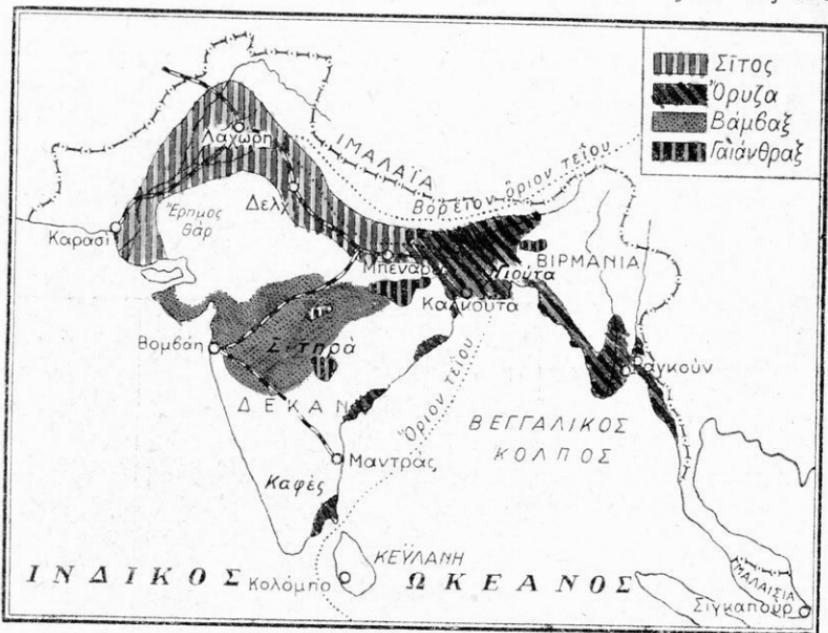
μανισμὸς καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς (Μωαμεθανισμός). Ὁ Βουδδισμὸς συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοϊσταὶ πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ιερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν δμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητας καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων

και τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Πιστεύουν δτὶ ἡ ψυχὴ τῶν μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἀνθρωπὸν ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτά. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς ιεράς τῶν πόλεις, ὅπου ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲ μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρὲς εἶναι ἐν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ιεροῦ Γάγγου, πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ δτὶ μὲ ἔνα λουτρόν, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου, καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ἀμάρτημα. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἱρετικοὶ Πάρσοι, οἱ δποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκρούς τῶν εἰς τοὺς «πύργους τῆς σιωπῆς», διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὅρνεα.

Πίναξ 3. Αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι.

Περιοχαὶ	Ἐπιφάνεια εἰς τετ. χλμ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυριώταται πόλεις (κάτ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αὐτοκρατ. τῶν Ἰνδιῶν	5.000.000	370.000	74	Δελχὶ (450) Βομβάη (1175) Καλκούτα (1200) Μαντράς (650) Χαϊδεραβάδ (470) Λαχώρη (430) Καράτσι (265) Μπεναρὲς (210) Ντάρντσιλιγκ (25)	γιούτα βάμβαξ ὅρυζα τέιον σιτηρά δέρματα
α) 15' Επαρχίαι	2.000.000	270.000	95		ἔριον ὄπιον καουτσούκ δπωρικά όρώματα
β) 18' Εξηρτημ. κράτη γ) Προστατευόμ. κράτη (ἐπὶ τῶν Ιμαλαΐῶν)	1.800.000	81.005	44		
Boutān Nepāl Kēlánē (ἀποικία)	46.000 140.000 65.000	350 5.600 5.300	8 40 81	Kολόμπο (285)	καουτσούκ κανέλλα τέιον ινδ. καρύδια

Ἔ θιανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἔχει πολλὰς σημαντικές διαφορές. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὔφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμόν, οὕτω δὲ αἱ ἑσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικρὰν πυκνότητα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς

28. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

ἀγρούς κατὰ μικρὰ χωρία, δῆπου καὶ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι διάλυγαι (ἴδε πίνακα 3).

Ὕ γεωργία.—Αἱ εύνοϊκῷτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγραὶ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὕτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς διάλυγα μόνον μέρη οἱ "Ἀγγλοι" ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὑδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικάς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν

ιθαγενῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν των, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται εἰς ἔξαγωγὴν καὶ διὰ τὰς δόποιας φροντίζουν οἱ Ἀγγλοι.

α) Αἱ φυτεῖαι τῶν ἴθαγενῶν.— Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὅρυζα, προϊὸν τῶν δέλτα, τροφὴ τῶν πλουσίων· ὁ κένχρος, προϊὸν τῶν μᾶλλον ἔηρῶν περιοχῶν, προορίζεται διὰ τοὺς πτωχούς· ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ ζαχαροκάλαμον καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἔξαγωγῆς.— Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν δόποιων τὰ πριόντα ἔξαγονται, εἶναι τοῦ τεῖου, τοῦ καφὲ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεῖοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ύγρων κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεῖου. Ὁ καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εύδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλή. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λίνον καὶ ἡ γιούτα· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα.

Εἰς τὸ ΝΔ. Δεκάν καὶ τὴν Κεϋλάνην καλλιεργοῦνται τὸ καουτσούκ καὶ τὰ ἀρωματικά, ώς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμωμον, τὰ δόποια ἄλλοτε ἥσαν περιζήτητα.

Η κτηνοτροφία.— Εἰς χώραν, δημού ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται

29. Συναγωγὴ καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην.

μόνον βιούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζώνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

Η βιομηχανία.— Η βιομηχανία ἔχει δύο ὅψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Η ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης. Οἱ "Αγγλοι δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ἰθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἴδικά των. Ἐν τούτοις εἴδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ **σάλια** τῆς Κασμίρης (εἰς τὴν ἀνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτά κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ δρειχάλκου τῆς Μπεναρές.

Η νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαιανθρακοῦς, ὁ δόποιος εὑρίσκεται εἰς ὠρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδίαι ἔχουν προσέτι μαγγάνιον, τοῦ δόποιού ἡ ἔξαγωγὴ κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μόλυβδον καὶ διλίγον σίδηρον.

Αἱ κύριαι βιομηχανίαι εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίγου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον.— Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδίαι ἔξαγουν περισσότερον παρ' ὅτι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἔξαγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἴδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἔξῆς προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κάναβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Άσκησεις.— 1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Εὐρώπην.— 2. Σύγκρινε τὸ δασκόλον ὄριον τῶν Ἰμαλαΐων (4.000 μ.) πρὸς τὸ ὄριον τῶν ἐλληνικῶν

δρέων (1.800 μ.) και έξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.—3. Ὁνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν.—4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχεται.—5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

B'. ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Μορφὴ τοῦ ἑδάφους.—Ἡ χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιὸν ὄροπέδιον ἀνήκον εἰς ἐκτενεστέραν ξηράν, ἡ ὅποια ἀλλοτε ἦνωνε ταύτην μετὰ τῆς ἡπείρου Αὔστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ ὄροπέδιον ὁρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Ἀνναμιτικῶν ὄρέων (2.500 μ. Ὕψ.), τὰ ὅποια ΝΑ. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τὸ ὄροπέδιον διασχίζουν καὶ ἀλλαι ὄροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἔξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὅποια πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σεϋμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὸ ὅποια προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν Ἰραβάδη, Σαλούνην, Μέναμ, Μεκόνγκ καὶ τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ ὅποῖον διαρρέει δὲ Ἐρυθρὸς ποταμός.

Ἡ χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.—Ἡ Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὁμοίως κλῖμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλῖμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἑδαφός εἶναι ύψηλόν· τὰ ύψηλὰ μέρη τοῦ Βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσῶνες.

"Οπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἐκεῖ ὑπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῷ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι ḥι αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι.— Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἐξ Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὅμοιότητα περισσοτέραν πρὸς τοὺς Ἰνδούς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαΐοι**, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμεξίαν κιτρίνων καὶ μαύρων.

Πολιτικὴ κατάστασις.— Μεγάλα μέρη τῆς Ἰνδοκίνας κατέχονται πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κτήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον **Βασίλειον τοῦ Σιάμ**, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατά τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία** ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ιθαγενῶν κρατῶν, τὰ ὅποια ὑπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

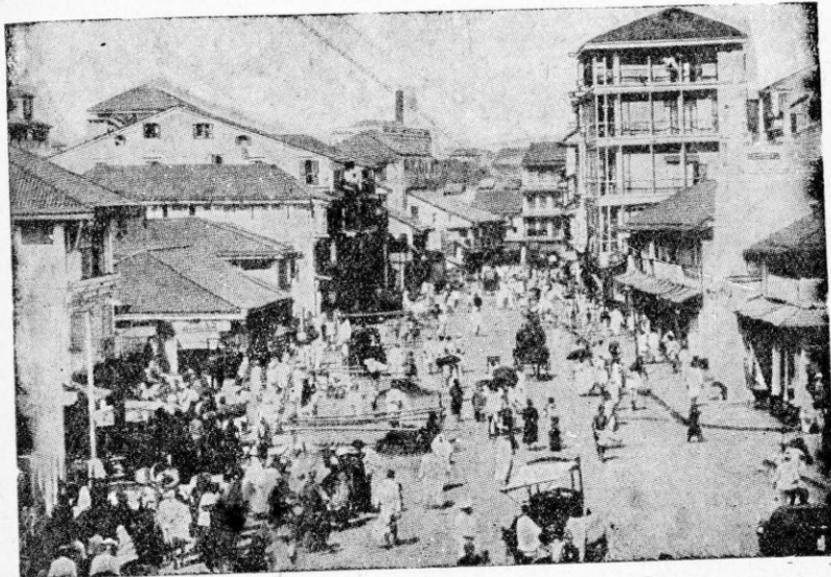
1. Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις.— α) **Η Βιρμανία** (600.000 τετρ. χλμ., 13.000.000 κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι μὲν ἔξαρτημα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν, ἀπολαύει ὅμως εὐρείας αὐτονομίας. Ο μέγας πλοῦτος αὐτῆς εἶναι ἡ ὄρυζα, ἡ δὲ πόλις **Ραγγκούν** (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορά τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰραβάδη ποταμοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι πλωτός.

Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον**, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ **κασσίτερος**, καὶ, ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὄρεων, τὸ **τικόξυλον**, τὸ ὅποιον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

β) **Η Μαλαισία** ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ **καουτσούκ** καὶ τὸν **κασσίτερον**. Τὸ καουτσούκ ἔξαγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ ὅποίου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν ὅλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὄρεων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς Σιγγαπούρης (450), ἡ ὅποια κεῖται εἰς νησῖδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς "Απωλετολῆς, δηλαδὴ μεγίστη ναυτικὴ βάσις τῶν "Αγγλων.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ (520.000 τετρ. χιλιόμ., 13.000.000 κάτ.).—Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον δρύζης, ἡ ὅποια ἔξαγεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ιαπωνίαν. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ Βανγκόκ (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναμ, ἡ ὅποια εἶναι καὶ πρωτεύουσα

30. Σιγγαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδούς.

τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον ἔυλείαν καὶ κασσίτερον. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἔργασίας των.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (737.000 τετρ. χιλιόμ., 22.000.000 κάτ.) περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα ἀποικιῶν καὶ δύο βασίλεια ύποτελῆ, τὴν Καμβότζαν καὶ τὸ Ἀννάμ, τῶν ὅποιων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἵση πρὸς τὴν τῆς Ἐλλάδος (50 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς δρύζης, εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Μεκόνγκ πάραγεται καὶ ἀραβόσιτος,

μέταξα, τέιον, ζαχαροκάλαμον κ. ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον Ἰχθύων, ἡ ἀλιεία ὅμως εύρισκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ Σαϊγκὸν (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα της διὰ τοὺς Εύρωπαίους εἶναι ἀνθυγιεινόν, δλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι πολλοί.

Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἔξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὁρύζης (ἀροτρίωσις).

Ἡ ὁρυζα.—”Ισως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἀνθρώπων, δσην ἡ ὁρυζα. Πλέον τοῦ ἐνὸς τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὁρυζαν. Τίς ἔξημῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἔργασίαν, τὴν ὅποιαν ἔκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὁρύζης! Εἰς πολλὰς ὁρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, αἱ ὅποιαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπότας Ἰχθῦς καὶ ἀπορρίμματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἡ δργάνουν μὲ ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἔνα πρὸς ἔνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ ὅποιοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἰδιαίτερον φυτώριον. Ὁ ἀγρός, ὁ ὅποιος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὁχθῶν, πληρούται ὅδατος. Εἰς ὁρεινὰς περιοχὰς, ὅπου οἱ ὁρυζῶνες κείνται κατά βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλάκις οἱ ἀμπελῶνες, δι γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὅδωρ εἰς τὰ ξηρὰ ὁρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως. ἡ ὑψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. Ως μικραὶ λίμναι λάμπουν κατά καιρούς οἱ ποτισμένοι ὁρυζῶνες εἰς

τὰς θερμάς ἀκτίνας τοῦ ήλιου. Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ δρυζῶνας, δόποτε αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν διαρκῆ λίπανσιν. Ο κάλαμος τῆς δρύζης αὐξάνει ταχέως. Ἡ ὡραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων δρυζῶνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εἰς τὴν Ἱαπωνίαν. Ὁλίγας ἔβδομάδας μετά τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχυες δριψάζουν. Τότε τὸ ὅδωρ διοχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχυες ἀποκόπτονται καὶ δένονται εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἔκαστον δρυζῶνα κατ' ἕτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον δρυζῶνος ἀποφέρει τόσην ποσότητα, δῆμην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιτα-

32. Τοπίον ὄρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

γροῦ. Τοιουτότρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς δρύζης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι.

"Υπάρχουν πολλὰ εἰδη δρύζης, διὰ τὰ ὅποια ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε δόμοια. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης δρυζα, εἰς δὲ τὰ ὅρη, μέχρις ὅψους 1.200 μ., ἡ ὀρεινὴ δρυζα. Άλι μέγισται δρυζοφόροι χῶραι εἶναι αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Υπάρχουν προσέτι δρυζῶνες καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἱσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ δλ̄γοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ δρυζοβολῶν τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδοκίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ραγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ'. ΙΝΔΙΚΑΙ Η ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά.— Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὅποιαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὔστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιῶν ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἔβυθισθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὥπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἴγαλον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθῆ θάλασσαν, ἡ ὅποια ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὅρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος **Βόρωνεο** καὶ ἡ **Κελέβη** κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῷ αἱ ἄλλαι εὑρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν **Φιλιππῖναι ΒΑ.**, αἱ δὲ **Σουνδαῖαι ΝΔ.** Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, δὲ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11.000 μέτρων.

33. Ἦφαίστεια εἰς Ίάβαν.

πάσχουν ἀπὸ πολλούς σεισμούς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς καὶ πολυάριθμα ἥφαίστεια. Ἡ Ίάβα, ἡ ὅποια φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἥφαίστεια, ἐκ τῶν δποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μεταξὺ τῆς Ίάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἥφαίστειον **Κρακατάου** τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλῖμα καὶ ὁ πληθυσμός.— Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδόν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκὲς θέρος. Ἐνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος ἡ ἔξατμισις

είναι ισχυρά, διθερμός καὶ ύγρος ἀήρ ἀναβαίνει ύψηλά, ὅπου ψύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγίστη ύγρασία παρουσιάζεται δταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθ. Τὸ κλῖμα τοῦτο λέγεται ύγρὸν τροπικόν. Εἰς τὸ κλῖμα τοῦτο ἡ ἡφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὔφορον.

Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα. — Λόγῳ τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εύδοκιμοῦν ὅλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδὴ ἡ ἐβέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὅρυζα· αἱ νῆσοι εἰναι ἐπίσης ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «Νῆσοι τῶν Ἀρωμάτων».

Πανίς. — Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐραγκοτάγκος, διγίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ δράκοι, μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι. — Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλῖμα λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἰναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἰναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲν ἀραιόν πληθυσμόν. Πυκνότατον πληθυσμὸν ἔχει κατ' ἔξοχὴν ἡ Ιάβα (ἰση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις Βαταβία (440) καὶ Σουραβάγια (340).

Ο πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ Μαλαΐων, οἱ ὄποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακρὰν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὅρυζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὁδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ Νιγρῆτες, οἱ ὄποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμὸν καὶ ὅμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδας τῆς Κεϋλάνης.

Πολιτική κατάστασις.—Πλὴν τῶν Φιλιππίνων νήσων, τμήματος τῆς Βόρεο καὶ τμήματος τῆς Τιμόρης, ὅλαι αἱ ἄλλαι εἶναι κτήσεις τῶν Ὀλλανδῶν ύπὸ τὸ ὄνομα Ὁλλανδικὰ Ἰνδίαι. Εἶναι ἡ ὥραιοτάτη καὶ πλουσιωτάτη ἐξ ὅλων τῶν τροπικῶν ἀποικιῶν τῆς Γῆς. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Βαταβία.

Αἱ Φιλιππίναι, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνῆκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνῆκουν σήμερον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρωτεύουσα Μανίλα ἔχει ὅψιν ἴσπανικῆς πόλεως.

Πίναξ 4. Ἰνδικὰ νῆσοι.

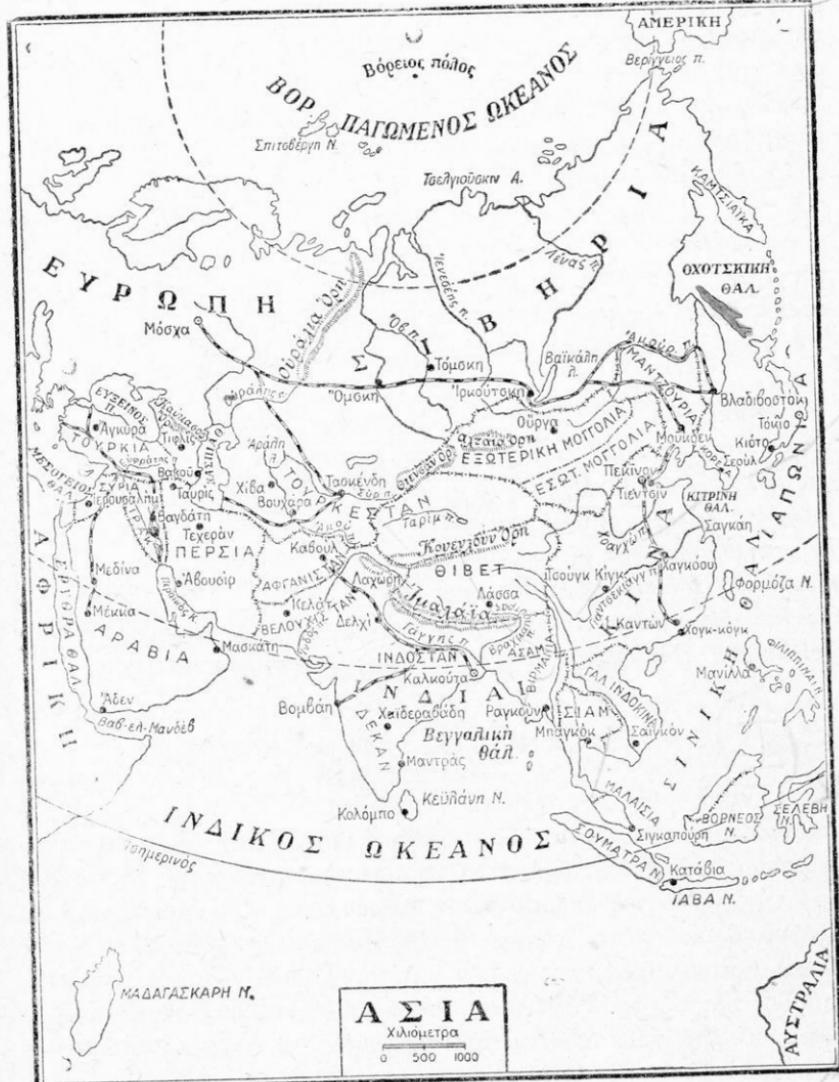
Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χλμ.	Κάτοι- κοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις (κάτ. εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότ. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουν- δαίαι νῆσοι (“Ολλανδ.”) Σουμάτρα Ιάβα Βόρεο	1.500.000 410.000 126.000 735.000	65.000 42.000	43 315	Παλλεμβάνγκ (110) Βαταβία (440) Σουραβάγια (340)	καστούνκ ζάχαρις καφὲς καπνὸς τέιον ἀρώματα ὅρυζα πετρέλ. ψευδάργ. ζάχαρις ὅρυζα καπνὸς καφὲς
Κελέβη	170.000			Μακάσσαρ (50)	
Φιλιππίναι (“Ἀμερικ.”)	300.000	13.000	42	Μανίλα (370)	

Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῶν Ὁλλανδικῶν Ἰνδιῶν, λόγῳ τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας, τῶν πλουσίων προϊόντων καὶ τοῦ πυκνοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέρος εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ὁλλανδῶν. Τὸ μικρὸν δμως ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβεῖς. Εύρωπαῖοι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη, καὶ κατοικοῦν εἰς ὑψηλὰς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἀσία, ἡ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι, εἶναι αἱ τροπικαὶ χῶραι τῆς Ἀσίας, δηλαδὴ μὲ θερμὸν κλίμα, μὲ ἀφθόνους βρο-

χάς, μὲ πυκνὰ δάση καὶ μὲ μεγάλα ἄγρια θηρία. "Έχουν ἔκτασιν ώς καὶ πληθυσμὸν ἵσον σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. 'Απὸ τοὺς

Εύρωπαιούς πρῶτοι οἱ "Ελληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὅπότε οὗτος εἶχε κατακτή-

σει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρχος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἥσαν γνωστὰ τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα, τὰ δηποτὰ μετεφέροντο εἰς Εὐρώπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ηὔξησεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, ὅπότε οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν θαλασσίαν ὁδὸν διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς, περισσότερον δὲ ἀφ' ὅτου ἐκόπη ὁ ἴσθμος τοῦ Σουέζ. Αἱ σπουδαῖαι ἐνταῦθα εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἔχουν ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον πρὸς ὅφελος τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Εἰς οὐδένεν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς παράγεται τόση ὅρυζα, τόσον τέιον καὶ τόσον καουτσούκ, δσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδὲ εύρισκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γῆς τόσος κασσίτερος δσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ασκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδίας διαίρεσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσεις τὰς μεγαλυτέρας πόλεις.— 2. Ὁνόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους.— 3. Ποῦ γνωρίζεις ἄλλα ἡφαίστεια καὶ πᾶς ἐξηγεῖς τὴν ὑπαρξίν τούτων;— 4. Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βαταβίαν.— 5. Ποῦ είναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππίναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας;— 6. Δείξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.— Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς τὸν Ειρηνικὸν ὥκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ καταβυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάση τῆς Ἰαπωνίας ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν. Αἱ ἀνατολικαὶ αὖται χώραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ύψηλῶν δρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Ειρηνικοῦ ὥκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἑταῖρων εἶχε ἰδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. “Οπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσισῶνες, οἱ ὅποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψῦχος.

Είς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ύπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἥτο ύπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου.

A'. ΙΑΠΩΝΙΑ

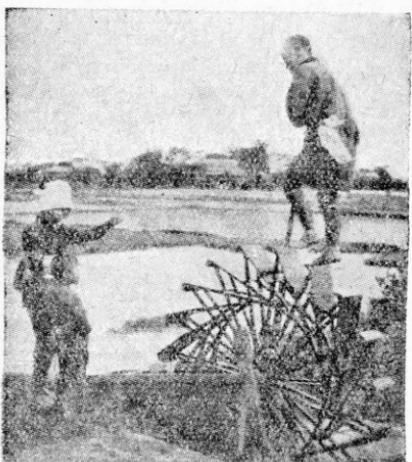
Ἐκτασίς καὶ μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ Φορμόζα, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῷ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα καὶ ἡ Ὁχοτσκική.

Ἐνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἡφαίστεια καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλύτεραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν Χόνσουν, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπής πάντοτε πυραμίς τοῦ ἡφαίστείου Φουτζιγιάμα (ὕψος 3.780 μ.), τοῦ Ἱεροῦ ὅρους τῶν Ἰαπώνων. Οἱ κάτοικοι, διὰ νὰ ἀποφεύγουν ὅσον ἡμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἔξ έλαφρᾶς ὅλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τὸ 1923, ἡ καταστροφὴ τῆς πρωτευούσης Τόκιο εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων.

Οπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ύπὸ τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἡφαίστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὅρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβιαθύπεδα.

Τὸ κλῖμα καὶ ἡ βλάστησις.— Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεως τῶν νήσων, τὸ κλῖμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμόζαν ύπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῷ εἰς τὸν Βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ ὅμως πνέουν οἱ μουσσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἀρκετάς βροχάς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι τυφῶνες, οἱ ὅποιοι μὲ τὰς δίνας των καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλον-

τος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα **Κουρδοσίβο**, τὸ ὄποιον ἔρχεται ἐκ Νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέος κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15%). Εἰς τάς πεδιάδας ἔκτείνονται ὀρυζῶνες καὶ σιταγροί, οἱ ὄποιοι συχνά περιβάλλονται μὲν ἴνδοκαλάμους. Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται

35. "Αρδευσις ὄρυζῶνος.

"Οπου δὲν ὑπάρχουν ἡλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψησιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲ τὸ βάρος τοῦ ἔργατου.

τος μὲ λοξούς ὀφθαλμούς καὶ εύθείας τρίχας.

'Η Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—"Η Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ ὄποια ἔκτὸς τῶν νήσων κατεῖχε, μέχρι τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν ὡς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ἔηρᾶς. Ὁ πληθυσμός της εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἔκτασιν 450.000 τετραγ. χιλιομέτρων κατοικοῦν 90.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐάν δὲν συνέτρεχε καὶ ἡ ἐπι-

εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπέραντος ἀνθισμένος κῆπος μὲ διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεῦόκηποι δὲ κατέχουν τάς κλιτῆς τῶν ὀρέων.

6. Οι κάτοικοι.—"Ο πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὄποια ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμίχθη μετὰ Μαλαΐων. Παλαιὸς ἔγχωριος λαὸς εἶναι οἱ Ἀινώ, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὄποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν νῆσον Ὅγεσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος μὲ λοξούς ὀφθαλμούς καὶ εύθείας τρίχας.

δεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν δῆλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἱαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὅχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ δῆλου τοῦ κόσμου, ἔχηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ δῆλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικαδοῦ, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἱαπωνίας, καὶ 3ον) διότι οἱ Ἱάπωνες ἥλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲν τὸν λοιπὸν κόσμον.

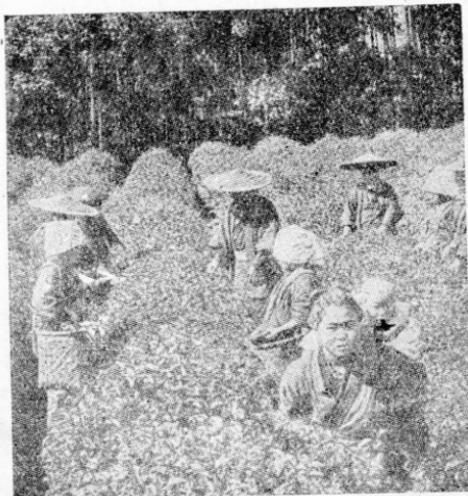
Ο γεωργικὸς πλούτος.—Οἱ ὁρυζῶνες παρέχουν τὴν συνηθεστέραν τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ᾽ ἡ παραγωγὴ τῆς ὁρυζῆς δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμόν, καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὁρυζαὶ ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ Ἱάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ τέιον, τοῦ δποίου ἡ παραγωγὴ εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμήν.

Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὔκρατῶν κλιμάτων, ως σιτηρά, λαχανικά καὶ δσπρια.

Ἀλιεία.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἵχθύες. Οὗτοι ὅχι μόνον ἀποτελοῦν πολύτιμον τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἡ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Ἡ βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὀρυκτὰ δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἱαπώνων διφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἱάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος γαιάνθραξ δὲν εἶναι

36. Συλλογὴ τείου ἐν Ἱαπωνίᾳ.

καλής ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρώνει τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἀνθρακος». Ὁ σίδηρος εἶναι ἔλαχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει ὅμως ἀρκετὸν χαλκόν, ιδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἔξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἐκτηνή θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ ὑφαντουργία. Ὁ βάμβακις εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀζάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ηὔξηθη ἐσχάτως πολύ, πλῆθος δὲ ἡλεκτροκινήτων μεταξουργείων εύρισκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τό-

37. Τόκιο. Ἀποψις κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

κιο, τὴν Ὑοκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ σιδηρουργία, λόγῳ δὲ τοῦ πλούτου τῶν δασῶν ζωηρὰ ναυπηγία, ιδίως εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ κεραμευτική, βασιζομένη εἰς τὰ ὄρυχέτα κασολίνου.

Πόλεις.— Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι: Ἡ πρωτεύουσα Τόκιο (7 ἑκατομ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. Ἡ Ὑοκοχάμα, ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (620). Ἡ Ὀζάκα (2 ½, ἑκατομ.). Ἡ Κόβη (800), δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις.

Έμπόριον.—Τὸ κατὰ ξηράν ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐπειδὴ δυσκολεύεται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἔδαφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσιών συγκοινωνιῶν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ἱαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ ὀλιγάρκεια τῶν Ἱαπώνων συντελοῦν ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγοράς νὰ εἶναι σχετικῶς εὐθηνά, καὶ τοιουτορόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εύρωπαϊκῶν. Ἡ Ἱαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὅρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίναν. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

Αποικίαι.—“Ενεκα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας οἱ Ἱαπωνες μεταναστεύουν εἰς τὴν ἀντικρὺ Ἀσίαν καί, διὰ νὰ ἔξασφαλίσουν τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν των, ὕρυσαν ἀποικίας. Πλήθος Ἱαπώνων τεχνιτῶν καὶ ἐμπόρων εύρισκεται εἰς Κίναν, μὲ τὴν ὅποιαν ἡ Ἱαπωνία εύρισκετο ἐπὶ ἔτη εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῇ αὐτὴ τὸν πλοῦτον τῆς Κίνας.

Η Κορέα.—“Η χερσόνησος Κορέα (σχεδόν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν) ἦτο κτῆσις τῆς Ἱαπωνίας· ὁ ἀποκιμδός δμῶς εἰς αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ιθαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομμύρια. Ἱαπωνες κατοικοῦν μόνον 200.000. Ἡ χώρα δίδει εἰς τὴν Ἱαπωνίαν ὅρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Σεούλ (130).

Η ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἱαπωνίᾳ.—Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωὴρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ δποία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὕμου των. Ἔκαστος τοιοῦτος πλανδόιος ἐμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν δποίαν ἔκδηλωνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἰναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ δποίος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ἱαπώ-

νων. Διάλα διαπεραστικών σφυριγμάτων έξαγγέλλεται ό καθαριστής τῶν καπνοσυρίγγων (πιπάν). Ἐξ ὅλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτής δύμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ἱαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ὁ σκελετός τῆς δύμβρέλλας συνίσταται ἀπό λεπτόν ἴνδοκάλαμον, ἄνωθεν τοῦ ὅποιου είναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς δόδοις ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὅποιαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρά χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Ἡ Ἱαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἐσθῆτα μὲριανέστερης, κυανόμαυρον ἡ φαιάν. Κιμονὸς ἐμ ζωηρὸν

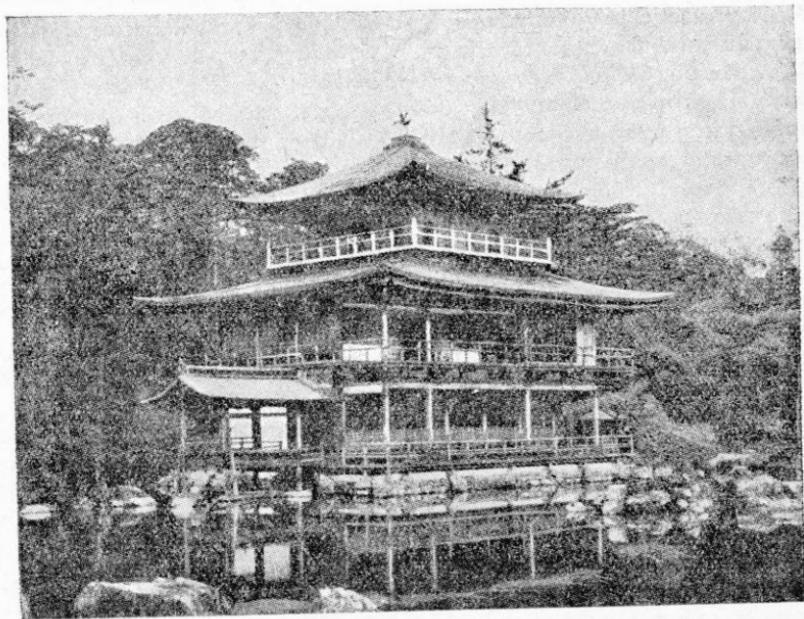
38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἱαπώνων (γεῦμα).

χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲν ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδία καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εύρισκονται σακκίδια, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὅποια είναι χάρτινα καὶ μετά τὴν χρήσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἱάπωνες φέρουν περικνημίδας ἐρραμμένας ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, εἰς τὰς ὅποιας ὁ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ὁ ίμας τῶν σανδαλίων, δπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλλη-

λα διά τὰς ύγρας καὶ λασπώδεις ὁδούς, εἶναι ἔμως ἡναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργά καὶ μὲ μικρὰ βήματα. "Οταν περιπατοῦν εἰς τοὺς σι- δηροδρομικοὺς σταθμούς, οἱ ὄποιοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰάπων φέρει σανδάλια ἔξ ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφομένας θύρας, οὔτε ύαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, cί ὄποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια,

59. Ιαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδδα).

εἶναι κινητοί, ὡς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι. "Ολα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκάς φάθας ἔξ ἀχύρου δρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι ὁ Ἰάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέζιον (σοφράς), αἱ κλῖναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκεύη, δύταν δὲν χρησιμοποιοῦνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἔνα ἐφάπλωμα, τὸ ὄποιον ὁ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου ὁ Ἰάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα δύοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ ὄποιου εἶναι προσκεκολλημένον στρῶμα βάμβακος.

Διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυλον, τὸ δποῖον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲ ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ Ἱαπωνικαὶ οἰκίαι μὲ τὴν ἐλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν· δύμας συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἔκαστην Ἱαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἔνας κῆπος. Συνήθως εἶναι τόσον μικρός, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἶναι δενδρύλλια μετά φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὠραῖα ιερὰ ἄλση ἔγειρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ δποῖοι στολίζονται ὑπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων, τεῖοποτείων καὶ γοντευτικῶν ἀνθέων. Σχεδὸν εἰς ἔκαστον μῆνα ἀνθοῦν δρισμένα εἴδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνθησιν τῆς δαμασκηνέας, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθησις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθησις τῆς κερασέας, ἡ δποία ἔορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοιξεως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετὰ τὸν βῖκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ δποία θεωροῦνται ὡς αὐτοκρατορικὰ ἀνθη.

Ἡ Ἱαπωνικὴ τροφὴ εἶναι ἀπλούστατη. Ὁ λαός ζῇ κυρίως ἀπὸ δρυζαν καὶ ἵχθυς, τοὺς δποίους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὅρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέγχρον, τὴν κριθήνη τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ Ἱάπωνες ἀντὶ πηρουνίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, τὰ δποῖα στηρίζονται μεταξὺ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Ἡ Ἱαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμός τῶν εἶναι πλήρης διατυπώσεων. "Οταν δὲ Ἱάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους ὅδου τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του διὰ τῶν χειρῶν. Ἔπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικὸς ἥχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἱάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία Ἱαπωνίς ὑπηρέτρια ἔζητησέ ποτε μὲ γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, δπως μεταβῆ εἰς τὴν κηδείαν τῆς μητρός της. "Οταν ἡγανακτισμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν διὰ τὸ ὄφος της, ἐκείνη ἀπήντησε: « Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σᾶς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως; »

(Κατὰ τὸν E. Arnhold)

~~Β'. ΚΙΝΑ Η ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)~~

Θέσις και ὅρια.— Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμῆμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἔκτείνεται ἡ **Κίνα**, ἥ, ὡς λέγουν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν Κράτος». Ἀλλοτε, ὅταν ἦτο αὐτοκρατορία, κατεῖχε καὶ διάλοκληρὸν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ἦτο κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἵση πρὸς τὴν Εὐρώπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Βιρμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπά μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ Κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἄποψις.— Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα, διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίναν** καὶ **Νότιον Κίναν**.

1. Ἡ Βόρειος Κίνα ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁρεινὸν τμῆμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ἴδιας τοῦ **Χοανγγχό**, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὄνομαζεται τοιουτορόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὅποιαν φέρει· τὴν ὁνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκβάλλει, δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ χιλιάδων ἑτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσῶν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα σχηματίζουν φάραγγας μὲ καθέτους δχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὔκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθῆ κοίτην καί, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. Ὕψων.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Συμφωνῶς πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμῶν εἶναι τραχύς, ἔηρός, ἐνῷ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χοὸς εἶναι τόσον εὔθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὰ

ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὅρυζα, σιτηρά, κέγχρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα τοῦ χοός.— Μεταξὺ χαμηλῶν δρεινῶν ἀλύσεων ἔκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χοός. Εἶναι στέπη, ἔχει δύμας καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. "Ολον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὑρίσκομεθα πρὸ χείλους βαθείας φάραγγος μὲ κατακορύφους ὅχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιά καὶ ἀριστερά, ἄλλα καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ ὁμοία ὅχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὧρισμένη διεύθυνσιν. Τοῦτο δύμας εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκομεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος ὀδηγός. Οὗτος μᾶς ὀδηγεῖ διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου ὁδοῦ, ή ὅποια διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ δλισθηρῶν, καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐρύχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἔργαζονται κατά πυκνάς δμάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οῦτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει ὁ ὀδηγός, δεικνύων μίαν σειράν ὅπων εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χοός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργούμενων βαθμίδων. Αἱ ὀπαὶ εἶναι αἱ εἰσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκήσεις, αἱ ὅποιαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀσβεστο-αργιλλώδεις καὶ ἔξαιρετικά λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χοός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ἡ δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πλήθος παίδων πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμῆνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὀπῆς κυψέλης.

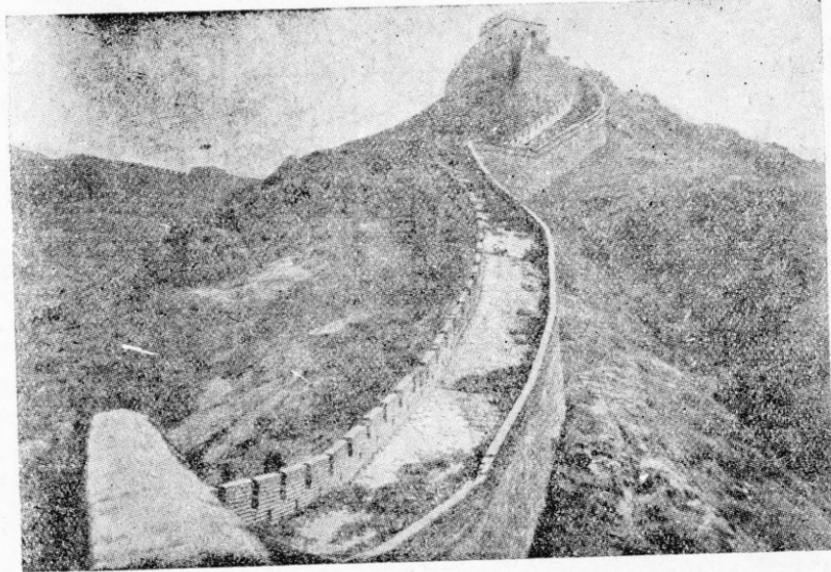
(Κατὰ τὸν S. Passarde.)

2. Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ ὅποια δρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὅρους Τσὶν - Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ κατὰ τὸ κλῖμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὄρέων, τὰ ὅποια ἔκτείνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιάνγκ-τσὲ-κιάνγκ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), ὁ ὅποιος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολάς του.

Τὸ κλῖμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον

διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. 'Ο ψυχρὸς ὅμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ίδιως κατὰ τὸ θέρος. "Ενεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλαι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων ἴνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ύγρότερα μέρη, δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἔξοχὴν ἡ ὅρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλαι δὲ φυτεῖαι μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

Οι κάτοικοι.— 'Ο πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυ-

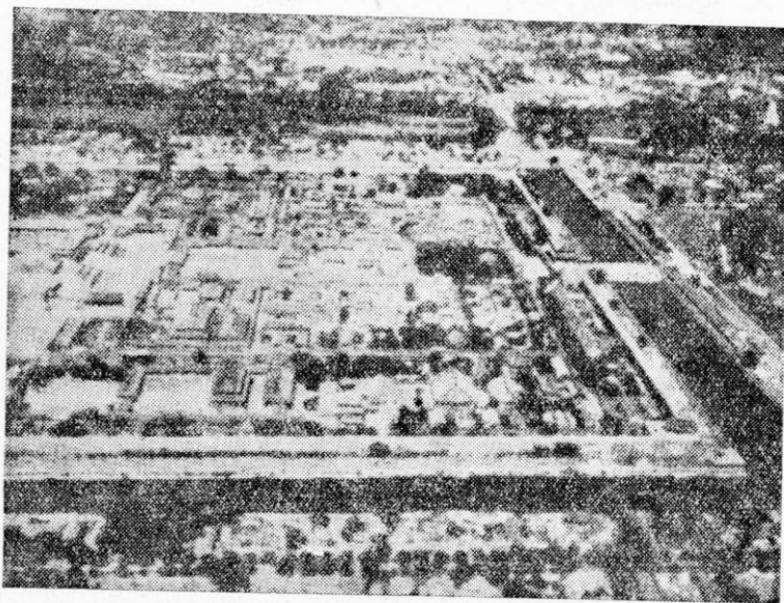

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

κνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἵσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ύπερ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρῆνα σιμήν, ὀφθαλμούς λοξούς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροινοὶ καὶ εὐκινητότεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. "Ολοὶ ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παροιμιώδη των ὀλιγάρκειαν. 'Ο Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ίδιως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ

Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εύρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ίστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

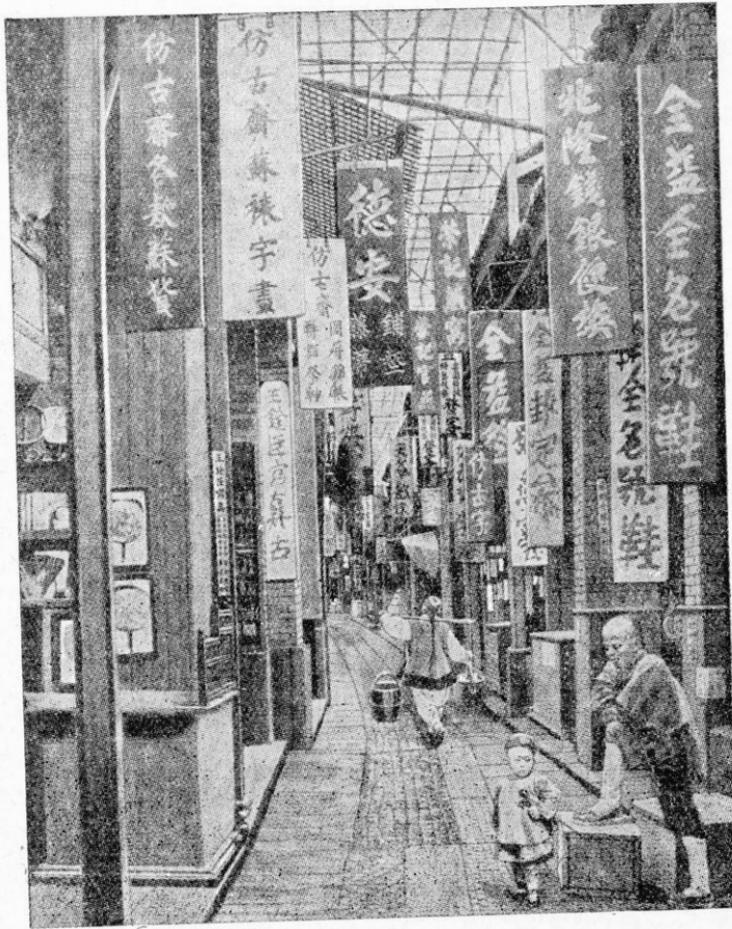
‘Η κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ προγονολατρεία. Αὕτη ὡς πρὸς τοὺς ἔξωτερικούς τύπους εύρισκεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν βιονδισμὸν καὶ μὲ ἴδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν κομφουσισμόν. ‘Ο Κινέζος πιστεύει, δτὶ τότε

41. Περσίνον. Ἀποψίς βορείου τμήματος τῆς πόλεως.

Θὰ ἔχῃ ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωήν, δταν οἱ ἀπόγονοι του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι’ αὐτὸν νυμφεύεται ἐνωρίς, διὰ νὰ ἔχῃ πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. ‘Ο δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὔφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν

42. Έμπορική οδός εἰς τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωινάς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικάς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἡ κῆποι, εἴμη μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἡ ὑάλου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

των εις τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος, τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος ἡμπρόδιζεν ἐπὶ αἰῶνας τοὺς νομάδας τῆς. Μογγολίας νὰ εἰσδράμουν εἰς τὴν χώραν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2.400 χιλιόμ., τὸ δὲ ὕψος του εἰς πολλὰ μέρη φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ

43. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Κίνας.

τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἡναγκάσθη ν' ἀνοίξῃ εἰς τοὺς ξένους ώρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἔξιδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντοπίαν βιομηχανίαν.

Η κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.—Ο μέγας πληθυσμός τῆς Κίνας δὲν εἶναι κατανεμημένος ἐξ Ἰσού· ἐνῷ τὸ ἑστερικὸν εἶναι σχεδόν κενόν, αἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1.400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χλμ. Λόγῳ τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἢ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κλῆροι ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὅστε αἱ οἰκογένειαι δὲν ἔπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας των· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 10.000.000 Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

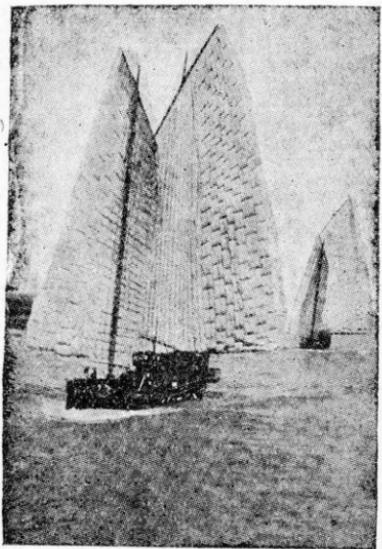
Η Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ Πεκίνον (ἢ Πείπιγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ (1st , ἑκατ.). Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ Τιέν-τσίν (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εύρισκεται ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς δημοκρατικῆς Κίνας Νανκίν (1 ἑκατ. κάτ.). "Οταν ἡ χώρα κατείχετο ὑπὸ τῶν Ιαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἑστερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσούγκ-Κλγκ (520), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ - τσὲ - κιάνγκ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις Χανκόου (1 ἑκατ.), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἑκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ Σαγκάη (ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ.), τὸ κέντρον τῶν ξενιῶν ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκὴν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εύρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Η Καντὼν (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ Νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται Χόγκ-κόγκ καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ Βικτωρία.

Η γεωργία.—Οἱ Κινέζοι, διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς. μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. Η τροφή των εἶναι κυρίως φυτική. Καταναλίσκουν πολλὴν ὅρυζαν καὶ ἀλλα σιτηρά, τρώγουν ἵχθυς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ἑθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὅποιαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Η Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα· τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία ὅμως

είναι μετρίας ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἔξαγωγὴ γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. 'Ο βάμβαξ ὅμως ἔξαγεται καὶ εἰς τὴν Ἱαπωνίαν.

'Η κτηνοτροφία.—Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν είναι ἀνεπτυγμένη ὑπάρχουν χόῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν, καὶ βούβαλοι, οἱ δποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

'Η ἀλιεία.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθῦς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. 'Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθῦς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἔξ αὐτῶν ἔηραινουν ἥ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ λιπάσματα.

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

τα, καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν κανοὶ ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

'Η μεγάλη ὅμως βιομηχανία ὑστερεῖ, ὅχι τόσον ἐνεκα ἐλλείψεως ὁρυκτῶν, δσον ἐνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιουτοτρόπως ἥ ἐκμετάλλευσις τῶν ὁρυκτῶν είναι σχετικῶς περιωρισμένη. 'Ο ἀνθραξ είναι ἄφθονος ΝΔ. τοῦ Πεκί-

νου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλούτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἔλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. Ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιὲν - τσίν.

Η συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. — Η ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν δδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὁλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν υπὸ Εύρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιὲν - τσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. Η πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκόου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάν - τσὲ - κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντών, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιὲν - τσίν. Οἱ λιμήν Τσίνγκ - τάουν ἀνήκει εἰς τὴν Ιαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἔξαγει βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὡὰ καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὅρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἰδῆ. Η εἰσαγωγὴ εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἔξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, ιαπωνικῶν καὶ ἀμερικανικῶν.

Z. MANTZOYRIA

Η βορειοτέρα χώρα Μαντζουρία ἀνήκει ἄλλοτε εἰς τὴν Κίναν. Ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιάσιο - τούνγκ. Η Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιεργείας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν των. Ζοῦν σήμερον ἐδῶ 30.000.000 Κινέζοι καὶ μόνον 350.000 Ιάπωνες. Κατὰ τὸ 1934, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ιαπωνῶν, ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ύπό τὴν προστασίαν τῆς Ιαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα Μαντζούκονο. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Σιγκίγκ (125). Η κεντρικὴ πόλις Χαρμπίν (140) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. "Εχει ὄψιν ρωσικήν, διότι ίδρυθη ἀπό

Ρώσους, όταν ούτοι κατεσκεύασαν τὸν 'Υπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, διόποιος διῆλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. 'Ο σιδηρόδρομος ούτος ἀπό τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ, τὸ διόποιον εἶναι εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. 'Εδῶ διόχει μεταφέρει τόσον ψυχρός, ὡστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικά πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστάκ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ Ἱάπωνες κατεῖχον τὸ ἄκρον τῆς Λιάο-τούνγκ, ὅπου διέβησαν οἱ πόλις Νταϊέν, τὸ ἐπίνειον τῆς Μαντζουρίας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

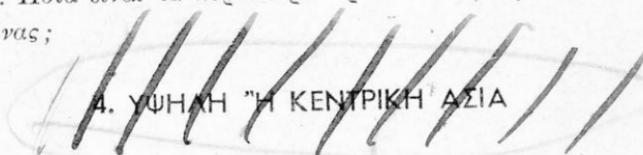
'Η Ἀνατολικὴ Ἀσία ἢ "Απωλετὴ Ανατολὴ ἀποτελεῖται ἀπό εὐκράτους καὶ πλούσιας χώρας, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἵσος πρὸς τὸν τῆς Εὔρωπης. 'Απὸ ἀρχαιοτάτη ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμῆμα αὐτῆς, τὴν Κίναν. 'Ο πολιτισμὸς ὅμως ούτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἱάπωνες ἔλαβον ὡς πρό-

Πίναξ 5. 'Η Κίνα καὶ αἱ παραπείμεναι χῶραι.

Χῶραι	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότ. προϊόντα
Κυρίως Κίνα	420.000	124	Νανκίν Σαγκάη Πεκίνον Τιέν-τσιν Καντόν Τσούγκ-Κίγκ	(1000) (3250) (1530) (1330) (860) (520)
Μαντζού- κουσ	34.000	22	Σιγκίνηκ Χαρμπίν Ούργα Λάσσα	(125) (410) (100) (20)
Μογγολία Θιβέτ Ανατ. Τουρ- κεστάν	1.000 6.500 2.200	1 3 1	Κασγάρη	φασόλια σιτηρά ἔριον δέρματα

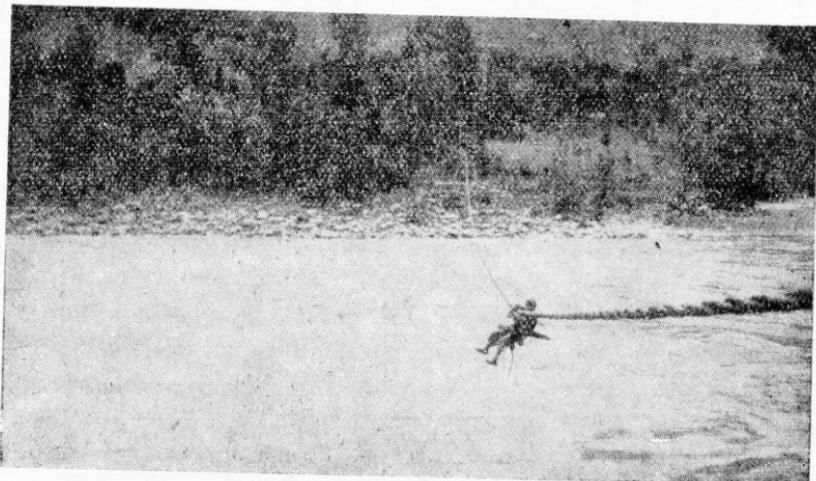
τυπον τους Εύρωπαίους και ηὕξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες ἐπιζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ασκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν ἀπέραντη Κίναν. Ὁνόμασε τὰς νήσους Χόνσου, Υεσώ, Σικού - Σιού καὶ θέσεις τὰς γνωστάς σου πόλεις.— 2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἡ ἡπειρωτικῆς δδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καρταρία;— 3. Ποῖα εἶραι τὰ κυριώτερα προϊόντα: a) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Κίνας;

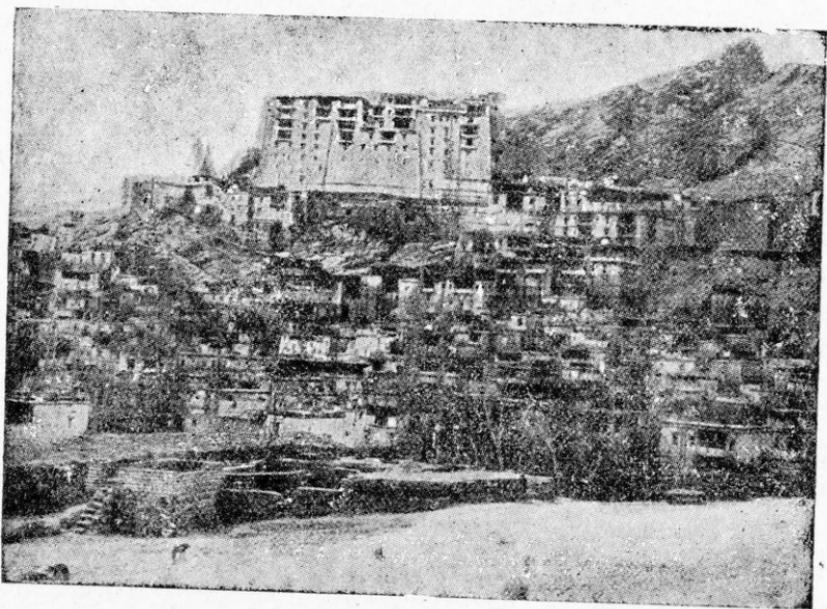

Γενικά.— Εἰς τὸ ύψιπεδον Παμίδο (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, δπως καὶ εἰς τὴν δρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλαὶ ὁροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ δρη ἐκ τῶν βορείων ὁροσειρῶν εἶναι τὰ Τιέν-Σᾶν (δηλαδὴ Οὐράνια δρη) καὶ τὰ Ἀλταϊκά, τὰ ὅποια ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὁροσειρὰ Κουὲν-Λοὺν χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ολόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἔξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ δρη ὀλίγην ύγρασίαν ἀφίνουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

1. Τὸ Θιβέτ, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μεταξύ τῶν Ἰμαλαΐων, τοῦ Κουὲν-Λοὺν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ψηφλοτέρα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 - 5.000 μ. Ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρασία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχάς εἰς τὰ Ἰμαλάια δρη καὶ τὰς τροπικάς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαῖ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὄροπέ-

45. Τύπος γεφύρας ἀπὸ κέλαμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα Κίνας καὶ Θιβέτ.

46. Μοναστήριον καὶ ἀνάκτορον τοῦ Δαλāī - λάμα ἐν Θιβέτ.

διον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἑρήμων καὶ τῶν στεππῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. "Αν ἔξαιρέσωμεν μερικούς κατοίκους, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶναι χώρα τῶν μοναστηρίων, διότι οἱ ἀνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδισμοῦ, δηλαδὴ μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδα, ή ὅποια ἦλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἐν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζοῦν ὡς λάμαι εἰς δρεινὰ μοναστήρια, τῶν ὁ-

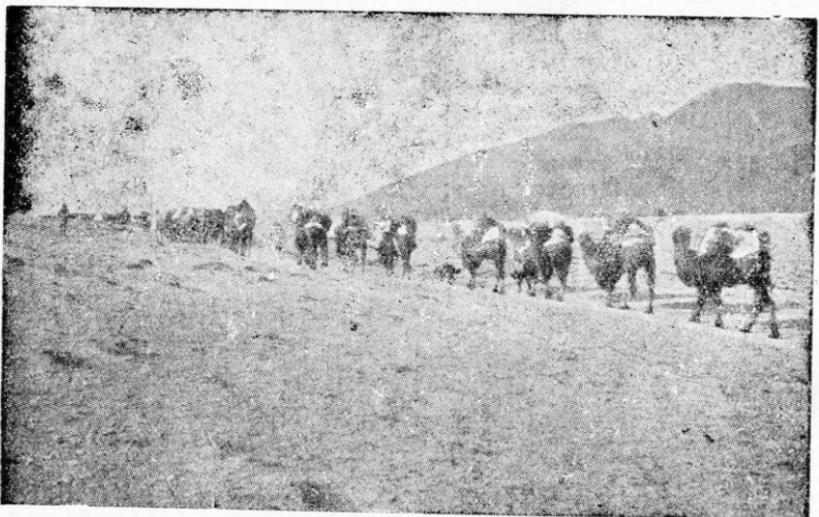
47. Ιερεῖς (λάμαι) μὲ τὴν ἐπίσημον περιβολήν των.

ποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχούς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εύρισκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Δαλάι - Λάμα, ὁ ὅποιος ἔδρεύει εἰς τὴν πόλιν Λάσαν (δηλαδὴ Τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν ἐκάστοτε Δαλάι - Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδα.

2. Τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν, ἡ Λεκανοπέδιον Ταρίμ, συνίσταται ἀπὸ πεδινῆν ἀμμώδην ἢ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ Ταρίμ, παρὰ τὸν ὅποιον ὑπάρχουν παχέα λιβάδια καὶ λεῦκαι. Εἰς δάσεις κείνται αἱ πόλεις Ιαρκάνδη καὶ Κασγάρη. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξι. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εύρισκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἑρήμου.

3. Ἡ Μογγολία, ἡ Γόβη (δηλαδὴ "Ερημος"), θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β. καὶ Α. αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικάς βροχάς, λίαν χρησίμους

διὰ τὰ λιβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατή καὶ ἡ καλλιέργεια.³ Απὸ τοῦ 1921 μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὅποιον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἡνώθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ Οὔργα. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιά ὁδὸς καρα-

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

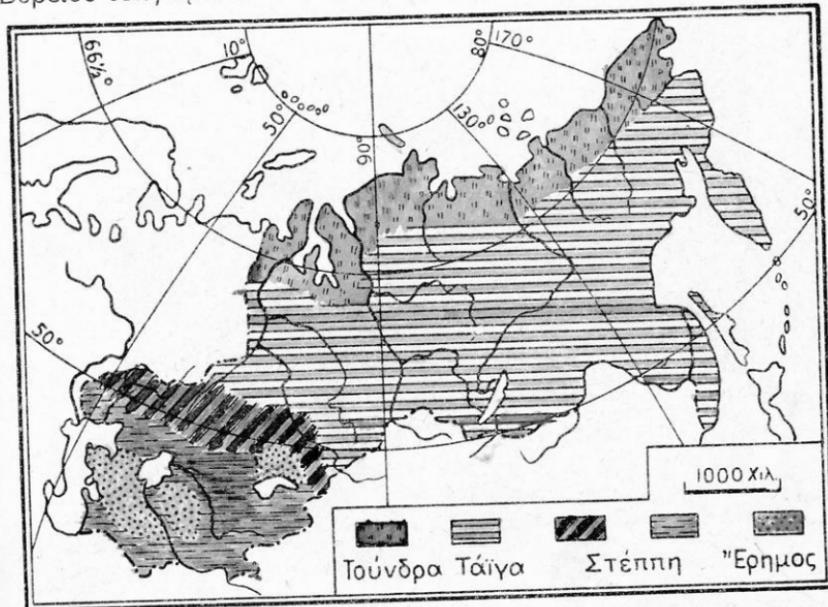
βανίων, διὰ τῆς ὅποιας μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὶν γίνη ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ρεύματα τῶν ὅποιων, εἰς διαφόρους ἔποχάς, ἔξεχύθησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Τσουγκαρίας καὶ τοῦ Κασπικοῦ ἴζηματος.

Ἀσκήσεις.—1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὅποιαν ἐπρότιμαν οἱ λαοὶ διὰ τὰ εἰσβάλλοντα εἰς τὴν Εὐρώπην.—2. Ποῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

("Η ΣΙΒΗΡΙΑ")

Γενικά.— 'Η Βόρειος Άσια, ή Σιβηρία, ή όποια άνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἀχανῆς ἔκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Ούραλίων ὄρέων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἐσχατὸν ἀκρωτήριον Ἀνατολικόν, παρὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, δ ὁποῖος, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύ-

49. Φυσικὰ περιοχὰ τῆς Β. καὶ Δ. Άσιας.

χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοῖαν. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Είρηνικοῦ ὥκεανοῦ ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Καμτσάτκα. 'Η Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν "Οβ, Γεννισέι καὶ Λένα. "Αν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν δύσον καὶ ἡ Εύρωπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

Κλῖμα.— 'Η κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλῖμα τῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανὸς φέρει ξηρὸν ψυχος, πλὴν τοῦ θέρους,

τὸ ὅποιον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἡπειρωτικόν, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. "Ἐν χωρίον τῆς, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, δπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου: —51°). Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψῦχος δὲν τρομάζει τὸν ἀνθρωπὸν. Τότε ἀκριβῶς εἶναι—ἡ ἐποχή, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ Ἑγρὸς ἀηροκάμνουν τὸ ψῦχος ὑποφερτόν,

50. Ταξίδια μὲν ἐλκυθρὰ συρόμενα ὑπὸ ταράνδων
εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

τὸ δὲ ἀπαλόν στρῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ ὅποιοι γίνονται οὕτω βατοί, εὐκολύνουν τὴν κίνησιν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—'Ως πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ Δυτικὸν βαθύπεδον, τὴν Κεντρικὴν ὁρεινὴν χώραν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὁρεινὴν χώραν. Μεγαλύτεραι ὅμως διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., δπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ τάγη, δηλαδὴ ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν

στεππών. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύρην γῆν», καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, δταν ἐπεκταθῆ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα.—Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρώσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ιθαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἔκμεταλλεύονται τὴν ἔξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ.ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι ἔντεια, σιτηρά, ὡά, βούτυρον, κρέατα καὶ δέρματα. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Παρὰ τοῦτον εύρισκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα Νόβο Σιβίρσκη (275), ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν Ὅμσκη καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων Ἰρκούντσκη. Ἡ τελευταία εύρισκεται πλησίον τῆς λίμνης Βαϊκάλης (33.000 τετρ. χιλιόμ., ἵση μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ ὅποια εἶναι ἡ βαθυτέρα ὅλων τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὅποιας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εύρισκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις Τόμσκη, εἰς τὴν ὅποιαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ διλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν, διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανόν, καὶ ἐκτὸς τούτου εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεραι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκυθρα.

Ασκήσεις.—1. Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμοτέρου μηνὸς τοῦ ἔτους;—
2. Σύγκρινε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἐλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον τῆς Σιβηρίας.—3. Εἰς ποίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη γῆ;—4. Ταξίδευε τοερῶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ τοῦ Σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

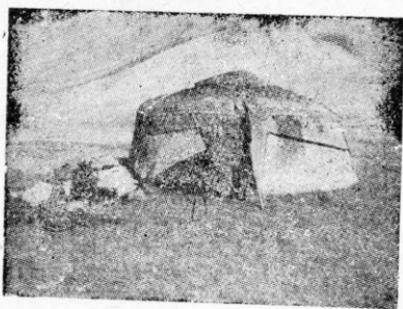
Πίναξ 6. Σιβηρία και Ρωσική "Απω 'Ανατολή.

Χῶρα	Έπιφάνεια εἰς τετρ. χλμ. κατά χιλ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι και σπουδ. πόλεις μὲ τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιότερα προσώντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβήροσκη "Ομσκη Ίρκούτσκη Χαβαρόβσκη Βλαδιβοστόκ	(275) (175) (125) (50) (160)
"Απω 'Ανατολή	2.500	1.800	0,7		

6. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

(Ή ΤΟΥΡΑΝ)

Γενικά.— Νοτιοδυτικώς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς 'Αριανῆς και τῆς Κασπίας, ἔκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουράν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ και τῶν δρέων Τιέν - Σάν Ὀδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς **Άμού-Ντάρια** (πάλαι **Ωξίς**) και **Σύρ-Ντάρια** (πάλαι **Ιαξάρτης**), οἱ δόποιοι ἐκβάλλον εἰς τὴν μεγάλην λίμνην **Αράλην**. "Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θάλασσα, τῆς δόποίας λείψανα εἶναι ή Κασπία και ή **'Αράλη** λίμνη. Ή Κασπία θάλασσα, λόγῳ μεγάλης ἔξατμίσεως τῶν ὄδατων της, μικραίνει σύν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ή ἐπιφάνεια αὐτῆς εύρισκεται 26 μέτρα ύπο τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

51. Καλύβη Κιργησίων εἰς τὸ κεντρικὸν Παμίρ.

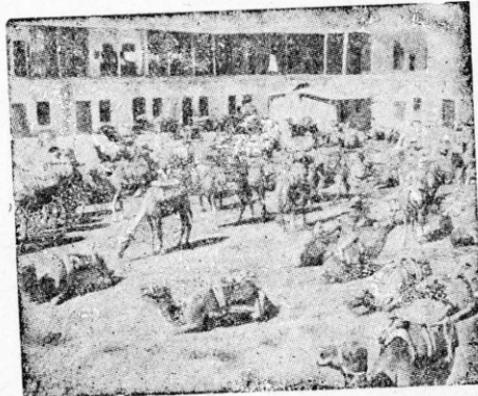
Κλῖμα και βλάστησις.

Ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὥκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τοῦ δόποίου ή δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται χλοερὰ στέπη, ἀλμυρὰ στέπη και ἔρημος.

Λαιοί καὶ οἰκήσεις.— Οἱ Κιργήσιοι καὶ οἱ Τουρκομάνοι (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὄποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἔρημου, ἔνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ύπηρχον δάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν αἱ χωραὶ Βακτριανὴ καὶ Σογδιανὴ, τὰς ὄποιας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ σήμερον λέγεται Τουρκεστάν (χώρα τῶν Τούρκων). Ομοιάζει, τόσον κατὰ τὰς στέπας, δύσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους της, πρὸς τὰς ἑρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ασίας. Τὰ ἐκ τῶν ὅρεων ὕδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὀπωρῶν καὶ ἴδιᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους ύπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὅρη. Ἡ Τασκένδη (460), τὴν ὄποιαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εύρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εύρισκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Ὑψηλῆς Ασίας.

Η Σαμαρκάνδη (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρὰ τζαμιά· ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εύρωπαϊκόν.

Η Βουγκάρα (75), ἡ Χίβα (30) καὶ ἡ Μέροβ εύρισκονται εἰς ποταμίους δάσεις. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομμύρια. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτῆσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρεττανικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βάμβακς καὶ τὸ ἔριον.

52. Στάθμευσις καραβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ξενῶνα τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

Άσκησεις. — 1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουρκῶν κατὰ τὸ μέγεθος. — 2. Ταξίδευσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦν καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μὲν ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

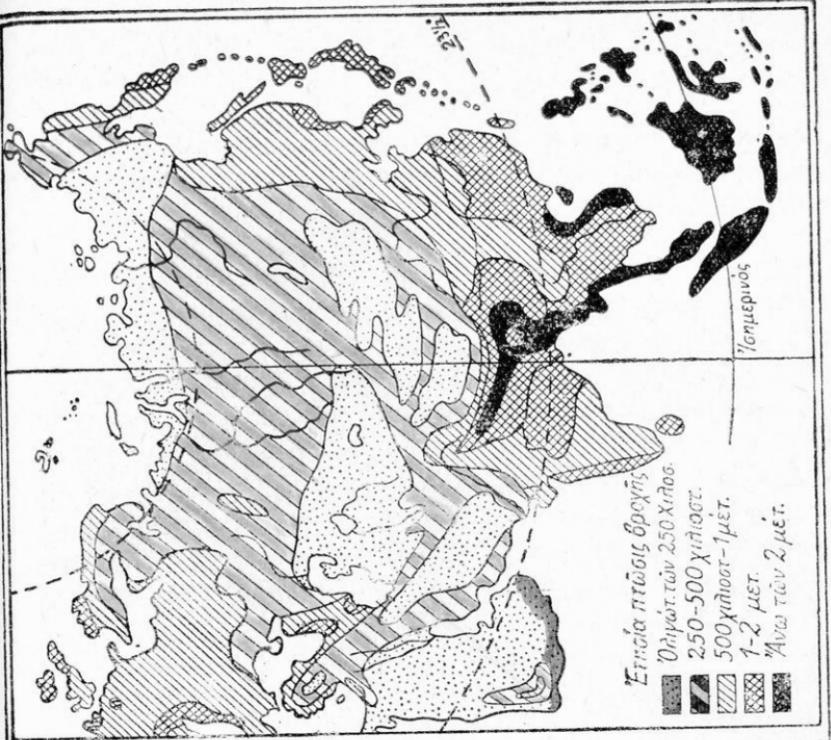
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ σημασία τῆς θέσεως. — Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενά ἡνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἡπειροὶ ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινοὺς γεωγραφικοὺς χαρακτῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέππαι τῆς ΒΑ. Εὐρώπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Ούραλίων ὁρέων, τὰ δὲ εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπάς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν ‘Υψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ’ ἔκτασιν καὶ ὑψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μὲ τὸ ὄνομα Εύρασία. Αἱ δροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὔστραλίαν, αἱ δὲ δροσειραὶ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικήν.

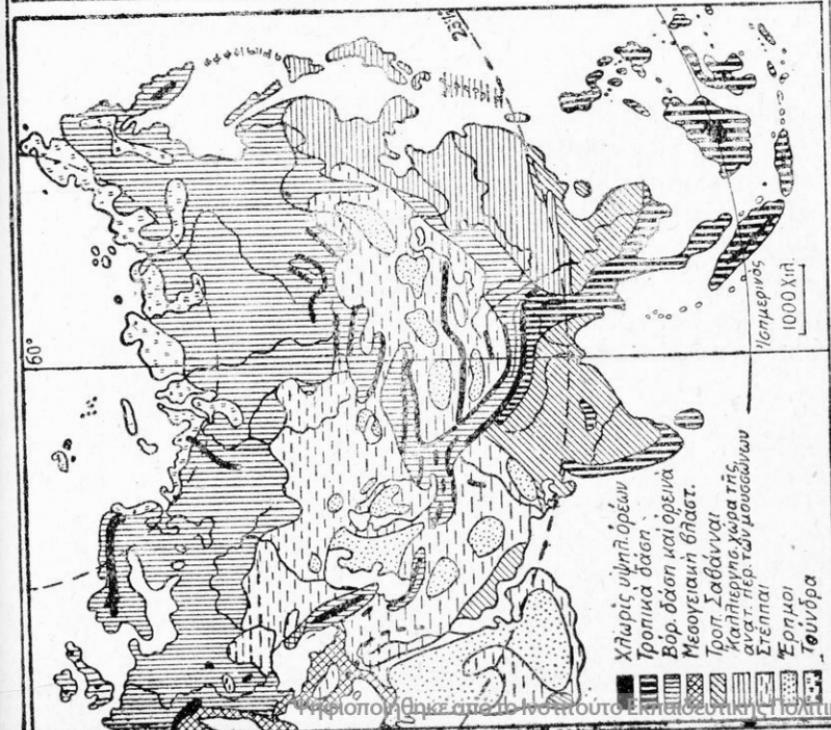
Ἡ Ἀσία ἔχει μὲ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτῆρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ ὁποίᾳ ἐκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ως συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἐξηγεῖ τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προῆλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ’ ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος. — “Ολαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδισμός, ὁ ιουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός, ἔγεννηθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ασία, αἱ Ἰνδiae καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι ἡ πατρὶς τῶν παλαιοτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ίδια εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα διπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δὲ παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα,

54. Ερημιά περισσούς βροχής εἰς τὴν Ἀσίαν.

55. Χάρης τῆς ἀλιωδίδος τῆς Ἀσίας.

ώς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία διδεῖ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγοράν τέιον, ὅρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμη (καουτσούκ), μέταξαν, γιούταν καὶ καστίτερον.

Γενικά. — Ἐπόλεις τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα καὶ ψυφιστα ὅρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὃπου πίπτει τὸ μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγολικῆς ἢ κιτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἔκει οἱ περισσότεροι ὄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ διου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων τῆς ὀλίγον μικρότερων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Νοτίου Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, εἶναι ἵσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ 500 ἑκατομμύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ κινεζικός, ὁ Ινδικός, ὁ μωαμεθανικός καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα κατ' ἔκτασιν. Ἡ Ἀγγλία δύως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμῆμα.

Ἀσκήσεις. — 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πιᾶσιν τῆς βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας, καὶ ἐξήγησε τοῦτο. — 2. Ποίας ἱερὰς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν; — 3. Περιγράψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. — 4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χωμάτισε τὰς βρεττανικὰς καὶ ωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγίνετο ἡ συγκοινωνία Ἀπω Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

Είσαγωγή. — Η Αφρική είναι ή τρίτη ήπειρος της Γῆς κατά την έκτασιν (30 έκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμ.), κατατασσομένη μετά την Ασίαν και την Αμερικήν. Διακρίνεται από τάς άλλας διά τὸν δύγκωδη σχηματισμόν της και την θέσιν της κατά τὸν Ισημερινὸν και τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οι ἀρχαῖοι "Ελληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Αφρικήν, ὄνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Αφρικὴν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἔνδοτερα τῆς ήπειρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ηθέλησαν οἱ ἔξερευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν και νὰ εὔρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος και Κόγγου. Εξ αὐτῶν διεκρίθησαν δ σκῶτος Λιβιγκστον και ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Άσκησις. — 1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Αφρικῆς, αἱ ὥποιαι ἔχονταν μεσημβρινὸν τῶν Αθηνῶν. — 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς ενόρισκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ήπειρου; — 3. Εὑρὲ πόσας φροδὰς σχεδὸν είναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ. χλμ.) και πόσας ἀπὸ τὴν Ελλάδα (130.000 τ. χλμ.). — 4. Εὑρὲ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Αφρικῆς και ὅρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἡ ὥκεανὸν ἐκβάλλουν.

"Ορια, διαστάσεις και διαίρεσις. — Τὰ ὅρια τῆς Αφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διά τοῦ Ατλαντικοῦ ὥκεανοῦ, τοῦ Ινδικοῦ ὥκεανοῦ και τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ο Ισθμὸς τοῦ Σουέζ, δ ὅποιος ἦνωνεν αὐτὴν μετά τῆς Ασίας, ἔχει κοπῆ ύπο

διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις τῆς εἶναι αἱ ἔξης: 8.100 χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκοῦ (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Βελονῶν, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλιόμ. ἀπὸ τοῦ δυτικωτάτου ἀκρω-

55. Φυσικὴ διαιρεσίς τῆς Ἀφρικῆς.

τηρίου Πρασίνου μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου Γουαρδαφούνι.

Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἔξης: 1) Βόρειος Ἀφρική, 2) Τροπικὴ Ἀφρική, 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ καὶ 4) Νότιος Ἀφρική.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

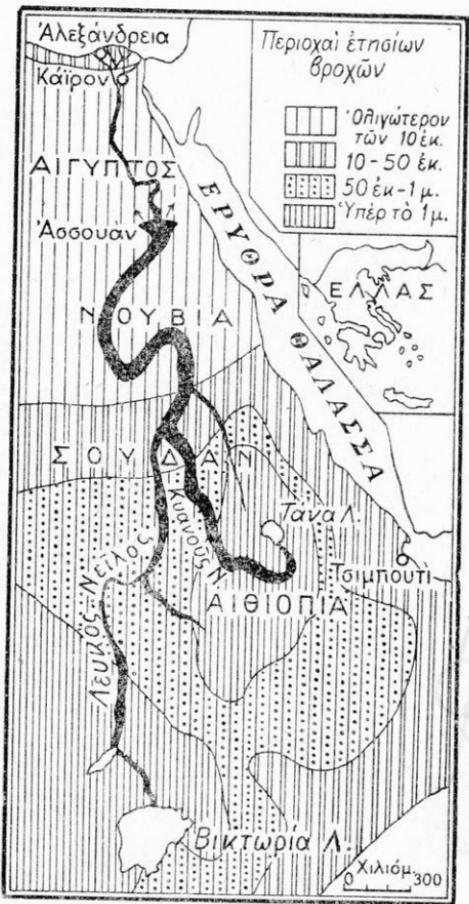
Γενικά. — Η Βόρειος Αφρική περιλαμβάνει τάς χώρας, αι όποιαι βρέχονται ύπό τῆς Μεσογείου θαλάσσης, και τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὅποιον παρουσιάζουν τὰ εὐρωπαϊκά, αἱ βόρειαι ὅμως ἀφρικανικαὶ χῶραι ἔχουν πολλὰς δμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας μεσογειακάς. Τὸ δρεινὸν σύστημα, τὸ ὅποιον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰθηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδὴ ὁ Ἀτλας, εἶναι συνέχεια τοῦ δρεινοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης· ωσαύτως τὸ κλῖμα, ἡ πανίς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι δμοια. Η τοιαύτη δμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἔξηγοιν τὸν ιστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας συνδέονται κατ' ἔξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

A'. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης. — Η Αἴγυπτος, ἡ ὅποια κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς ὅποιας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοϊς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ ἔχει σπουδαιοτάτην οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα της, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι ναοί, προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς εὐρωπαίους περιηγητάς. Η δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς δόποιους ὁ Ἐλληνισμὸς εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ο Νεῖλος καὶ τὸ κλῖμα. — Η εύφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει, καὶ διὰ τοῦτο, ἀν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο δλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιουτοτρόπως, ἡ ύπό τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις ὅμοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν δασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δεξιά καὶ ἀριστερά, ύψωνονται ἀπότομα οἱ ἔρυθρωποι

η κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ο Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς Γῆς (μήκους 6.500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχερὰν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὡστε διέρχεται ὅλην τὴν Ἔρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα παραπόταμον. Ο μακρότερος βραχίων του, ὁ δόποιος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται Λευκὸς Νεῖλος, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας Κυανοῦς Νεῖλος. Ο Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὕδατων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ιούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ δόποιαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλάς ἑβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ιούλιον ἕως τὸν Οκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζεται τὸ μέγα καὶ εὐφορώτατον Δέλτα, ἵσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

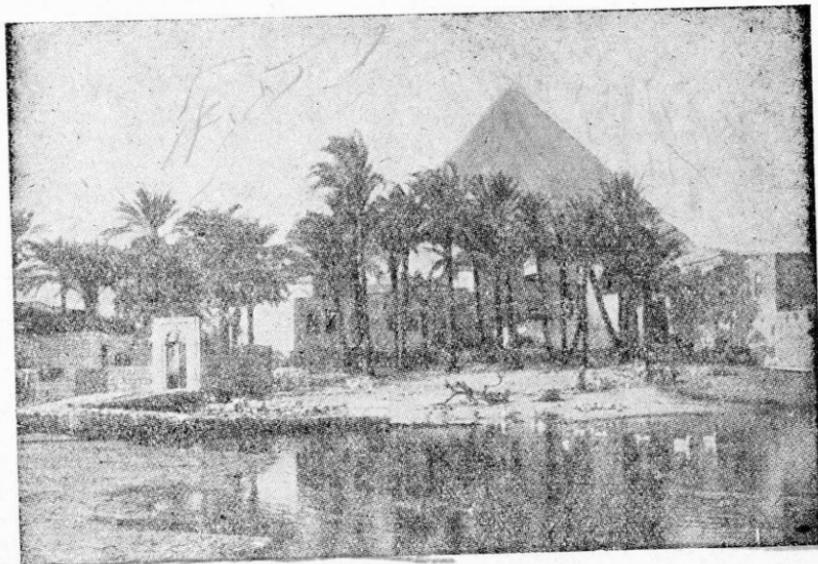

56. Η ἑτησίως κατεργουμένη ποσότης τῶν ὕδατων τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ἀσσουὰν καὶ ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ροῦν αὐτοῦ.

Τὸ Αἴγυπτιακὸν κράτος.— Η Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ δόποιον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., ἐκ τῆς ὁποίας δύμας κατοικοῦνται μόνον αἱ 35.000 τετραγων. χιλιόμετρα, δηλαδὴ ἡ πα-

ραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν δασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἵση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατομμύρια κάτοικοι. Τοιουτοτόπως, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδόν τοὺς 400 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Κάτοικοι. — Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ Φελλάχοι (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν. Ζοῦν εἰς πτωχάς καλύβας, τὰς ὁποὶας

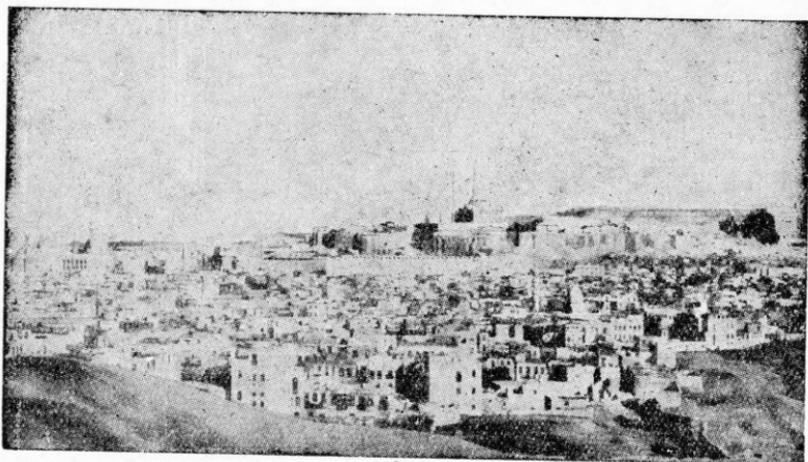

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Κέοπος
(ὑψους 137 μ.)

κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. "Οσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ ὄνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ" Αραβεῖς, ἐνῷ Εύρωπαῖοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν ὁποίων 100.000 εἶναι "Ελληνες".

Πόλεις. — Πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ Κάϊρον (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. "Εχει ὅψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά,

του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες, οἱ ὁποῖοι ἔξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (600), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἐκεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλούς αἰώνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, μετά τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εύρωπαῖοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν ἐκεῖ σήμερον (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ "Ελληνες, ὑπὸ δρθόδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν ὅψιν εύρωπαῖ-

58. Κάιρον. Γενικὴ ἀποψίς.

κῆς πόλεως. Διὰ τοὺς "Αγγλους πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859 - 1867. Άλι πόλεις Πόδοτ Σάΐντ καὶ Σουέζ εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ Δαμιέτη καὶ ἡ Ροζέττη εύρισκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. "Αλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ Τάντα, τὸ Ζαγαζίκ καὶ ἡ Μανσούρα.

"Απομεμακρυσμένη ὅασις, πρὸς Δ., εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον, εἶναι ἡ Σιβά, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ "Αμμωνος Διός. "Απὸ ταύτην ἔξαγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Η γεωργία. — Πρίν έλθουν οι "Αγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατά τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰώνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἔγνωριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ "Αγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ύδατοφράγματα παρὰ τὸ Ἀσουάν (μήκους 2 χιλιομ.) καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατήται τὸ ὕδωρ· διὰ ὀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Η συνεχῆς ἀρδευσις καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν

59. Εμπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

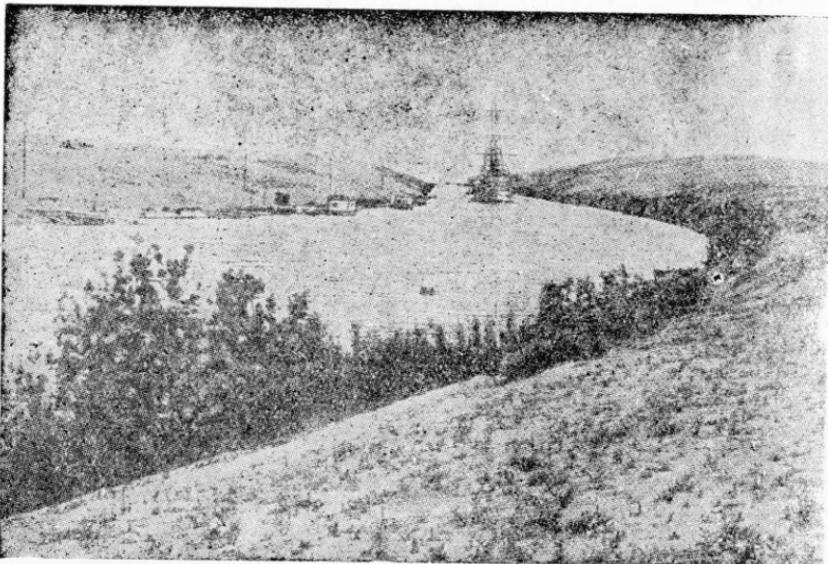
κλῖμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ [κατ'] ἔτος τρεῖς φορᾶς ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν προορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὅρυζα, μπιζέλια, φακατή, κρόμμυα, πεπόνια), αἱ δὲ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἔξαγωγὴν (ζαχαροκάλαμον καὶ ἴδιᾳ βάμβαξ). Οἱ βάμβαξ εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Η κτηνοτροφία. — Η κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἐνε-

κα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων τρέφονται ὅμως ὅνοι χρήσιμοι διὰ τὴν μεταφοράν, καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄροσιν. Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνά, ἴνδιάνοι καὶ ὅρνιθες, τῶν ὅποιων τὰ ὡὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἔξαγωγήν.

Ἡ βιομηχανία. — Εἰς ὀρυκτὰ ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχάρεως ἐκ τοῦ ζαχαροκαλάμου καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

60. Ἡ διῶρυξ τοῦ Σουεζ.

Ἡ συγκοινωνία. — Αὕτη ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ δόποια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

Ο Ἐλληνισμὸς ἐν Αἴγυπτῳ. — Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 "Ἐλληνες, οἱ δόποιοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτε-

λούν παροικίας ύπό τὴν προστασίαν τοῦ "Ελληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ. τ. λ. "Εχουν ίδρυσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικά καὶ ἐκπαιδευτικά καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἔφανησαν εὐεργέται εἰς ἑθνικάς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ δόποια ἔχουν πολλάς ἐλληνικάς ἐκκλησίας, ἐλληνικά σχολεῖα καὶ σωματεῖα. 'Η Ἑλλάς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. 'Απ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὅρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σησάμι καὶ δέρματα. 'Εκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μοστίχα καὶ χημικά λιπάσματα.

12. Β'. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ δόποια ύπήγετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν **Τριπολίτιδα**, ἡ δόποια εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον **Κυρηναϊκήν** αὐτη, ἐπειδὴ εἶναι ὁροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

'Η Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς δάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Τρίπολις** (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκήν, ἡ δόποια πάλαι ἦτο ἐλληνικὴ ἀποικία (δωρική), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ **Βεγγάζη** (45), καὶ ἡ **Δέρνα**. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ύπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς

61. Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἴγυπτῳ.

όποιους ἀλιεύουν ἔλληνες σπογγαλιεῖς (ἴδιως Δωδεκανήσιοι).

Οἱ Ἰταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ὅδούς διὰ μέσου τῆς Ἐρήμου μέχρι τοῦ Αίγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

Γ'. ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

(κοινῶς Μπαρμπαριά)

Θέσις.— Αἱ χώραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν Πυρηναϊκὴν χερσόνησον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα "Ἐρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἄποψις.— Εἰς τὰς δυτικωτέρας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὁροσειραὶ τοῦ "Ατλαντος. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μέτρων ὑψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχάς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸς φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. "Οπου δῆμος κλείονται δροπέδια μεταξὺ δροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ δλίγας βροχάς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυράς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα οὐάδι (ξεροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εύδοκιμοῦν ὅλα τὰ μεσογειακά προΐόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος χάλφα, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

Κάτοικοι.— Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χώραι (Νουμιδία, Μαυριτανία). Σήμερον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ίδιας στέππας ζοῦν Βέρβεροι, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. "Έχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὅποιον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς "Αραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, ὁ ὅποιος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος εἶχεν ἔξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρειον Αφρικὴν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι Μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ "Αραβες, εἶναι δὲ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινά) καὶ λεπτῶν ύφασμάτων

62. Οασις εις τὴν Ν. Τυνησίαν.

Οασις της Ν. Τυνησίας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βαμβακερῶν καὶ μεταξιῶν. Κύριοι δλῶν σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ "Ατλαντος εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι, ἀνερχόμενοι περίπου εἰς 800.000, ἐν μέσῳ ὀλικοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἴδρυσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ "Ατλαντος αὔξανουν μὲν ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲν ὄδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἔδαφη. "Οπου εὑρίσκονται μεταλλεῖα, λαμβάνουν ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακράν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἔξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρώιμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.— Αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντος διακρίνονται εἰς τὴν Τυνησίαν, τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἴδε πίνακα 7).

1) **Η Τυνησία** κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευράν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἔδω καὶ 90.000 Ἰταλοί, διότι ἡ χώρα αὐτῇ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. **Η παράλιος πόλις Τύνις** εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακράν τῶν ἔρειπων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων της ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἐβραίους καὶ Ἰταλούς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ **Μπιζέρτα**.

2) **Η Ἀλγερία** εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ πόλεις **Οράν** καὶ **Ἀλγέριον**, εύρισκόμεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εύρωπατὴν ὄψιν, γίνογται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλαι ἔξαγωγαι προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ **Κωνσταντίνη** εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον.** **Η ἀφρικανικὴ πλευρὰ** τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ παρ' αὐτὸν πόλις **Ταγγέρη**, μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτᾶνος εἶναι μόνον κατ' ὄνομα κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἶναι τὸ **Φέζ**, ἵερα πόλις τῶν Ἀράβων, μὲ 300 τζαμιά. **Η πόλις Μαρόκον** εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ "Ατλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν "Ατλαντικὸν ὥκεανὸν εἶναι ἡ **Καζαμπλάνκα**.

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον βορειοαφρικανικὰ χῶρα.

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τ. χιλ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. Ἐύφωπαίων)	Σπουδαιότερη προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	16	Κάιρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάιντ 100 (13)	σῖτος ὅρυζα βάμβαξ
Λιβύη : α' Τριπολίτις β' Κυρηναϊκή	900.800 740.000	550 500	0.6 —	Τρίπολις 85 Βεγγάζη 45	χουρμάδες σπόδιγγοι θύννοι
Τυνησία Ἄλγερια	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνις 200 (80) Ἄλγέριον 260 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	χάλφα σιτηρά οίνος δέρματα μέταλλα σιτηρά ἔριον λιπάσματα
Μαρόκον (Γαλλικὸν) Ισπ. Μαρόκον Ταγγέρη	420.000 28.000 580	5.000 140 80	13 13	Φέζ 110 (35) Μαρόκον 150 Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	

***Ασκήσεις.**—1. "Ορισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βορειοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχήν. — 2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Δέρναν) μέχρι τῆς Κρήτης. — 3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι ὁ καταλληλότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς Ιστορίας, ἵδιως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτάς; — 5. Ταξίδευσε ἀπὸ Πειραιᾶς εἰς Καζαμπλάκαν.

Δ'. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά.—Η Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἵση σχεδόν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εύρωπην. "Αρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπούμενη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Οἰκήσεις.—Η Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὄροπέδιον, τὸ δποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὅρη μὲν ἐσβεσμένα ἡφαίστεια, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκάνη.

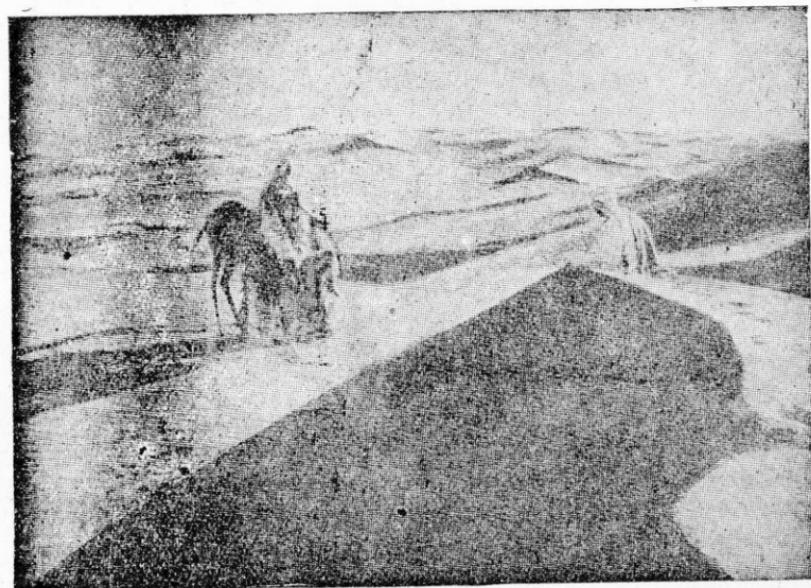
νας τόσον χαμηλάς, ώστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ώς καὶ πολλὰς ἄλλας ἑρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὅποιων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουν τροπικὰς ἑρήμους. "Οχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχάς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὥκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ φύχωνται. Δι' αὐτὸν ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ δλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύον-

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ται. Οὕτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ύπό τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικὰ βραχώδεις μορφαί, ώστε χρησιμεύουν ως σημεῖα πορείας εἰς τὰ

καραβάνια. Αἱ περιφέρειαι αὗται λέγονται πετρώδεις ή χαλικώδεις ἔρημοι. "Οπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτούς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ὑψηλούς καὶ κιτρινωπούς θῖνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ ἀμμώδεις ἔρημοι. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξῃ καθόλου. "Οταν δύμως βρέξῃ, βρέχει τόσον ἄφθονα καὶ ὄρμητικά, ώστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως. 'Υγρασία δύμως ύπαρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώ-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

ρας, δησο πίπτουν σπάνιαι μέν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ύπαρχουν ὄάσεις, δησο εύρισκεται ὅδωρ ὅχι εἰς πολὺ βάθος ύπο τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς ὄάσεις ύπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν δησοίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ύπαρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). "Αλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου, καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. 'Ο πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς 1 1/2

έκατομμύριον, ἐν μέσῳ ἐπιφανείας 8 ἔκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπό δάσεως εἰς δασιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων ὁδῶν εἶναι ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους, διότι ληστρικά καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξιδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερός εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος σιμούν, ὁ ὅποιος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕως τὸ Τομβου-

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέειν τὴν Κάτω Νουβίαν.

κτού. Οἱ Γάλλοι ἔξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἡ ὅποια ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτού, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὅποιαι εἶναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικὰ τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ώσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ὑπὸ

του Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Al-
γυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἓν καραβάνιον τῆς Ἐρήμου.—"Ο τρομερός σιμοὺν παρῆλθεν.
Ἄπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν δὲ ἡλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακο-
ρύφους ἀκτῖνάς του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ δόποιοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ
ὑπήνεμον θινός, ὅπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ δόποια εἰ-
χον ἐκφορτωθῆ, σκεπασμένοι μὲν πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολ-
λοὶ ἀσκοὶ ὕδατος ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῆ. Χείλη
καὶ δέρματα, ἔνεκα τοῦ ἡηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσ-
σουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ό θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ
δόποιοι ἐκ τῆς δδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαισε πλέον. Τώρα
εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ δόποια εἰχον καταβιβάσει ἀπὸ τὰς καμή-
λους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπάς, δπως φθάσουν εἰς τὴν πλη-
σιεστέραν ὅσιν.

"Οπου καὶ ἄν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ
ἐρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θεομάς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται
εἰς τοὺς κατακουρασμένους δόφθαλμοὺς ως χρυσῆ κόνις. Οἱ πόδες
καίουν εἰς ἔκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδάμοιού θάμνος ἢ χλόη, εἰμὴ
κάπου πτωχή τις ἀκανθα, ὅπου τὸ πτηνὸν ὑφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν
κρεμαστὴν φωλεάν του. Ό ἀὴρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς
τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων δόφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς
στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες: δᾶσις μὲν πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲν πλοῖα,
καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καραβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς
μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. 'Αλλ' ἀμέ-
μετά κόπου. Κατέρχεται τὸ καραβάνιον καὶ καταβαίνουν προσεκτικαί. Ό ἡλιος λαμ-
βάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαι ἔχουν μηκυνθῆ. Αἴφνης
ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων: δσφραίνονται ὕδωρ.
Ύπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὄψωμα, δπότε ἐμφανίζεται πράσινον
μέσω τῆς κιτρινοερύθρου ἄμμου: εἶναι δᾶσις, διαγραφο-
μένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκ-
φορτώνουν. "Επειτα τὰ πεινῶντα ζῷα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενι-
χρὰ λιβάδια. Ό θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσε-
ρότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. "Επειτα οἱ μὲν ἀγω-
γιάται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δὲ ἄλλοι τα-
ξιδιώται μεταβαίνουν πρὸ τῶν πλινθίνων καλυβῶν παλαιοτάτου χω-
ρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ή σελήνη ρίπτει τὸ
ἀργυρόχρουν φῶς της εἰς τοὺς φαιδροὺς διμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι
εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς δάσεως καὶ νὰ
ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ
νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν τὸ αὐτὸ θά ἐπαναληφθῆ ὅχι μόνον
αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν δόμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χῶραι τοῦ "Ατλαντος καὶ ἡ Κυρηναϊκή. Αἱ λοιπαὶ χῶραι ὁμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὴν Πρόσω Ασίαν. "Οπως ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ τῆς ξηρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς μεγάλης τροπικῆς ἔρημου Σαχάρας. Ἡ ἔξαιρετη εύφορία τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὸν Εύφρατην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαίνεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς «δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ ὁμοιότης εἶναι γενική· καθ' δλην τὴν Βόρειον Ἀφρικήν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικήν θρησκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναράδες καὶ

αἱ κιβωτοειδεῖς οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὅψιν ἀνατολικήν. Οἱ "Αγγλοι εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικὴν ἐπιροήν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἰταλοὶ κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ "Ατλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. "Ενεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

Άσκησεις.— 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.— 2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταῦτης.— 3. Σχεδίασε τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ χωράμάτος ἴδιαιτέρως τὰς γαληνὰς πτήσεις.— 4. Ταξίδευσε ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιορ καὶ τὸ Ἀσονάρ.

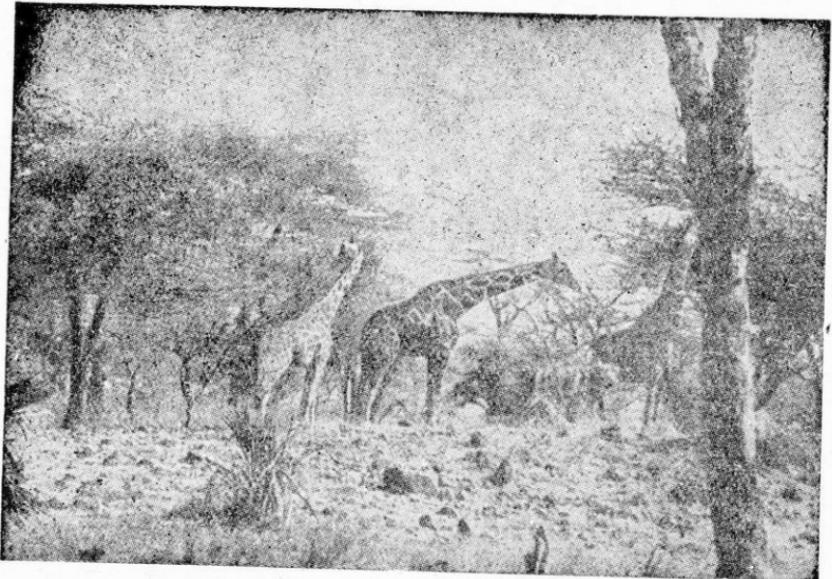
2. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.— Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμῆμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀφρικήν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμόν, ύγρὸν καὶ ἀνθυγιεινόν, γεμάτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγρητική), ἡ δποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μπαντού. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται Σουδάν, ἡ δὲ περὶ τὸν Ισημερινὸν Ἰσημερινὴ Ἀφρική.

Α. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἀποψις.— "Οπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἔκτείνεται ὡς ζώνη ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενὲς δροπέδιον, παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἐκ τούτων εύρισκεται ἡ λίμνη Τσάδα (ύψομ. 240 μ.), εἰς τὴν δποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτήν, ἡ δποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν "Ανω Γουινέαν. "Οσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιώτερα εἰς βροχάς. Αἱ ἔραι ἀπέππαι μεταβάλλονται βαθμηδὸν εἰς χλωερὰς στέπτας. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον

άκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν "Ανω ὅμως Γουινέαν, δποὶ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτῦς τῶν ὁρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικά δάση. 'Υπὸ τὴν ἐπί-
βρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτην. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἐκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη πο-
ταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς δποῖας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

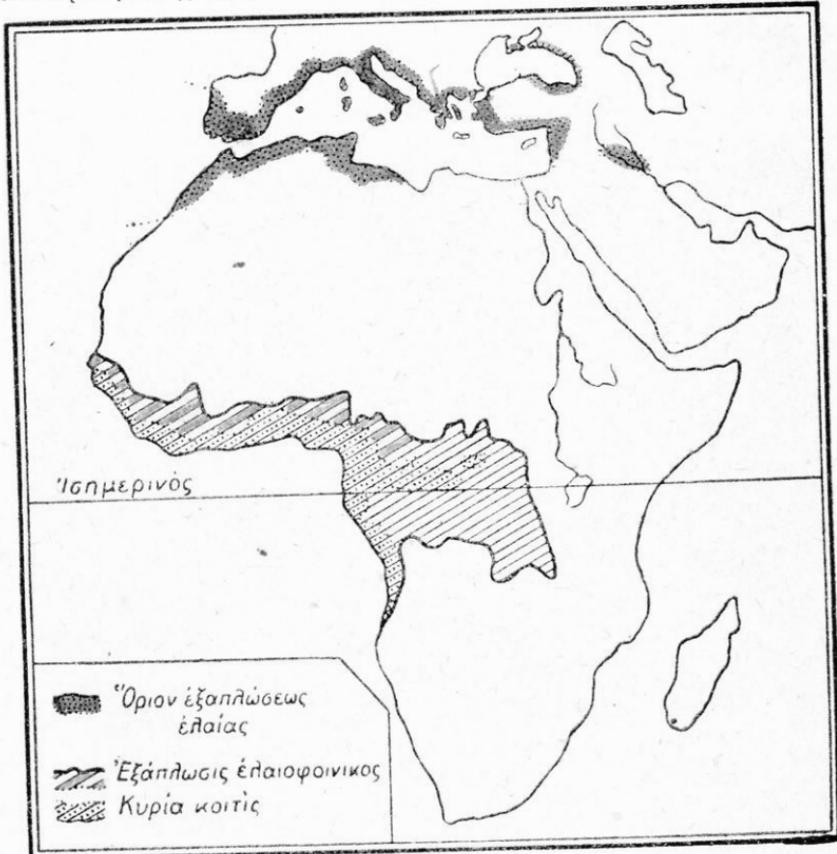

67. Καιμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

Πανίς. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εύχαριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. 'Αλλ' εἰς τὰ ὕγρα καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μυῖγα τσετσέ, ἡ δποία βασανίζει τὰ ζῶα. "Εν εἴδος αὐτῆς τσιμπᾶ τὸν ἄνθρωπον καὶ προξε-
νεῖ τὴν φοβεράν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοι-
κοῦνται πυκνῶς ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς. Οὗτοι εἶναι

μωαμεθανοί και διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγχρον, ὁ ὅποιος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφὴ τῶν Νιγηρητῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὅποια καίουν

68. Ἡ ἔξαπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικά δάση τῆς "Ανω Γουινέας δίδουν φοινικέλαιον καὶ κασουτσούκ, ἔξαγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία (ἔβενος, μαδόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς "Ανω Γουινέας ὑπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς Γῆς παραγωγὴ τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατομμυρίων Νιγηρητῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμβάνοντες πολλάς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 "Ελληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Ντακάρ, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ Τομβουκτού. Εἰς τὰς ὅχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμῆματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς "Αγγλους. Τοιοῦτον τμῆμα εἶναι ἡ Νιγηρία (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Νιγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης Λάγος γίνεται ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αίγυπτου κατέχει καὶ τὸ Αίγυπτιακόν Σουδάν, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ύψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται καὶ τοῦτο ύπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Πίναξ 8. Σουδάν.

Xωραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς τετραγ. χιλιόμετρον	Πρωτεύονται καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότερα προϊόντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τομβουκτού (6)	φιστίκια ἀ- ράπικα φοινικέλαιον δέρματα
Βρετταν. Σουδάν:					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρηγτάουν (44)	
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	Ακκρα (38)	
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Λάγος (100) Ιμπαντάν (150) Χαρτούμ (50) Ουμπούρμαν (100) Μονροβία (10)	κακάον χρυσός φοινικέλαιον καουτσούκ βάμβαξ
ε) Αἴγ. Σουδάν	2.600	5.700	2		
Λιβερία	95	2.000	21		καουτσούκ φοινικέλαιον

Εἰς τὴν "Ανω Γουινέαν υπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγρητῶν, ἡ Λιβερία, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας κασουτσούκ.

Τὸ κακάον.— "Οταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεία κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία δμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἰναι ἔως 8 μέτρα ὑψηλὰ καὶ ἵστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἔως 6 μέτρων ἀπ' ἄλληλαν. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἥλιου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδενδρον ἀγαπᾷ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλῖμα, εύδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρά τροπικά μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὅψη χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ο συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχὴν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἰναι οἱ σπόροι, τῶν ὅποιων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρά ἐπεξεργασιῶν δπως παρασκευασθῆ ἢ θερπτική αὔτη τροφή. Τὸ κακαόδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

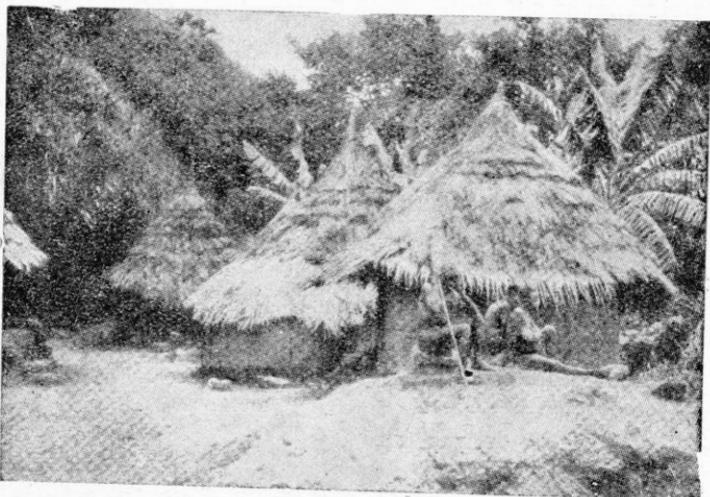

69. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικήν.

B'. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἀποψίς.— "Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἔκτεινεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ ὅποια εἰναι ἡ θερμοτάτη καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὅρος

Καμερούν, τὸ ὁποῖον εἶναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ύψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). "Ενεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ ὁποῖος ρέει εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ υδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν ὅποιων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνά καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα.

70. Καλύβαι ίθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ἔνδια τῶν στεγῶν).

Κάτοικοι.— 'Ο ύγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγειεινὴν διὰ τὸν ἀνθρωπὸν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετούς καὶ δυσεντερίαν, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ίθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαντού. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ύψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρόν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ ὅρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, μὲ ἀνάστημα 1 μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Πολιτική κατάστασις και προϊόντα.— Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον Βελγικὸν Κόγγον, ἂν καὶ εἶναι ἔξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει 10 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὅποιών λευκοὶ εἶναι μόνον 4.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Λεοπόλδιβιλ (40). Οἱ Μπαντού εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθιστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφὲ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεῦρον ἔδω πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν Κατάγκαν, ὅπου ίδρυθη νέα πόλις, ἡ Ἐλισάβετβιλ (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Στάνλεϋ-βιλ, κατὰ τὸν μέσον ροῦν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία Ἀγγόλα κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει 2.700.000 κατοίκους. Ἀπὸ τὴν πόλιν Βεγγούέλαν ἐστρώθη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲν ἀγγλικὰ ἔξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὔκολον μεταφοράν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

71. Πασσαλόπητοι καλύβαι ιθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

Συγκοινωνία.— Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία δῆμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόγγου γίνεται μὲν πλοΐα, τὰ ὅποια πλέουν μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐνταῦθα ἐγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑπάρχουν καὶ "Ελληνες".

Τὸ παρθένον δάσος.— Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἔδω κανονικῶτατα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην

ύγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος. Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτά. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρά δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20-30 μέτρων ὑψους ἀπλώνουν κλάδους, μετά τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἀπειρα ἐλισσόμενα φυτά καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλάκις ἀνὰ ἔκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνοντα εἰς ὑψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν «λιάνων» περισφύγουν τοὺς κορμοὺς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὡς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλα ἐπικάθηνται πλήθης παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναῖ, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὑγρὰ τροπικά δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικά δῆμοις χαρακτηριστικά εἶναι γενικά πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἴσχυράς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν δμοιάζουν, ἀν καὶ ἀνήκει ἔκαστον δένδρον εἰς ἕδιον γένος· παρὰ τὰς δύχθας τῶν ποταμῶν ἡ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὀχυροῦ τείχους εἶναι γενική, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν δποίαν ἐναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκῆς πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς δλίγα ζῶα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἐσπέραν εἰς τὰς ὑψηλάς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνά ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ δι γορίλλας, δ ὅποιος ἔχει ὑψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ ἀντιλόπαι, νανώδεις μόσχοι, μάνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἵππαρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, διποις γλιστροῦν καὶ οἱ διφεις, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαῦραι. Ἀφροντις δ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπεπλεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ δποίον δ ἀνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel.)

Πίναξ 9. Ισημερινή Αφρική.

X ωραϊ	Επιφάνεια εις τετράγ. χιλιομ.	Κάτοικοι εις χιλιάδας	Κάτοικοι εις 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύονσα και σπουδαίαι πόλεις (κάτοικοι εις χιλιάδας)	Σπουδαιό- τατα προϊ- όντα γενι- κῶς
Γαλλ. Ισημ. Αφρ.	3.370.000	3.200	1,4		
Βελγικὸν Κόγγον	2.385.000	10.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (40) "Ελισάβετβιλ (50) "Αγ. Παύλος τῆς Λοάνδης (20)	φοινικέλ. κακάον χαλκός καουτσούκ κακάον φοινικέλ. καπνός
Αγγόλα	1.250.000	2.500	2		
Καμερούν (Γαλ- λικὴ ἐντολὴ)	430.000	2.200	5	Δουάλα (20)	κακάον

Άσκησεις.— 1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.— 2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ισημερινῆς Αφρικῆς διάγραψε τὰς ἀκτὰς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ δρῦα. Χωμάτισε τὰ πυκνὰ δάση.— 3. Ορισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ισημερινῆς Αφρικῆς.

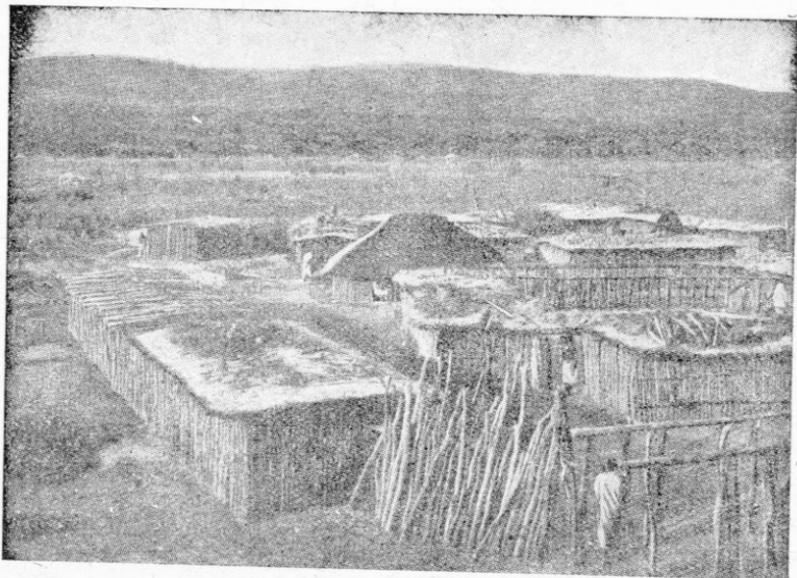
3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.— Η Ἀνατολικὴ Αφρικὴ εἶναι ύψηλὴ χώρα, χωρίζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς δρέων καὶ καταπίπουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὥκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ο κόλπος τοῦ "Αδεν" χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν Σομαλίαν.

Η Ἀνατολικὴ Αφρικὴ εἶναι γενικῶς ύψιπεδον μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ δόποιον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθίζησεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων δρέων· ἡ καθίζησις, ἡ δόποια ἔκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλείει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευράς αὐτοῦ ύψώνονται ἐσβεσμένα ἡ καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἡφαίστειον Κιλιμάντζαρον (ὕψις 6.000 μέτρων) εἶναι τὸ ὕψιστον ὅρος τῆς Αφρικῆς ἀν καὶ εύρισκεται πλησίον τοῦ Ισημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. Υψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὅρη τῆς Αἴθιοπίας ("Αβησσονιακαὶ Αλπεῖς), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὁροπέδιον, τὸ δόποιον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἡφαιστείων. Εκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης Τάνας

ἔχει τάς πηγάς του ό ἀνατολικός βραχίων τοῦ Νείλου, ό **Κυανοῦς Νεῖλος**. Ο μακρότερος βραχίων αύτοῦ, ό **Λευκός Νεῖλος**, ἔξερχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης Βικτωρίας, ἡ ὅποια εύρισκεται εἰς ὕψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικήν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἡ ὅποια ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

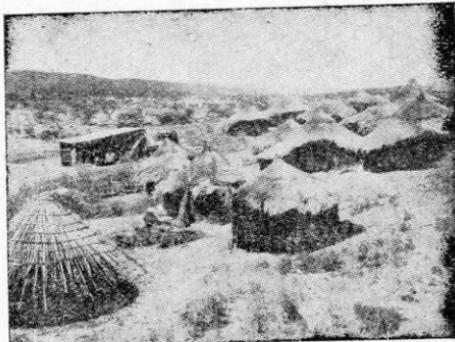
βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἔκει εἶναι στεππώδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τάς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τάς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλά μέρη τῶν ὁρέων. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ ὁροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική. Πλὴν τῶν Νιγηρηῶν

ένταυθα κατοικοῦν καὶ Εύρωπαῖοι, οἱ ὅποῖοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας όμοιας πρὸς τὰς φυτείας τοῦ Σουδάν.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Η Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἦτο μέχρι τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἡ μὲν Ἀβησσουνία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, αἱ δὲ τέως Ἰταλικαὶ ἀποικίαι πρόκειται νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως. Η κτῆσις τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομάλης Γαλλικὴ Σομαλία, παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ-Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς Τζιμπούτι ἔχει σπουδαιότητα. Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας Ἀδδίς-Αμπέμπα (90).

1. **Η Αύτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ Ἀβησσουνίας (900.000 τετραγ. χιλιόμ.)** ἔχει 10 ἑκατομμύρια κατοίκους. Τὰ ἑδάφη αὐτῆς ἐκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ὑψη. διὰ τοῦτο, τὸ κλῖμα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμόν, εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ καθίσταται εὔκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εύδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὅρυζα καὶ ὁ βάμβακ. Υψηλότερον τῶν 1.000 μέτρων εύδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὑψηλότερον τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχὴ δύπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθίοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγρήτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικοὺς λαούς. Μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Αύτοκρατορίαν ἄλλοτε εύρισκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ Ἑλληνας ἱεραποστό-

73. Χωρίον τῆς Ἀβησσουνίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν των).

λους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι δημος μονοφυσῖται, δπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Αἰθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἔξαγωγὴν καφὲ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπούτι. Οἱ Ἰταλοί, οἱ δόποιοι εἶχον κατακήσει διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν δδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Μασσάβας, ἡ δόποια εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἐρυθραίαν ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἥτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

Ἡ χερσόνησος Σομάλη, θερμὴ καὶ σκεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν. Ἡτο διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Αγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

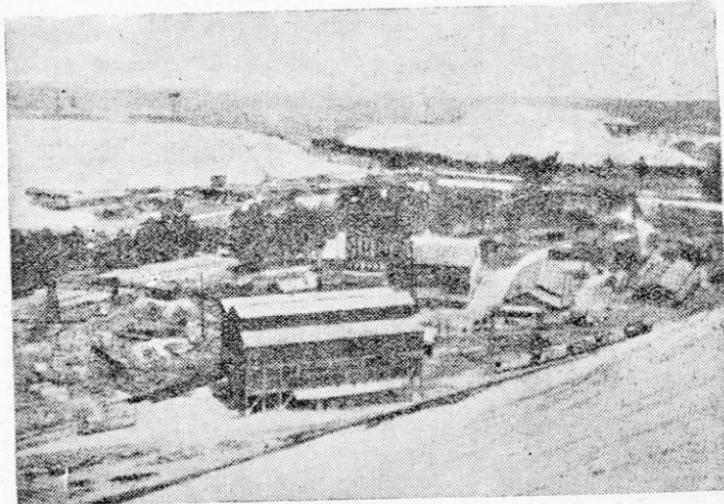
2. Ἡ Βρεττανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἑνὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὕτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις φθάνουν ἕως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεἴπταουν). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ Μομβάζα, ἔξαγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Ούγανδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν Δαρεσαλάμ ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη ἔκτείνεται νοτιώτερον. Ἐχει κλῖμα νοστρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἔδω πολὺ δλίγοι Εύρωπαῖοι. Ἀν καὶ εἶναι πορτογαλική, εύρισκεται ὑπὸ ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικάς κτήσεις, τὴν Ροδεσίαν καὶ τὸ Τράνσβααλ.

Ἀσκήσεις.—1. Διατί ὁ λιμὴν Τζιμπούτι ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν;—2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γοναρδαφούν.—3. Ποῖα τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

4. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά. — Η Νότιος Αφρική έχει σχήμα τριγώνου, τοῦ δοῦ παράλιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εύρισκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἵσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ελπίδος. Η νοτία αὕτη ἀκτὴ ἔχρησμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ισθμοῦ τοῦ

74. Τὸ μέγιστον χρυσωρυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς δόδοις πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χώραν εύρωπαίων ἀποίκων εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὅποῖοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Όλλανδίαν. Η Νότιος Αφρικὴ εἶναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλειοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς "Αγγλους".

Φυσικὴ ἄποψις. — Τὸ μέσον ὑψος τῆς χώρας εἶναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὅρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὥκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Αφρικὴ λαμβάνει μορφὴν πινακίου. "Ε-

νεκα τῆς θέσεως αύτῆς ἐν τῇ νοτίω εύκρατῷ ζώνῃ ἔχει κλῖμα δημοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν δρέων τῆς ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρέει τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ ὄποιου δ ἀήρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρός.

Δι' αὐτὸν ἡ παραλία χώρα Νάμιπ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι. Αὗται πρὸς

75. Οἰκογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην.

τὰ πλευρικὰ ὅρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, δῆπου ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ιδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτάς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἴγες, πρόβατα). "Οπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις ἀπὸ ποταμὸν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν δρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαί, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὄψος

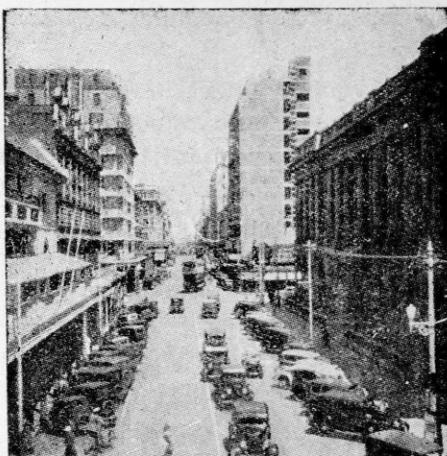
καλλιεργούνται σιτηρά· εἰς δὲ τὰ ύψηλότερα περιφέρονται πολλά αἰγοπρόβατα.

Πολύ μεγαλυτέραν σημασίαν άπό τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικά προϊόντα, γαιάνθρακες, ὀδάμαντες καὶ ἴδιως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσωρυχίας εἶναι ἡ Γιοχάννεσμπουργκ, καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἔξορύσσονται παρὰ τὸ Κιμπερλέυ, τὴν Πραιτωρίαν καὶ εἰς τὴν ἔρημον Νάμιπ.

Πολιτικὴ κατάστασις.— Ἡ κυριωτέρα ἀγγλικὴ κτῆσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ Νοτία Ἀφρικανικὴ "Ἐνωσις. Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς Ὁράγγης, τοῦ Νατάλ καὶ τοῦ Τράνσβααλ. Ἐχει δύο πρωτευούσας, τὴν Πραιτωρίαν (85) καὶ τὴν Κεϋππάουν (δηλαδὴ Πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 220). Λόγῳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς δύλικὸν ἀριθμὸν 9 ἑκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἑκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξὺ τῶν ὄποιων 1.500 "Ἐλληνες.

"Υπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν υπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ἰθαγενεῖς Ὁτεντόττοι καὶ Κάφροι ζοῦν ἥ ὡς κτηνοτρόφοι, ἥ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην υπάρχουν λείψανα παλαιοτάτης φυλῆς, οἱ Βουσμάνοι· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ὡς κυνηγοί εἰς τὰς ξηρὰς στέππας.

"Η Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς παγκοσμίου παρα-

76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ. Η διαδρομή περνάει μέσω της Καλαχάρης, της οποίας η παλαιότερη περιοχή είναι η Κεϋππάουν.

γωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες είναι ή **Κεϊπτάουν** (220), δὲ **Λιμὴν Ἐλισάβετ** καὶ τὸ **Ντῶρμπαν** (200).

5. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικά.—Η Ἀφρική δὲν ἔχει πολλάς καὶ μεγάλας νήσους δπως ἡ Εύρωπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον είναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὥκεανῳ, ἡ **Μαδαγασκάρη**, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι είναι μικραί, οὐδεμία δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ **Κανάριοι**, αἱ **Νῆσοι τοῦ Πρασίνου** ἢ **Ακρωτηρίου** καὶ αἱ **Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας** είναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῷ ὅλαι, αἱ **Ἄζόραι**, ἡ **Ασσενσιόν** καὶ ἡ **Άγια Ἐλένη**, γνωστὴ ἐκ τῆς ἔξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, είναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἀγγλῶν.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.—Αἱ νῆσοι **Μαδέρα** καὶ **Ἄζόραι** ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ **Κανάριοι** εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἐχουν ύγιεινὸν κλῖμα καὶ θαυμασίας φυσικάς καλλονάς καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτάς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ὁσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστίμους καρπούς καὶ πρώιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ **Λὰς Πάλμας** καὶ ἡ **Τενερίφα** χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν.

Αἱ **Νῆσοι τοῦ Πρασίνου** ἢ **Ακρωτηρίου** είναι πορτογαλικαὶ ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι είναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Αἱ **Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας** είναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ὅποιων δύο είναι ἀγγλικαὶ καὶ δύο πορτογαλικαὶ. Ἐχουν τὸ ύγρότατον καὶ θερμότατον κλῖμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ **Ασσενσιόν** καὶ **Άγια Ἐλένη** ἔχουν ἀποτόμους ἀκτὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

Η Μαδαγασκάρη.—Η νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν

εἴκτασιν ἀπό τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἔχει ύψηλάς ὁροσειράς πρὸς τὴν Α. πλευράν, καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχάς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρά αὕτη σκεπάζεται ἀπό πυκνὸν δάσος. Τούναντίον, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ἔηρὸν καὶ πλῆρες στεππῶν (3 ἑκατομ. κάτ.). Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν διὰ ἄλλοτε ἡ νῆσος συνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ύπο θαλασσῶν ρευμάτων, ἥλθον μὲ τὰ ἀκάτια των Μαλαῖτοι ἀπό τὰς νήσους των καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιοτέρα τούτων εἶναι ἡ νῆσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὅποια ἄλλοτε ἦτο διασποραίστερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὅποια ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μομβάζα.

Άσκησις. — 1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — 2. Ἡ γραφάρηση σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰς θαλασσίας ὁδούς, αἱ ὅποιαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

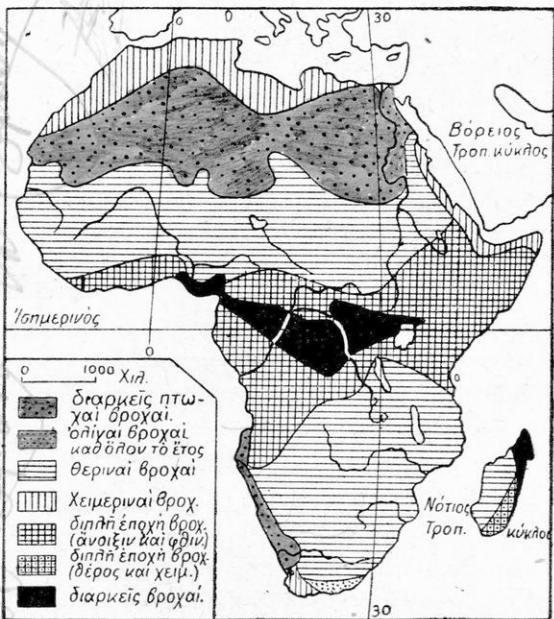
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν Νιγηρῶν. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως διμάδας, τοὺς Σουδανούς καὶ τοὺς Μπαντού. Ἐκάστη ἔξι αὔτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἡπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς ἔξουσιάζουν οἱ "Αγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὁλίγοι δημως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου ἑκατομ. ἐπὶ διλικοῦ ἀριθμοῦ 140 ἑκατομ. ("Ἐλληνες 110.000). Οἱ Νιγρῆται τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατώρθωσαν νά ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτά δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τοῦ τροπικοῦ κλίματος. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐ-

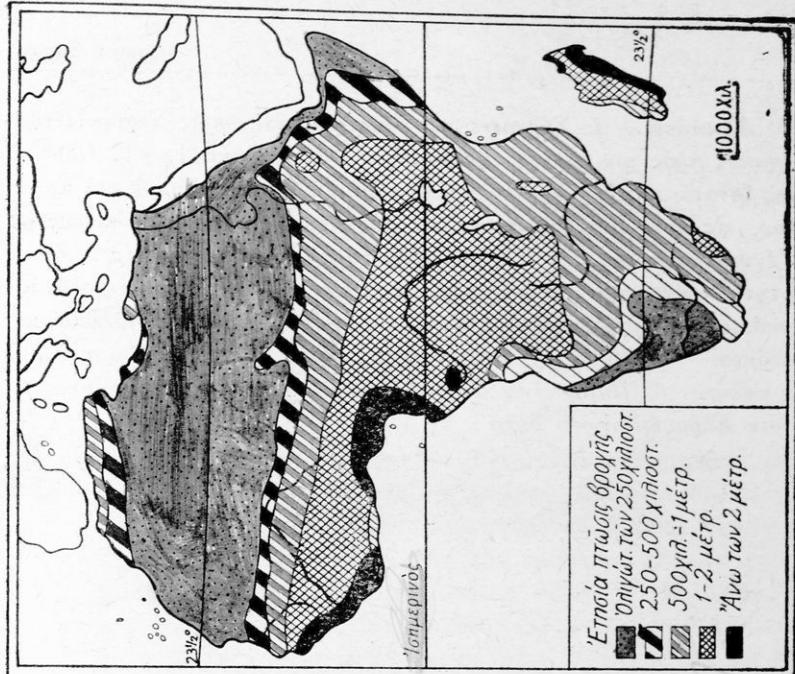
τῆς μέρος εύρισκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλῖμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ ύγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτού ἡ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδὴ 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ισημερινοῦ) πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

Τοῦτο εἶναι τὸ ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα. Οἱ κατὰ τὸ κλῖμα

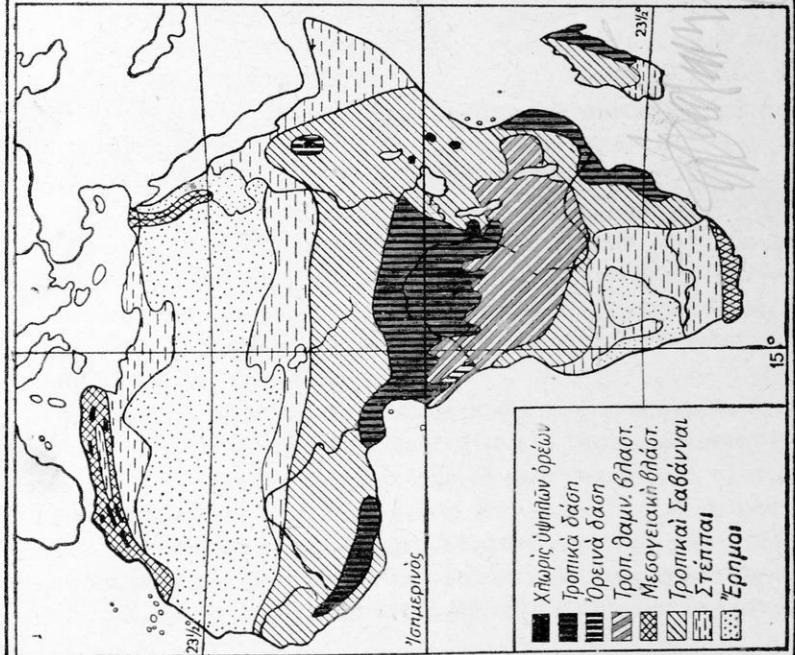

77. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται ἀληγεῖς. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλῖμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (Ἐγρὸν τροπικὸν κλῖμα). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννα, ἡ στέπη, ἡ ἔρημος καὶ ἡ ὄασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἀποφέρει τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα, ὡς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

79. Έργοια πλάτανος δρυόγης εις την Αφεντικήν.

78. Χάρων της ηλιούδιθος της Αφεντικής.

Ασκήσεις. — 1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Αφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φυτῶν. — 2. Πότε ὁ ἥλιος ἴσταται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγαίου; — 3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Αφρικῆς καὶ διαίρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις. — 4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιοτάτας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα. — 5. "Ορισε εἰς ἔκαστον ἀφρικανικὸν τμῆμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλήν. — 6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά.—Η Αύστραλία είναι όχι μόνον ή μικροτάτη, αλλά και ή τελευταίον άνακαλυφθείσα ήπειρος. Τούτο προήλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ύπό τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ήμισφαιρίου. Πρώτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ολλανδός Τάσμαν τὸ 1642, δονομάσας αὐτὴν Νέαν Ολλανδίαν. 'Αλλ' ἔκεινος, δ ὅποιος ἐξηρεύησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ 1768, είναι ὁ "Αγγλος Κούν. 'Απὸ τότε ἥρχισαν οἱ "Αγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζωνται ἀποικίαι.

Η Αύστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τούτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῷα, ὡς δ ὀρνιθόρρυγχος, δ μυρμηκοφάγος, ή καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἔξαφανισθη ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 60.000) ἔχουν ἴδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ίθαγενεῖς οὗτοι Αύστραλοι είναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαός ἀπὸ δισούς γνωρίζομεν· είναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

'Απὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφὴν ἔξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αύστραλία ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς 'Ασίας καὶ τῆς 'Αφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν ὄποιαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχῶσεις τῶν "Αλπεων, ή Αύστραλια ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτὰς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς. 'Ωσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ δοποῖον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἔκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν νήσων Φίτζι, ἥτο ἄλλοτε ἡνωμένον μετά τῆς

Αύστραλίας· τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὅποιου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτὴν τῆς Αύστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγαν σκοπελώδη φράκτην, ὁ ὅποιος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

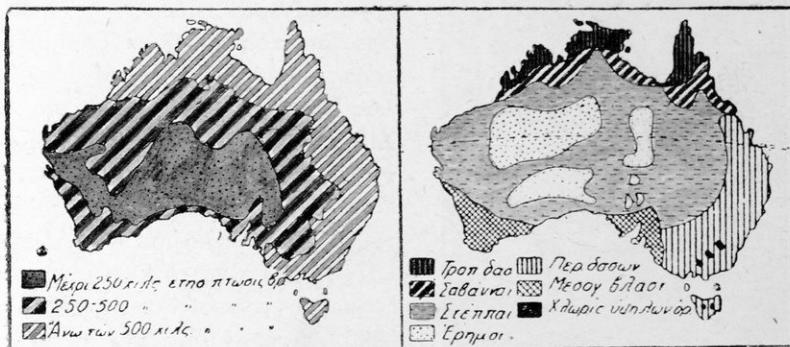
Ο ἀρχέγονος Αύστραλός. — Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεὶ εἰς τὸ ἄνοιγμα τῆς λόχης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν διάδα τίθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στύγματα εἰς τὸ στήθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιούς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. "Επειτα στερεώνουν ζεῦγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολούθως τοποθετοῦν κατ' εὐθεῖαν κλάδον ἀπὸ διασταυρώσεως εἰς διασταύρωσιν. Πρὸς τὸ πρόσηνεμον στηρίζουν φλοιούς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύβη εἶναι ἔτοιμη.

'Αφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκήσουν καὶ, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἰδωμεν καλύτερον. 'Εκεῖ πρὸς τῆς καλύβης κάθηται ἀνήρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακράν ράβδον, ἡ ὅποια εἰσχωρεῖ εἰς ὅπην τεμαχίου ξύλου, ἔσακολουθεῖ δὲ στρέφων αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρώνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾶ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν τότε θέτει ἐπάνω ἔηρά κλαδία καὶ ἡ πυρὰ ἥτοι μάσθη. "Ἐνας γενειόφορος Αύστραλος φθάνει σύρων μίαν καγκουρά, τὴν ὅποιαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπόδημον ξύλον του, τὸ «μπούμεραγκ», ἥτοι τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὅποιου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἔκδερεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὅποιας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναικεῖς, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός. — 'Ο ιθαγενῆς πληθυσμός εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὅποιοι, δλοι σχεδόν, εἶναι 'Αγγλοσάξονες' οὗτοι ἥρχισαν νὰ συρρέουν ίδιως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰώνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἐδῶ χρυσός. "Ηδη ὅμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὠλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδὸν σταματήσει. 'Η ἡπειρος, ἀν καὶ ἡ ἔκτασίς της εἶναι 50 φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἐλλάδος, ἔχει ἵσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατομμύρια). 'Ο μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἔξηγεῖται ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑρημικάς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἐτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὅποια ἔχουν λάβει οἱ Αύστραλοί, δπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξέ-

νων πρὸ πάντων ἀποκλείουν τοὺς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμὸν εἰς τὰ χειροτεχνικὰ προϊόντα τῶν. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν ὅσων ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ "Ελληνες, περὶ τὰς 20.000.

Θαλάσσιος διαμελισμός. — Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται διάλυγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης,

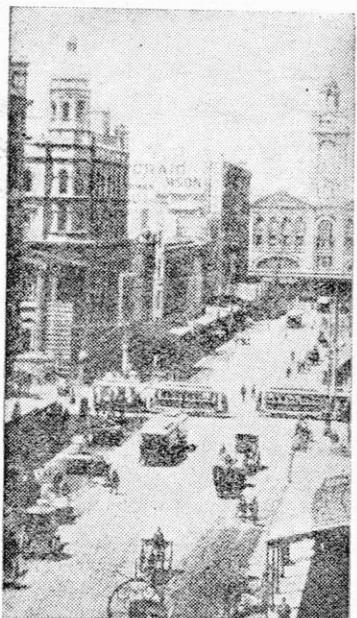
80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρὶς τῆς Αὐστραλίας.

Φυσικὴ διαίρεσις. — Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἔξης τρία μέρη:

1) Τὸ δυτικὸν ἥμισυ εἶναι χαμηλὸν ὁροπέδιον, πλῆρες ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμμώδεις ἔρήμους. Τοῦτο συμβαίνει διότι οἱ συγνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιανὰ ὅρη, ὅπου χάγουν τὴν ὑγρασίαν τῶν, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ύψινοι εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλας θῖνας.

2) Τὸ ΝΑ. τμῆμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλοντας ὅμως καὶ στέππαι καὶ ἀραιὰ δάση εύκαλυπτῶν. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ Μώροδαιν καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Ντάρλιγκ, τῶν ὅποιῶν τὸ ὕδωρ χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

3) Ή τρίτη περιοχή είναι τὰ πιυχωσιγενῆ Αύστραλιακὰ ὅρη, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Λόγῳ τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ὡραῖα δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ύγρὸν τροπικὸν κλῖμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ύπάρχουν τροπικά δάση.

81. Μελβούρνη. Η κίνησις εἰς κεντρικὴν δόδον.

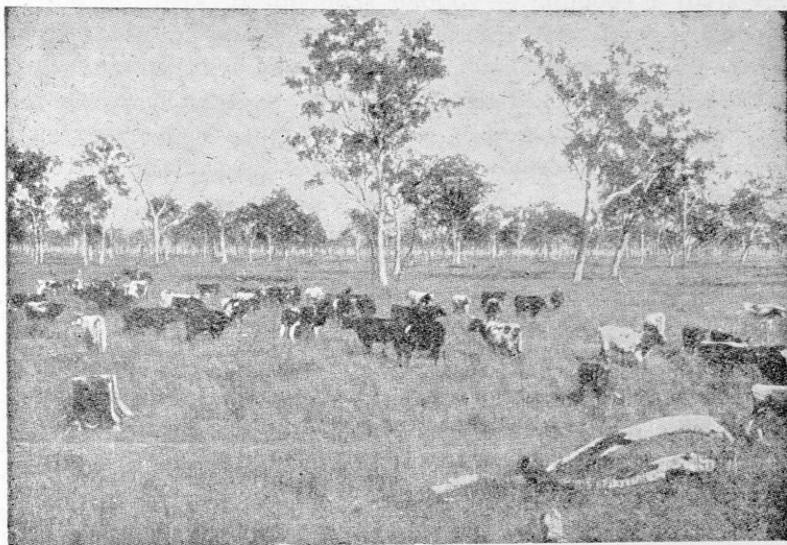
ἀπὸ ἔξ αποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἐδρεύει εἰς τὴν πολίχνην **Καμπέραν** (7), ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ μᾶλλον ἡ χώρα τῶν μετάλων καὶ τῆς βιομηχανίας. "Ολα τὰ χρήσιμα φυτά καὶ ἥμερα ζῶα εἰσήχθησαν ἐδῶ ύπό τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία.—Αἱ χλοεραὶ στέπαι τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν πεδιάδων εύνοοῦν τὴν διατροφὴν προβάτων· ἔν εἶδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσοτέρας τῶν

Πόλεις.—“Ολος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ εύφορώτερον καὶ εὐκραέστερὸν μέρος τῆς ἡπείρου, δηλαδὴ τὸ ΝΑ. Τὸ ἥμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ **Σίδνεϋ** (1.260) καὶ ἡ **Μελβούρνη** (1.030). Η **Βρισβάνη** (317) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. Η **Άδελαΐς** (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου. Η **Πέρθη** (200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀποψις.—Η Αύστραλια ἀποτελεῖ αὐτόνομον διμεσπονδίαν

100 έκατομμυρίων κεφαλών. Ή έπερχομένη δύμας πολλάκις ξηρασία έπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέσατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. Ἐπὶ πλέον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὥστε ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέπης. Τὸ ἔριον τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέπη μὲν εὐκαλύπτους εἰς Αὐστραλίαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία.—Η γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώραιν καὶ Ντάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπελοι, κῆποι ὁπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην, τὴν τροπικήν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὁραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφοι τῶν ἰδικῶν μας, δὲ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὔστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἱανουάριον τοιουτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εύρωπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σῖτον.

Ορυχτά.— Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰώνος ἡ Αὔστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῷ σήμερον εἶναι ἡ ἐβδόμη. Ὁ χρυσὸς ἔξορύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, διόπου ἴδρυθησαν καὶ πολίχνηι διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅρη εύρεθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἴδια φευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ φευδαργύρου, ἡ Αὔστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

Βιομηχανία.— Ἡ βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὑφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον.— Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ. ἀκτῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρώτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὔστραλία εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ ὁποία ἐξ ὀλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ. Λόγω τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεώς της ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπείρων· ἐπὶ πλέον, οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοί της κείνται ΝΑ., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου.

"Ενεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὔστραλια ἐμφανίζει τόσα πολλά περίεργα, ώστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ως πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. 'Υπάρχουν ἰδιάζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δέ καὶ αὐτὸς ὁ Ιθαγενῆς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ώς πρωτόγονος.

'Αλλά καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἥρχισαν νὰ σχηματίζωνται ύπο τῶν "Αγγλῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. 'Απὸ τοῦ 1848, ὅποτε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, ουνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. 'Αργότερον, δὲ ταῦτα σχεδὸν ἔξηντλήθησαν, οἵ μετανάσται ἀπὸ χρυσωρύχοι ἔγιναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὔστραλια ἔγινεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολῶνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκισις ύπο τὸν ὄρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ώς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. "Ενεκα τούτου ἡ Αὔστραλια εἶναι ἀραιότατα κατωκημένη, ὁ πληθυσμός της ὅμως εἶναι ὁμοιογενῆς, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἀλλην ἥπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὅρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ ὅποια εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ δποῖαι ἔχουν καθορισθῆ κατά γεωγραφικὰ μῆκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

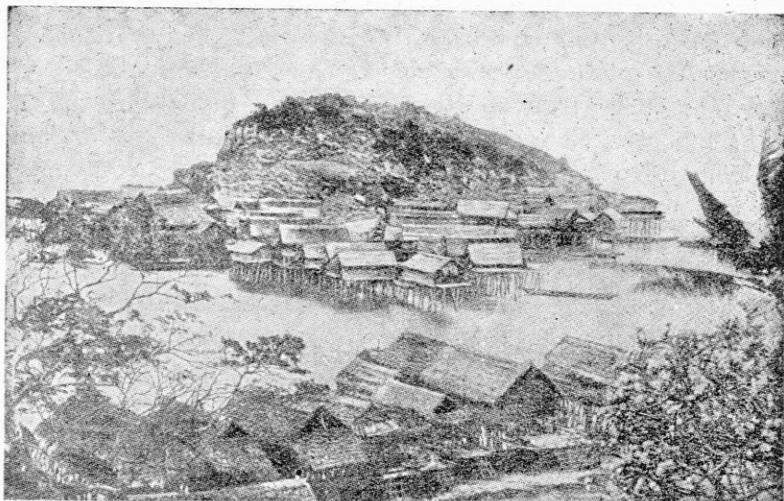
Άσκησις.—1. Ἀπομημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.—2. Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν αὐστραλιακὴν ἔρημον;—3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλῖμα δμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς 'Ελλάδος;

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά.—'Υπὸ τὸ ὄνομα 'Ωκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Νέαν Γουινέαν, ώς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ δποῖαι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὥκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὅποια πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὔστραλια, δλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγάλης Βρεττα-

νίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὡκεανίας εἰς τὰς ἔξης τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα **Μελανησία** (λόγω τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων της) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ δποῖον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἐβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ υπαχθῇ καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. 2) **Μικρονησία** δονομάζονται αἱ πολυάριθμοι νήσοι, αἱ δποῖαι κεῖνται πρὸς Β. τῆς Μελανησίας. 3) **Πολυνησία** δὲ τὸ

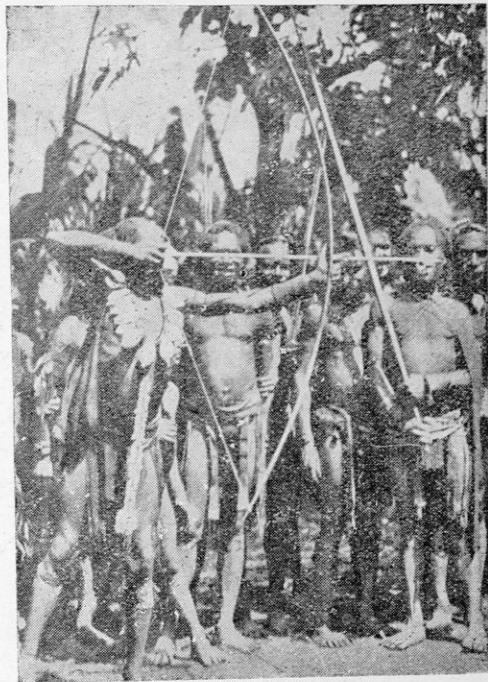

83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

πλῆθος τῶν νήσων, αἱ δποῖαι εὑρίσκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

Αἱ νήσοι ιδιαιτέρως.—**Ἡ Νέα Ζηλανδία** εἶναι ὁρεινή, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. Ὁπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς, καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἡφαίστεια καὶ θερμάς πηγάς. Τὰ ἀπότομα φιλόρδ ἐνθυμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγω δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὔκρατον ζώνην, καὶ

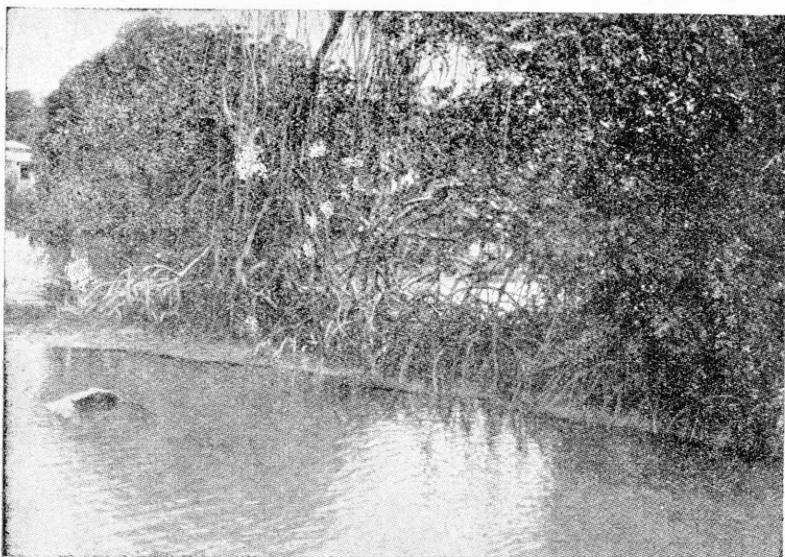
τῶν ἔδω ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχάς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικὸν εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρά καὶ τὸ λίνον, ἐνῷ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ύπαρχουν στέπαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλούτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. 'Ο ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνὰ 20 πρὸς ἔκαστον κάτοικον. "Οθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἔξαγονται ἀπὸ τὸν λιμένα 'Ωκλάνδην (220). Οἱ ιθαγενεῖς Μαόρι (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ὡραῖα χαρακτηριστικὰ καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουν καὶ οἱ ἔγκατεστημένοι λευκοί (κυρίως "Αγγλοί"). 'Η Νέα Ζηλανδία, δλίγον μεγαλυτέρα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἀποτελεῖ ίδιαίτερον αὐτόνομον τμῆμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

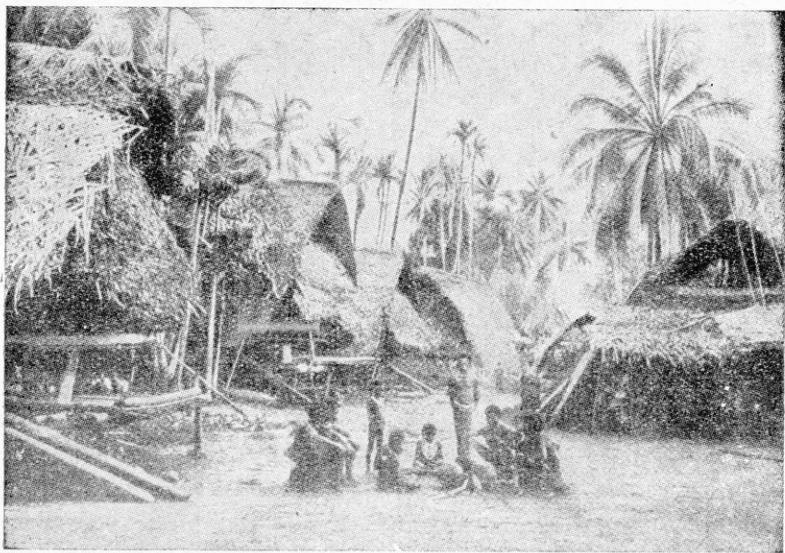
84. Τὸ μοναδικὸν ὄπλον τῶν Παπούων.

μὲ πληθυσμὸν $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμυρίου κατοίκων.

'Η Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς (πρώτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι δλίγον ἔξηρευνημένη. Αἴτια τούτου εἶναι τὰ ἔλαδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας τῶν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἔκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ

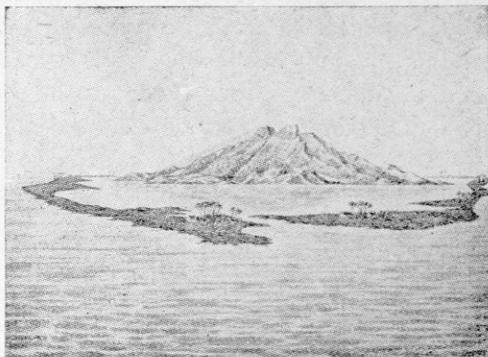
85. Μαγγόβαι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Γουινέας.

86. Χωρίον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Νέας Γουινέας.

ὅρη της, τὰ ὁποῖα φθάνουν τὸ ὕψος τῶν εὐρωπαϊκῶν "Αλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετῶντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ιθαγενεῖς, οἱ Παπούαι, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρῆνα, καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν "Αγγλών καὶ τῶν 'Ολλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἔξαγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς αὐτὸὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται, ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ δνομα κόπρα.

87. Κοραλλιογενής δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία.—Αἱ πολυάριθμοι αὐταὶ νήσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὁρέων ἢ ἡφαιστείων. Αἱ περισσότεραι ἔξι αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὅλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὅχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. "Οταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησὶς αὐτῇ λέγεται ἀτόλη καὶ ὁμοιάζει μὲ δασιν ἐν μέσῳ ἑρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὥκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιο-

γενούς έδάφους εύδοκιμούν ύψηλοι κοκοφοίνικες, άπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εύρισκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἑκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ Σαμοῖνοι, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὠραῖα χαρακτηριστικά. "Ολοι εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψὰ πλοιάριά των πλέουν εἰς μακράς ἀποστάσεις.

'Εξ δλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ Χαβάι, διότι χρησιμεύουν ως κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτάς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰώνος οἱ Ἀμερικανοί. 'Η μεγαλύτερα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Χαβάι. 'Ο λιμὴν τῆς εἶναι τόσον εύρυχωρος, ὃστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ ὀλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ἡφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εύρισκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἔξαιρετικῶς μεγάλας βροχᾶς (12,5 μ. ὑψ.). 'Εκτεταμέναι φυτεῖαι ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδάς. Λιμὴν ἔξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα Χονολουλοῦ. 'Η ἔξαγωγὴ γίνεται πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. 'Ο πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ ἐν δωδέκατον ἰθαγενεῖς.

Πίναξ 10. Ωκεανία.

Σπουδαιότεραι νήσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικά χιλιομετρά	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Πηγώντες πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουϊνέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0,7	Γρανιβίλη Νουμέα (10)	κόπρα κακάον βάμβακ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νέαι Ἐβρίδες	15.000	50	3		
Φίτζι	18.000	157	8		
Ν. Σολομῶντος	28.000	150	5,5		
Σαμόα	3.000	42	14		ζάχαρις
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	δπώρ. καφές

Εἰς μίαν νήσον τῆς Μελανησίας. — 'Απὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν δὲ κατέρδισε εἶναι ὠραῖος, ἡ ἀποψίς εἶναι ἔξόχως μαγευτική. Εἰς τὴν κατω-

φέρειαν ἵστανται διλύγα μεγάλα δένδρα μὲ δόντωτά φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανήν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα δηνειρώδης, τόσον γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ώστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι δὲν εὑρίσκεται πλέον εἰς γήινον τοπίον.

Ἡ θέα ἀπὸ τοῦ ἔξωστου μου εἶναι καὶ τὴν νύκτα ὠσαύτως γοητευτική. Ἀπὸ ἐν ἥφαιστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφως παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐν εἰδεὶ ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, δὲ λειμών. Καὶ αὐτὸς χαμηλὰ τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ ὅποιου τὸ σχῆμα

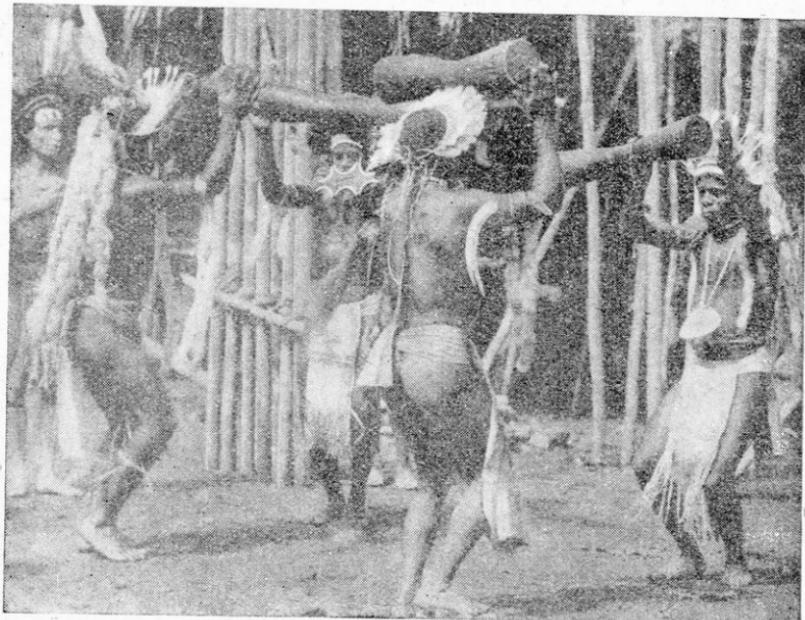
88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

εὔκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ' ἐμφανίζεται μὲ ἀργυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἄπὸ τὴν παραλίαν ἀκούεται ὁ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυσομένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι τραγουδοῦν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἔνας πετῶν σκύλος καὶ μὲ κουρασμένα πτερυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, ὃπου κάθηται. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τούτοις, ἐάν ἔντείνῃ τις τὴν προσοχήν, ἀκροδέται πανταχοῦ ἥχους, σημεῖα μυστηριώδους ζωῆς. Ἀπὸ αὐτοὺς γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος τὰ ὅποια γνωρίζουν οἱ ιθαγενεῖς: γίγαντες μὲ λαβίδας καραβίδος, ἀνθρώποι μὲ πυρίνους δόφθαλμούς, γυναῖκες, αἱ ὅποιαι μεταβάλλονται εἰς ὅφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον,

αἱ νεφελώδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ ὅποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἴφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σείεται. Ἀμέσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ ἔκει καὶ εἰς τοὺς ὁφθαλμούς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾶ λάμψις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ήφαίστειον. Θολόν, ἐρυ-

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

θροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργά καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὑψος του βαθμηδὸν αὐξάνει, καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ ὅποιου δ. κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβήνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὅποιαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σεληνόφως.

(Περίληψις κατὰ τὸν F. Speiser.)

Ἀσκήσεις.—1. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ὡκεανίας καὶ ὀνόμασε τὰς κυριωτέρας νήσους καὶ νησοσυνστάδας. — 2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτὴν; — 3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβάу;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

"Όλαι αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ δόποῖος θά̄ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριελαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὔστραλια. 'Ο Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν τῆς γηίνης Εηρᾶς, τῆς ὅποιας μεγάλαι ὅμοιόμορφοι ζῶνται ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἐκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν ὅρη καὶ δροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλαι ὁροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὁρέων, αἱ ὅποιαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικήν διὰ τοῦ "Ατλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εύρωπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειώνουν εἰς τὴν Νοτιοανατολικήν Ἀσίαν. Τὰ ὅρη ταῦτα προσδίδουν ὅμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

'Ωσαύτως αἱ ζῶνται τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. 'Η βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ τούνδρα, τὴν ὅποιαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα εύρασιατικὸν δάσος. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ύπό καλλιεργημένης ἐκτάσεως. Τέλος ἔξαφανίζεται καὶ αὐτὴ καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη ἐρήμων, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν ἔως τὴν εὔφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. 'Ακολούθως, εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευράς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔξαπλοῦται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν τροπικῶν δασῶν. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαιρίον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὔστραλιας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὖται ζῶνται, αἱ ὅποιαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν ώρισμένα εἰδη ζώων καὶ ώρισμένους λαούς.

'Ομοίως καὶ τὸ κλῖμα διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακρὰς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὔκρατοι καὶ ἡ τροπική. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὥκεανείου κλίματος τῆς Δυτικῆς Εύρωπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. 'Ως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετική. 'Ο Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσ-

σαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκή, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλή. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλῖμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικὰ, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτάς δὲ τὰς περιοχὰς εύρισκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἔξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εύρωπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῆ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἔξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν "Αγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ "Αγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ώκεανὸν (Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἴσοδος δὲ εἰς αὐτὸν εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Άσκησεις.— 1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλονταν τὸν παλαιὸν κόσμον;—2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαι χωρίζονται τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ώκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον;—3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἵσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς;—4. Ὁνόμασε τὰ ὑψηλότερα δόρη, τὸν μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλύτερα λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου.—5. Ποῖα θαλάσσια γεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ παλαιοῦ κόσμου;—6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἴσημερινοῦ κείνται τὸ βορειότατον ἀκρωτήριον καὶ τὸ νοτιώτατον;—7. Ποῖον τὸ δυτικότατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικότατον;—8. Τί κλῖμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους;—9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους;—10. Διατί αἱ Ἰνδίαι εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική είσαγωγή. — Παρατηροῦντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλῆν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδὴ τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικήν, εύρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὀκεανῶν τῆς Γῆς. Τὸ βορειοδυτικόν της ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῷ ὁ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ιδίως τῆς ἀνατολικῆς της πλευρᾶς, ἡ ὅποια ἔχει μάλιστα εύνοηθή καὶ περισσότερον ύπό τῆς φύσεως, εύκολύνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς μὲ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὀκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα, καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν δόδούς. Ἐπὶ πλέον, αἱ ΒΑ. νήσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κείνοι τὰς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεία δμωας θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλῖμα των φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔξηγει καὶ τὴν ιστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. "Ηδη πρὸ τοῦ 100 μ. Χ., οἱ Νορμανδοί, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἄλλα τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλήσμονήθησαν. Τὸ 1492 ὁ Κολόμβος, πλέων πρὸς Δυσμάς διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλην δόδον πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μεσηγης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, δτὶ ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ δποῖαι ἀνήκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται Δυτικαὶ Ἰνδίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδιάνοι. Ἡ ἡπειρος δμωας ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, ὁ δποῖος πρῶ-

τος ἐδημοσίευσεν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου Κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἔξηρεύνησαν τὴν ἡπειρὸν Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολούθως ὁ Πορτογάλος Μαγελλάνος ἔπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικήν, ὁ δὲ Κορτέζ, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσε τὸ Μεξικόν. Ὁλίγον ἀργότερον ὁ Πιζάρρος κατέλαβε τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, "Αγγλων, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ο Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἔκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικήν, Μέσην Ἀμερικήν καὶ Νότιον Ἀμερικήν.

I. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγὴ.—Ἡ Βόρειος Ἀμερική, δλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φοράς μεγαλυτέρα τῆς Εύρωπης (20 ἑκατ.

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

ὅρη, τὰ Ἀππαλάχια, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιουτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εύρισκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι [ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἡμιπο-

τετρ. χλμ.]. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὥκεανοῦ, ὅπου εύρισκονται καὶ πολλαὶ νῆοι. Ὁ ὥκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὅρη, τὰ δόποια ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ύψωμάνται παλαιὰ μέτρια

ρούν άκωλύτως νά είσβαλλουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

Ο πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἔνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ιθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ δλοκλήρου ἔξαφανισθῆ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγρῆται, οἱ ὅποιοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς φυτείας.

Ασκήσεις. — 1. Εὑρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὅρωκην καὶ δρισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος; — 2. Εὑρὲ ἄλλην παρὰ τὸν Ἑληνικὸν ὥκεανὸν ἔχονσαν τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38^ο β.γ.π.). — 3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὅρωκης καὶ Χάρδης, ὡς καὶ μεταξὺ Ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Τόκιο. — 4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ; — 5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης; — 6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. — Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἔξης φυσικαὶ περιοχαί: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ ὁροπέδιον τῶν λειμώνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα.

Η Βόρειος Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

A'. ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εύρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, ὁμοία πρὸς τὴν Βαλτικήν,

καὶ αἱ περὶ τοῦτον περιοχαὶ ἐνθυμίζουν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ύπὸ τῶν παγετώνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυαριθμους λίμνας, ἔλη καὶ ποταμούς πλήρεις ίχθυών. "Αν καὶ ἡ Ἀρκτικὴ εύρισκεται εἰς τὸ αὐτὸν γεωγραφικὸν πλά-

τος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλῖμα τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ δὲν εύρισκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς Νότον καὶ ὁ ἐπὶ ἔξαμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χῶντσον εἶναι ώς «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον, ρεῦμα ὥκεανειον, τὸ ὅποιον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὥκεανὸν ρέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾶ τὴν χερσόνησον Λαβραδόρ ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς ὅμως ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς Νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ ὅποια κατέχουν ἔκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἀφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτά ζῶα, ως καὶ πολυάριθμοι λαγώποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὥκεανοῦ ύπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσσιοι ἵπποι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῇ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ύπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ύπάρχουν δλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ ὅποιοι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἔδω μερικούς σταθμούς, ὅπου οἱ Ιθαγενεῖς

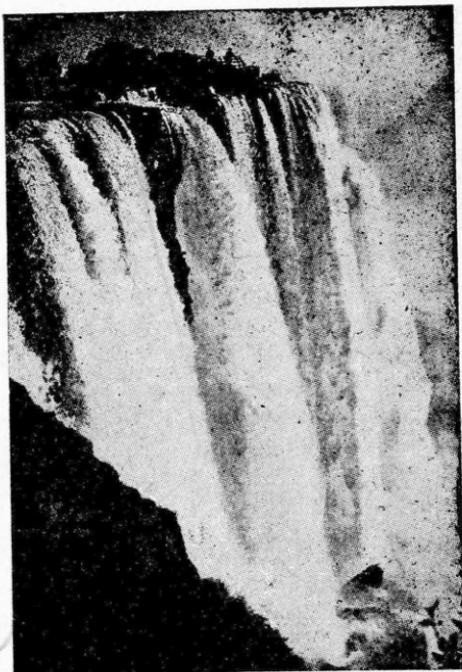
91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς
Βορείου Ἀμερικῆς
ὑψους 146 μ.

λιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῇ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ύπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ύπάρχουν δλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἐσκιμώων, οἱ ὅποιοι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εύρωπαῖοι ἔχουν ἔδω μερικούς σταθμούς, ὅπου οἱ Ιθαγενεῖς

τούς δίδουν δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλαι λίμναι, δηλαδὴ ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μίσιγκαν, ἡ Ὑοῦρον, ἡ Ὄντάριο καὶ ἡ Ἡρη εἶναι δημιουργήματα τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἐκάστης ἔξι αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος, κεῖνται δὲ εἰς διάφορα ὕψη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται. Περίφημος εἶναι ὁ Νιαγάρας, ὁ ὅποιος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ. μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὄντάριο καὶ Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν Ἀγιον Λαυρέντιον, ὁ ὅποιος ἐκβάλλει BA. διὰ μεγάλου στομίου.

92. Ο καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

Ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεππώδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταλληλότατον πρὸς καλλιέργειαν, καὶ, πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζώων, συγκεντροῦται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ἔυλεια. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Δι' αὐτὸν αἱ λίμναι εἶναι χωροὶ συγκεντρώσεως πολλοῦ πλούτου καὶ μέγας ἐμπορικὸς στόλος πλέει εἰς αὐτὰς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

Παρὰ τὰς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον συμπίπουν τὰ δρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ Δουλούσθη ἦτο χωρίον, καὶ σήμερον εἶναι ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἑσπατερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ Σικάγον, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοδύστας καὶ τὰς ὁραίας ἐπαύλεις του τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὅρκην 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ Μπούφφαλο συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὅρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔξοδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διὰ πολλῶν διώρυγων, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν "Αγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν Μοντρεάλ (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ υπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α') Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην, καὶ διὰ τοῦτο κατῳκήθη ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ πυκνοῦ εύρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἰδρυσαν ἐπὶ νησῖδος πόλιν, δνομάσαντες αὐτὴν Νέον Ἀμστερνταμ. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοί καὶ τὴν μετωνόμασαν Νέαν Ὅρκην. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰώνος πολυάριθμοι Ἀγγλοί μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΒΑ. ἀκτήν, καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον δμως γίνεται ἀμμώδης καὶ ἀλιμενος.

'Από τάς άκτας μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὄρέων ἐκτείνεται πεδιὰς πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὅρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὅποιαι εύρισκονται πλησίον.

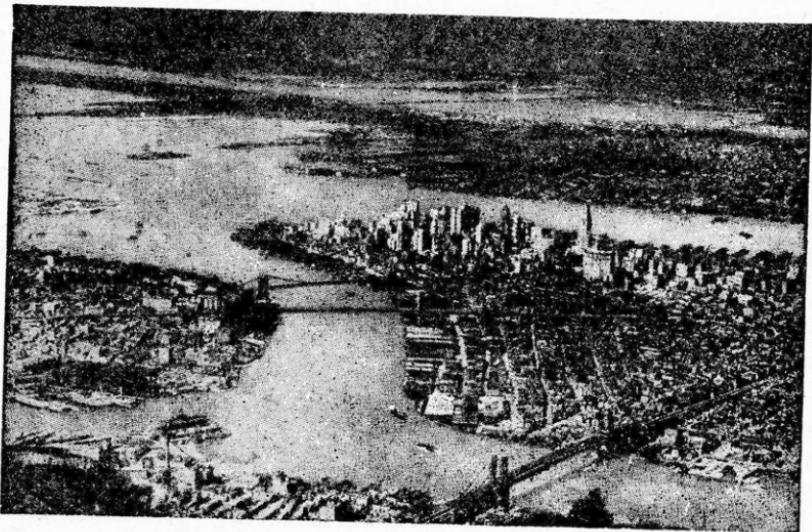
β') Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὅρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, δημοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ ὁμαλὰς θολοειδεῖς ράχεις· αῦται πρὸς Ν. ἦχουν μεγαλοπρεπῆ δάση ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλαὶ γραφίκαι καὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὅρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὔκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς. Ἡ κυριωτέρα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βορειοδυτικά Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυρούς ὄρυκτῶν. Ἐδῶ εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς Γῆς. Ὁσαύτως τὸ ὅρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις.—'Ο πλοῦτος οὗτος τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὔκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατωκημένη καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ Πίττσμπουργκ (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν πάραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ Βαλτιμόρῃ (820), ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ Φιλαδέλφεια (2 ἑκατ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Γῆς Νέα Υόρκη, καὶ ἄλλαι.

Ἡ Νέα Υόρκη (10 ἑκατ.), κειμένη εἰς τὰς ἑκβολὰς τοῦ Χῶντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀφ' ὅσους ἔχει ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἢ ἡ Σουηδία. "Οπως ὅλαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ Νέα Υόρκη ἔχει ὄδοις κανονικάς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). Ἡ ρυμοτομία ὅμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μο-

νότονον ὅψιν. Εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμῆμα τῆς πόλεως ὑψώνονται οἱ «οὐρανοξύσται», ύψηλαι οἰκίαι μὲ 20-60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα 'Υόρκη, Μπρούκλιν, Νέα 'Υερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἴσταται ἐπὶ ύψηλοῦ βάθρου τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἄνθρωποι διαφόρου καταγωγῆς· Ιταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν δοσοὶ καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἔλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρῆται

93. "Αποψις τῆς Νέας 'Υόρκης.

(ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες ἄλλοτε ως διοθλοι, καὶ ἀργότερον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἔκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀπό τόμως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Τὰ δροπέδια, τὰ δόποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ως καὶ αἱ ξηραὶ βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναϊκὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλῖμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ

Πίναξ 11. Άριθμός κατοίκων πόλεών τινων κατά διάφορα έτη
(εις χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Αθήναι	10	40	600
Βερολίνον	700	900	4.300
Λονδίνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Υόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δέκα ύπηρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

πέντε μῆνας οἱ ποταμοὶ μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι δὲ Χάλιφαξ, ὁ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδᾶν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ Λαβραδόρ, τὸ ὅποιον παρασύρει καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὄμιχλη, ἡ δποία, μαζὶ μὲ τὰ παγόβουνα, εἶναι μέγας κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν Ιχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ δτι οἱ Ιχθύες τοῦ Βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικὸν πεδίον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἀστακοί).

"Αφιξιες εις Νέαν Υόρκην.— Τὸ ύπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὅποιον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν Υόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθιὰ μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον, δὲ ὅποιος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Υερσέην. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἐπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειράν μας, ὅπως ὑποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην δδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαίνοντα, περισσότερα εἰς δριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζούς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περίεργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ύπερωκεάνειον, τὸ ὅποιον μὲ τὰ πολλά του πατώματα ἐφαίνετο ώς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

"Ἀπὸ τὸ ύπερωκεάνειον ἀπεβιβάσθημεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὅλα κιτρίνου χρώματος, ἥρχοντο μὲ σειράν πρὸ τῆς ἔξόδου τοῦ

τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. "Οσοι ήσαν ἐλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἡμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἂν πρώτην φορὰν ἥρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην" διότι ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν μὲ ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. "Οταν εὑρίσκωμαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸν δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὅλον σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμῆμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἔνα μακρόστενον ἐπίπεδον· χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμᾶς καὶ δονομάσατε τὰς λεωφόρους 1ην, 2αν κλπ. μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμάς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν δονομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδούς· τοιουτοτρόπως θὰ ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανχάταν**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας Ὑόρκης. "Αν καὶ ἡτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλαὶ φωτισμέναι οἰκίαι μοῦ ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ήσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα" λόγου χάριν, ἀν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἔνα δεκαώροφον ἢ εἰκοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ ὅποιον μεταβάνω, εἶναι τοῦ συμπατριῶτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾶ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. 'Ο ἀνελκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ δόηγοῦμαι εἰς τὸ ὅπ' ἀριθμὸν 2.933 δωμάτιον. 'Ερωτῶ τὸν ὑπηρέτην, τὸν «γκρούμ», ἀν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατί ρωτάτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἡμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἐδῶ, ἀν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾶ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἀν γίνη ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, δπότε πάλιν θὰ ἡμπορήτε εὔκολα νὰ κατεβῆτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἔνα τέταρτον ἔως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἑξακόσια σκαλοπάτια.

✓ *(Κατὰ τὸν Α. Ασημακόπουλον)*

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν δρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἵσον πρὸς τὴν Εὐρώπαικήν Ρωσίαν, τοῦ ὅποιου τὸ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. 'Η Ἰλύς, τὴν ὅποιαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του παραποτάμους Μισσουρῆν καὶ Ὁχάιο, προσχώ-

νουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολή του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θαλάσσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπέρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ύψωνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται **Πραίρι**, δηλαδὴ λειμών, διότι ἔως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὡστε νὰ φυτρώνῃ χόρτον. Δυτικῶτερον δμως ἡ βροχὴ εἶναι δίλιγη καὶ αἱ ύψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέπηπαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθυέλλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροὺς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ Νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ περιοχὴ τῆς Βορείου Αμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν Βορείαν Ντακότα καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν **Μανιτόμπαν**, διότι ἐδῶ ἡ ύγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας, δηπου ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εύρισκονται αἱ μεγαλύτεραι καπνοφυτεῖαι καὶ βαμβακοφυτεῖαι τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου τὰ κατέχουν ὁρμῶνες.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἔξαγωγὴ πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν "Ανω Μισισιπῆν καὶ εἰς τὴν Πραίρι.

Ο πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισιπῆ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, δύσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν 'Αππαλαχίων." Ιδίᾳ πρὸς Δ. δίλιγοστεύει δὲ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εύρισκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικά ἡ μεταφορικά κέντρα, Ἡ **Οὐίννιπεγκ** (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλῇ πόλις **"Άγιος Παῦλος - Μιννεάπολις** ἔχει πολυαριθμούς ύδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ **"Άγιος Λουδοβίκος** (Σαὶν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εἰς μεγαστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ **Νέα Ορλεάνη** εἶναι ἡ δευτέρα ἀγορὰ βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ **Κάνσας Σίτυ**, εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

'Η παρακειμένη χερσόνησος Φλωρίς έχει κατά μέγα μέρος παραλίαν έλατδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταῖνίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερίκανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

'Η δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὄρεινὴ χώρα, τῆς ὅποιας αἱ μακραὶ ὁροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὁρέων. Τὸ τόξον τῶν Ἀλεούτων νήσων εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καὶ, δπως αἱ Σουνδαῖαι νήσοι, εἶναι γεμάται ἀπὸ ἥφαστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμῆμα, ἡ Ἀλάσκα, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς παγετῶνας χώρας τῆς Γῆς. "Ἄν ἔξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὡκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὡκεανὸν φιόρδ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κουροσίβο, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰ ὡριμάζουν τὰ σιτηρά. 'Εδῶ ζοῦν ἀρκετοὶ Εύρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἔδῶ διότι προσείλκυσαν τούτους τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὅποῖα σήμερον ἔχουν ἔξαντληθι.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὄρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ Βραχώδη ὅρη, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράλληλοι ὁροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὁρέων καὶ τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται τρίτη περιοχή, ἡ ὅποια εἶναι κλεισμένον ύψιπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ Κολομβίας καὶ Κολοράδο.

α') Τὰ Βραχώδη ὅρη, ἵσα κατὰ τὸ ὄψος πρὸς τὰς "Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὡκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπὴ δάση καὶ, λόγῳ τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. 'Αλλ' εἰς τὰς "Ηνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχά εἰς βροχάς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλούτον μετάλλων, τὰ ὅποια προέρχονται ἀπὸ ἥφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὅποιαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων των καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. 'Εκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λί-

μνην 'Υελλοστόουν, έχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν όποιων θερμοπίδακας (γκέύζερ).

β') Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππῶντες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχὰς δέχονται τὰ ὑψηλά ὅρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν δλίγαι δάσεις. Εἰς μίαν δασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἔρημου εἶναι ἡ Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης.

'Ο ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδόν 2.000 μέτρων καὶ μήκους 300 χιλιομέτρων. Τοιαῦται φάραγγες, μὲ ἀποτόμους ὄχθας, λέγονται κανυὸν (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ') Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὅρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας Ἀλπεις (6.000 μ.) καὶ τὰ Κασκάδια ὅρη (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εύρισκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, δόμοιων μὲ τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἐν τοιοῦτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες Βανκούβερ εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ Σίττλη εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πρὸς Νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ Ἀγιος Φραγκίσκος, ἀρχαιστάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὅποια κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, δπου τὸ κλῖμα γίνεται θερμότερον, ὅμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λὸς Ἀντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὅποιους, ὡς τεράστια δένδρα, ύψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ Χόλλυγουντ, προάστειον τοῦ Λὸς Ἀντζελες. "Ολη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται Καλιφορνία. 'Η ἐξαιρετικῶς ἔηρά χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμιέρημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὅρη.—'Απὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πραίρι, τὰ Βραχώδη ὅρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναίων ἢ τῶν Ἀλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ δόποιου στηρίζονται, εἶναι ἥδη ἀρκετά ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. Ἀλλοτε μὲν τὰ ὅρη δρθοῦνται μὲ ἀποτόμους βράχους ἀναθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἀλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὅμαλῶν κλιτύων, αἱ ὅποιαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθὺ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς

φάραγγας συγχέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν ὅριον τελευτᾶ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἔγυμνώθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ἥδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηξιγενεῖς ἐρυθρούς, κυανοῦς ἢ πρασίνους βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν ὁρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραίρι μέχρι τοῦ Ελρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του' αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἰναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινὴν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὑαλίνης θυρίδος, ἡ ὄποια εὑρίσκεται εἰς τὸ ὑψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρεῖ, τὸ ἔξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὄποια κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὄποιους ἡ ἀμαξοστοιχία φαίνεται ὅτι ὑπερπηδᾶ, τὰς βραχώδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὄποιοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ήμέραν, ἐν ὅχημα - παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐράν τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιηγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύγοντα τοπία, τὰ ὄποια ἀκαταπαύστως ἐπανέρχονται καὶ ἀνασυντίθενται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἡ ὄποια, ἀνατρεπομένη ἀλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγιώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὥραιότητος.

(*Kata τὸν Charles Geste*)

Β'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. Ο ΚΑΝΑΔΑΣ

‘Ο Καναδᾶς, ἡ Βόρειος Βρεττανικὴ Ἀμερική, εἶναι κτῆσις βρεττανική, δπως καὶ αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαι, ἡ Αὔστραλια καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἐπταετῆ πόλεμον περιήλθεν εἰς τοὺς “Αγγλους. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἡ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνδός τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

‘Αποτελεῖ ὁμοσπονδίαν ἔξι ἐννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν ὄποιων κοινὴ πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ὁττάβα (130). ‘Η ἐπιφάνεια αύτοῦ εἶναι $9 \frac{1}{2}$ ἑκατ. τετρ. χλμ. Εἰς τὴν ἔκτασιν ταύτην,

ἴσην σχεδόν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 ἑκατ. κάτοικοι, λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὔφορον καὶ ὁ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σῖτος πολὺς, ὃ δόποῖος ἔξαγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὄλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον ὁ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστά τῆς δόλης ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακας κλπ.

Λόγῳ ἀνεπαρκείας ἔργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἱ τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου καὶ τοῦ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ Βανκούβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σῖτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταγροὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία.— Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πράιρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ δόποῖοι ἔκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐδίνης περγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν δρέων, περιλαμβάνουν πλέον τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἔκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῇ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σῖτου καὶ δλλῶν δημητριακῶν, καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ ὅποια, λόγῳ τοῦ αὐτοφυοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

"Οταν φαντασθῆταις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἔκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μὲν ὑψηλὸν χόρτον, αἱ δόποιαι νὰ διακόπωνται ἔδω καὶ ἔκει ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλαια, θὰ λάβῃ ἀμυδράν ίδεαν τῶν καναδικῶν Πράιρι. "Εδαφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἔξαιρετικῆς εύφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ίδοιο ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

"Εκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ίδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκταρίων ὑπάρχουν δύμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν δόποιων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εύκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἔξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ ίδρυουν σιδηροδρομικάς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς έκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταπο-

θῆκαι, εἰς τὰς όποιας τὰ δχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθείας μὲ τὴν βοήθειαν σωλήνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιεργείας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ύφίστανται δὲ ὡσαύτως τοιαῦται ἔγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἕκαστην τὴν μεταφοράν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδρίων, σιδηροδρομικῶς, ἔξι ἀποστάσεως πολλάκις 30 ἔως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Rurón)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά.— Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἥσαν ἄλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος ἐκηρύχθησαν ἀνε-

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ δποῖαι σήμερον ἀνέρχονται εἰς 49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν δημοσπονδίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων, μεγίστη δημοσιαὶ πόλις ἡ Νέα Υόρκη.

* Απὸ τοῦ 19ου αἰῶνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς

Εύρωπης ηύξησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου οἱ παλαιοὶ θιαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔξετο-πίσθησαν εἰς ώρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς δλί-γας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἥσαν καὶ "Ἐλληνες, οἱ ὅποιοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, ὅπότε ἔχει περιορισθῆ ἡ μετανά-στευσις, μένουν ἐκεὶ ἐγκατεστημένοι πολλοὶ "Ἐλληνες. Μετὰ τοὺς Εύρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν **Νιγρητῶν** (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμάς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρί-ζουν ὡς «μαῦρον κίνδυνον». Πρὸς Δ. ζοῦν δλίγοι μετανάσται Ἰάπωνες καὶ **Κινέζοι** (200.000). "Ολοι οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέ-ονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικήν των κα-τάστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργα-σίας καὶ ἐπιχειρήσεως καὶ ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτη οἰκονομικὴ ἀποθήκη δλου τοῦ κόσμου.

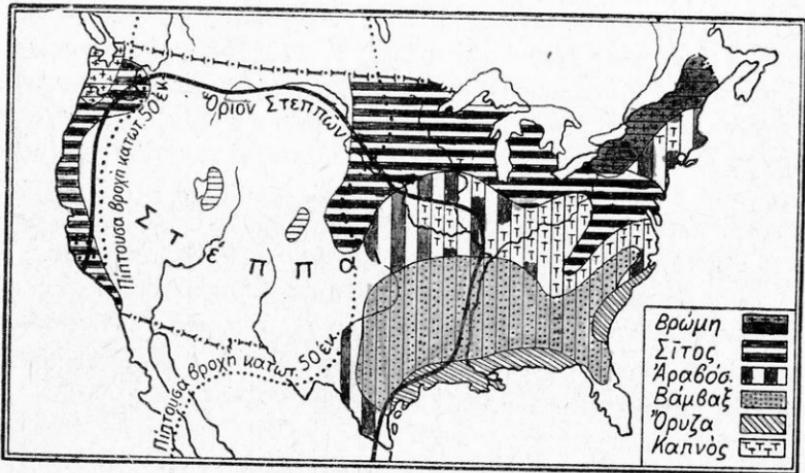
'Ο πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατομμύρια καὶ διαρκῶς αὔξανει. Εἶναι δμως ἀκόμη, δι' ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς δλίγος. 'Η μέση πυκνό-της εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιόμετρον.

Ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις.—'Ο πληθυ-σμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχάς μεταξὺ τοῦ Μισισιπῆ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, δπου εύρισκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, παρουσιάζεται πολλάκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι, μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. 'Ο πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνός καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικήν περιοχήν, πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν ὅποιων ἀνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ύπερ τὰς 100.000 κατοίκους. 'Η τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων προήλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κα-τοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέ-ριξ δρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις

τόσον ταχέως, ώστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι ὄδοι αὐτῶν δὲν
ἥτο δυνατὸν νὰ γνωσθοῦν μὲ ὄνόματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀρι-
θμούς.

‘Η Ούασιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστα-
τεύθη δι’ αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν εἰσβολήν, καὶ
εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ
τῶν κήπων. Αἱ ἔκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τάξιν πλη-
θυσμοῦ: ἡ Νέα Υόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντη-
τρόιτ, τὸ Λός Αντζελες καὶ ἡ Κλήβελαντ.

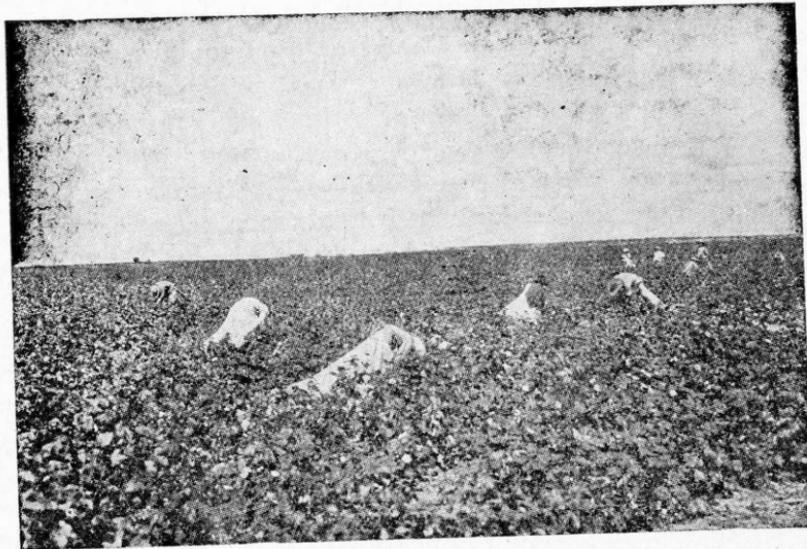
95. Χάρτης γεωργικής παραγωγῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

‘Η γεωργία.— “Αν καὶ ύπάρχουν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐκτάσεις ὅγονοι, ως παρὰ τὰ Βραχώδη ὅρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ύπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἐδάφη, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦνται ὅχι ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ η γεωργία ἐκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις, ὅστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδό-

σεις. Ή καλλιέργεια αὕτη δνομάζεται ἐκτατική. Διακρίνεται δὲ ή ζώνη τοῦ σίτου, ή ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

"Αλλοτε, δτε ὁ πληθυσμός ήτο ὀλίγος, αι 'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι ἔξηγον εἰς τὴν Εύρωπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῷ σήμερον ἔξαγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

α') Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι.—'Η ζώνη τοῦ σίτου εἶναι εἰς τὰς Πραίρι, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδᾶ. "Αν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ή παραγωγὴ

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἔκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργοῦνται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἔκτασιν κατέχει η ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, δόποιος εύνοεῖται ἔξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ύγρα μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μισισιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ως τροφὴ ἀνθρώπων καὶ ζώων (ἰδίως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

'Η νοτία ζώνη, δπου αί πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία και Καρολίνα, είναι πρωισμένη διά τὴν ὅρυζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται και ἄλλα κηπαῖα, ώς και ποικίλαι δπῶραι. 'Ως πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β') Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι. — 'Η ἀξιολογωτέρα τούτων είναι ἡ τοῦ βάμβακος, εύδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην ἀπὸ τῶν Βραχωδῶν ὄρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀππαλαχίων. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. 'Η ἄλλοτε μεγάλη ἔξαγωγὴ αὐτοῦ ὀλιγοστεύει σὺν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὅποῖα διαρκῶς αὐξάνουν. 'Ωσαύτως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πρώτη χώρα και εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὅποίου αἱ φυτεῖαι εύρισκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ κτηνοτροφία. — Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὅποιας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἔξαγωγὴν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλὰ, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. 'Εκεῖ δπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ώς και εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας τρέφονται ἀγέλαι βιῶν και ἀγελάδων. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβισσίτου περιορίζονται οἱ χοῖροι, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέπας τῆς δύσεως τρέφονται πρόβατα.

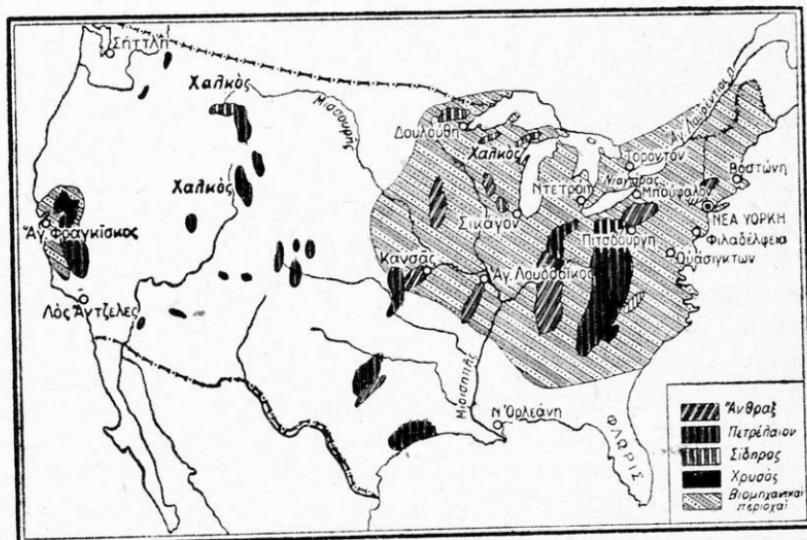
Τὰ ζῶα ταῦτα δόδηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ώρισμένας πόλεις, ίδιως εἰς τὸ Σικάγον και τὴν Κάνσας Σίτυ, δπου γίνεται και ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν και ἐκχυλίσματος κρέατος.

Ἡ ἀλιεία. — 'Η πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας και σκόμβρους. 'Ἐν τούτοις αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθῦς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Βιομηχανικὰ ὄρυκτά. — Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ

πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἑξῆς δρυκτῶν: τοῦ γαιάνθρακος, τοῦ σιδήρου, τοῦ χαλκοῦ, τοῦ μολύβδου, τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ θείου καὶ τοῦ πετρελαίου· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν βωξίτην.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρακος εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλινόις, νοτίως τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγὴ του εἶναι τόσον

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἕνωμένων Πολιτειῶν.

ἄφθονος, ὅστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ σίδηρος παρέχει τὸ $\frac{1}{3}$, τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καὶ εύρισκεται παρὰ τὴν Ὑπερτέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ πετρέλαιον, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ δόποια εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας Υόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κλπ. Προσέτι αἱ Ἕνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικόν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικήν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν πρὸς καθαρισμόν.

Η βιομηχανία.— Η μεταλλουργία συγκεντρούται μεταξύ των Καναδικών λιμνών καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὑψηλαμένων. Συναντᾶται δῆμος καὶ ἀλλαχοῦ, δῆμος ὑπάρχουν αἱ ἀναγκαιούσαι εἰς αὐτὴν πρῶται ὅλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μεταξουργία, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ βαμβακουργία, εἰς τὴν δόποιαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καταπληκτικὴ εἶναι προσέτι ἡ παραγωγὴ τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85 % τῆς δόλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιουτορόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλονται πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Η ἔσωτερικὴ συγκοινωνία.— Πλῆθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ δόποι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελαντ, τὸ Ντητρόιτ κ.ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχάς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Ειρηνικοῦ· ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2 ½, ἡμέρας. Πρὸς τούτοις πολλαὶ δόδοι χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων. "Εκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 Ἀμερικανούς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἐλληνας).

Τὸ ἐμπόριον.— Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται δι’ ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ δόποιος εἶναι δὲ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι: ὁ τῆς Νέας Υόρκης, τῆς δόποιας τὸ Χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδία τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς ζωῆς· ἡ Βοστώνη· ἡ Τσάρλεστον καὶ ἡ Νέα Ορλεάνη, λιμένες ἔξαγωγῆς τοῦ βάμβακος· ὁ "Άγιος Φραγκίσκος, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετάξης καὶ τεῖου ἀπὸ τὴν "Απωλετολήν.

Τὰ ἔξαγόμενα εἴδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουν τὰ 54 % τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου· ἀποτελοῦνται δύος ἀπὸ ἄν-

θρακα, πετρέλαιον, ύφασματα βαμβακερά, ἄλευρα καὶ κονσέρ-
βας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὅλαι διὰ τὴν βιο-
μηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταξι.

'Απὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἄλευρα, λίπη ζωικὰ καὶ ὀρυκτά, κατειργασμένα δέρματα κ. ἄ.,
στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρὰ σῦκα, ἐλαῖαι καὶ
πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

Κτήσεις.— Αἱ ἔξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἡνωμένων Πολι-
τειῶν εἶναι νέαι καὶ ὅχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α') Τὸ 1867 ἡγόρασσαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ 7^ῃ, ἑκατομ-
μυρίων δολλαρίων τὴν Ἀλάσκαν.

β') Τὸ 1898 ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ισπανίαν καὶ κατέλαβον
τὸ Πορτορίκον καὶ τὰς Φιλιππίνας.

γ') Αἱ νῆσοι Χαβáι κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζὶ μὲ ἄλλας
νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ') Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

ε') Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον (1917) ἡγόρα-
σαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὸν
"Αγιον Θωμᾶν καὶ τὴν Σάντα Κρούζ.

ζ') Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου Κούβας καὶ
τῆς νήσου Ἀίτης.

Οἱ Ἑλληνες ἐν Ἀμερικῇ.—'Απὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας,
εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐγκατεστημένοι "Ἑλληνες, τοὺς περισσο-
τέρους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000.
Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτε-
λοῦντες εἰδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ "Ἑλληνες
παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος των καὶ
εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν.
Διὰ νὰ διατηρήσουν τὸν ἔθνισμόν των ἔχουν δργανώσει σωμα-
τεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἐλληνικάς ἐφημερίδας, 10 τὸν ἀριθμόν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

‘Η Βόρειος ’Αμερική ώς πρός τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εύρωπην, ώς καὶ ὁμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἰναι αἱ ἔξῆς: Τὰ πτυχῶσιγενῆ ὅρη τῆς ’Αμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ δπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. Ως ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλῖμα. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ δὲν λαμβάνει, δπως ἡ Εύρωπη, βροχάς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἢ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ‘Η Βόρειος ’Αμερικὴ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εύρωπη. Κυριωτέρα δὲ ὁμοιότης εἰναι ἡ ἔξῆς: δπως ἡ Βόρειος Εύρωπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς ’Αμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους, καὶ δι’ αὐτὸ ἔχουν τὴν ἴδιαν μορφὴν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εύρωπης. “Οπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εύρισκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου ἥρχισαν ἀπὸ τὴν Εύρωπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εύρωπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὅψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, δσον εἰς τὴν Βόρειον ’Αμερικήν. Κατ’ ἀρχὰς οἱ Εύρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα. Οἱ μετανάσται ἤσαν Ισχυροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἀνθρωποί, οἱ δποῖοι ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα των λόγω κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικάς καὶ θρησκευτικάς ἀφορμάς. Οἱ ίθαγενεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. ’Απὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ δποῖον ἔλαβε χαρακτήρα ἀγγλικόν. Ως μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναὶ. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ ’Αμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

- Άσκησεις.** — 1. Ὁνδμασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδᾶ. — 2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. — 3. Ποῦ βασίζεται

τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν δοίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, ποὺ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην; Ποῦ ἀλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα δόγμα; — 4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν πολιτειῶν; — 5. Όντας τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. — 6. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς τὴν Νέαν Ὅρων Υόρων καὶ τὸν Ἀγιον Φραγκίσκον.

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.—Ο Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, δύο ποτίσια βρέχει τὰ δυτικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανόν, ὃπου σχηματίζεται ὁ ίσθμος τοῦ Τουαντεπέκ. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαι, αἱ δύοτα προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν Καραϊβικὴν θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Ειρηνικὸν καὶ σχηματίζεται ὁ ίσθμος τοῦ Παναμᾶ. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμῆμα, ἡ Μέση Ἀμερική, ἐκτενεῖται ως γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἰς παλαιάν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦσαν μεγάλη δρεινὴ χώρα, ἡ δύοια συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμῆμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευράν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεανὸν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ δύοτα εἶχον ως ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαριθμῶν ἡφαιστείων. Σήμερον ἀκόμη ἔκρηξεις ἡφαιστείων καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἔκτασιν ἵσην μὲ τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ αὐτὸν ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἔκρηξιν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν "Αγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΣΙΚΟΝ

Τὸ Μεξικὸν ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ύψιπεδον, τὸ δύοτον

περιβάλλεται μὲ δρη ύψηλά καὶ μεγαλοπρεπή ἡφαίστεια, ίδιως πρὸς Ν. Αἱ πρὸς τοὺς ὥκεανοὺς πλευραὶ του καταπίπτουν ἀπότομως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὑγροὶ ἐτησίαι ρίπτουν πολλάς βροχάς εἰς τὰς ἔξωτερικὰς πλευράς, καὶ ίδιως εἰς τὰς ἀνατόλικάς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ θερμά βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὅρεινῶν κλιτύων τὸ κλῖμα εἶναι γλυκύ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὄψιπέδου ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ κατωτέρα, δηλαδὴ ἡ θερμή, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600 - 1.800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰ φυτείας, ίδια καπνὸν καὶ ὄπωρας. Τὸ δὲ ὀροπέδιον ἔχει κλῖμα εὐκραές, διότι μὲ τὸ ὄψιος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ιδιόμορφοι κάκτοι καὶ ἀγάβαι, ἔχει δημοσίας γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν ἐδῶ δημητριακούς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Κατὰ τὸν 16ον αἰώνα, διότι οἱ Ισπανοὶ ἦλθον ἐδῶ ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν Ἀζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ δόλιγα πυροβόλα τῶν Ισπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ισπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ Κρεολοί.

Τὸ Μεξικόν, ὅπως καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἡνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). Ἀλλ' αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταράσσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμός του εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἑκτασιν 2 ἑκατ. τετρ. χιλμ. ὑπάρχουν μόνον 18%, ἑκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν ἐπιπροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὄρυκτά πλούτη τοῦ ἐδάφους του, καὶ ίδια διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικόν εἶναι πλούσιον εἰς δρυκτά, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τοῦ ἀργύρου (45%) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἔξα-

γωγήν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὄροπεδίῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὔκρατον κλῖμα ὁφείλει τὴν ἀκμήν της ἡ πρωτεύουσα πόλις Μεξικὸν (960).

'Ως παράλιαι πόλεις τοῦ ἐμπορίου εύρισκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ Βερακροῦνζ καὶ τὸ Ταμπίκον.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ λοιπὴ στερεά τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἶναι ὄρεινὴ χώρα στενή, ἡ ὅποια συνέχεται μὲν παραλίους πεδιάδας κατὰ τὴν χερσόνησον Υουκατάνην καὶ τὴν Νικαράγουαν. Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἔτησιῶν δέχεται πολλὰς βροχάς, ίδιως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικὰ βαθύπεδα εἴ-

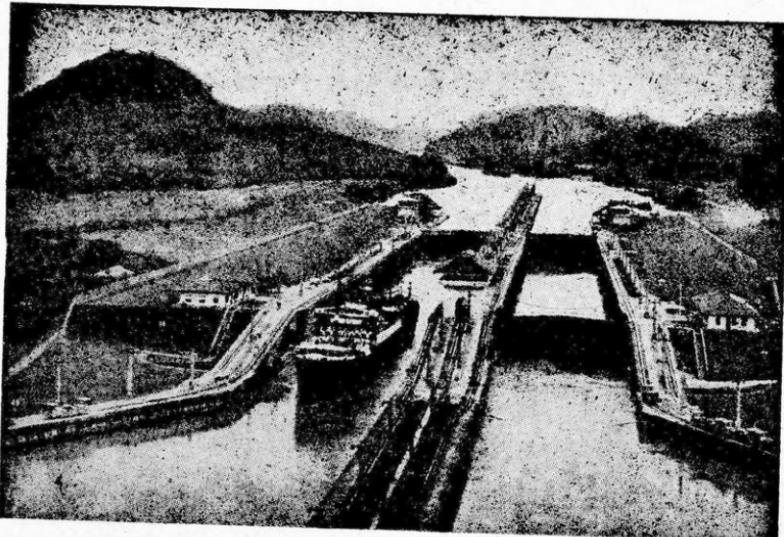

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κοσταρίκαν.

ναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. Ἐπὶ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρι 1.800 μ. ὅψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊὸν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εύδοκιμοῦν ἐπίσης ὁ βάμβαξ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν

έκτελούν οι Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, ὅπου ἔργα-
ζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μι-
κτὸν λαόν, δ ὅποιος λέγεται Ζάμπο. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι
ζητοῦν νὰ ύπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ύπο τὴν οἰκονο-
μικὴν των ἔξαρτησιν.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώ-
ρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώ-
ρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν

99. Ἡ Διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ.

δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ
μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὥκεα-
νὸν εἰς τὸν Ειρηνικόν. Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὥποια ἐτε-
λείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἴς τὰ στόμια
τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις Κολὸν καὶ Παναμᾶς. Ἀπὸ τὴν
Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν) ἔως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Ειρη-
νικὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοϊον
ἀναβαίνει μὲ σειράν δεξαμενῶν μέχρις ὕψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν

ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἀνολ-
ξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν Ισθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαιρεσις.— Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ διαιρεῖται εἰς
ἕξ δημοκρατίας. Εἶναι δὲ αὗται:

α') Ἡ Γουατεμάλα, μὲ 2.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν
όμβωνυμον (165).

β') Ἡ Σαλβαδόρ, μὲ 1.600.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώ-
νυμον (100).

γ') Ἡ Ὄνδούρα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Τε-
γουσιγάλπαν (47).

δ') Ἡ Νικαράγουα, μὲ 900.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν
Μανάγουαν (32).

ε') Ἡ Κοσταρίκα, μὲ 550.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὸν
“Αγιον” Ιωσῆν (60).

ζ') Ὁ Παναμᾶς, μὲ 490.000 κατ. καὶ πρωτεύουσαν δμώνυ-
μον (75).

3. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι νησοσυστάς δμοία πρὸς τὰς Ἀνα-
τολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Μπαχά-
μας, τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας.

α') Αἱ Μπαχάμας εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι
τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος.
Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπό τοῦ
Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικόν ρεῦμα τῆς θαλάσ-
σης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. ‘Απ’ αὐτὸν ἀναπτύσσεται τὸ θερ-
μὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰν-
διάνοι Καραϊβαι, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου
ἡσαν πολυάριθμοι, δὲν ύπαρχουν πλέον. Σήμερον ύπερτεροῦν
οἱ Νιγρῆται καὶ οἱ Μουλάττοι, δηλαδὴ μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα
ἐκ Νιγρηῶν καὶ λευκῶν.

β') Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι τέσσαρες: ἡ Κούβα, ἡ Ια-
μαϊκή, ἡ Αίτη καὶ τὸ Πορτορίκον. Μεγαλυτέρα ἔξ αὐτῶν εί-
ναι ἡ Κούβα. ‘Ο πληθυσμὸς αὐτῆς, δπως καὶ τοῦ Πορτορίκου,
ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό λευκούς. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρώτη χώ-

ρα τῆς Γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα Ἀβάνα (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Ἰαμαϊκὴ παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρώμι. Ἡ Ἀίτη ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν Ἀίτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν "Αγιον Δομίνικον, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακάον, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

γ') Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἔκτεινονται ως σμῆνος ΝΑ. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι εἶναι ως ἐπὶ τῷ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαὶ. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἀίτης εἶναι ύπό τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ ἴσθμου τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ως προκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικήν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

Nῆσοι ή κράτη	Ἐπιφάνεια εἰς τεράγγ. χλωρόπετρα	Κάτοικοι εἰς γιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τερ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νῆσοι Μπαχάμας Κούβα	11.000 115.000	63 4.000	5 35	Νάσσαου (22) Ἀβάνα (500)	σπόγγοι καπνός ζάχαρις καπνός δπώραι βανάναι ζάχαρις καφές
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.000	84	Κίνγκστον (100)	βανάναι ζάχαρις καφές βάμβαξ χρωστική ξυλεία ζάχαρις
Δημ. Ἀίτης Δημ. Ἀγ. Δομίνικου	26.000 50.000	2.300 1.200	83 24	Α. Πρίγκιπος (120) Ἀγ. Δομίνικος (35)	βάμβαξ χρωστική ξυλεία ζάχαρις
Πορτορίκον Μίκρ. Ἀντίλλαι	9.000	1.600	178	Ἀγ. Ιωάννης (115)	
"Αμερικανικαὶ Βρετανικαὶ Γαλλικαὶ "Ολλανδικαὶ	360 4.300 3.100 1.000	26 470 500 72	76 110 178 82	"Ἀγ. Θωμᾶς (8)	ζάχαρις βανάναι καφές κακάον

Άσκησεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Αμερικῆς καὶ χρωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.— 2. Σύγχρινε τὴν μορφὴν τῆς διώρυ-

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

γος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σονέζ.— 3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ατλαντικοῦ.

III. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Είσαγωγή. — 'Η Νότιος 'Αμερική κείται, όπως και ή 'Αφρική, κατά μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ Χόρν, εύρισκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς 'Αφρικῆς. "Οπως ἡ θέσις της, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα της ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς 'Αφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφὴν ὅμως τοῦ ἔδαφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον 'Αμερικήν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὅποιαι διευθύνοντα ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὅρη "Ανδεις ἢ Κορδιλλέρας, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμένας πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὄρεινάς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

'Η Νότιος 'Αμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμός της εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

1. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ "Η Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Αἱ "Ανδεις, ἢ Κορδιλλέραι (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενὴ ὅρη, εἰς τὰ ὅποια, ὡς καὶ εἰς τὰ ὅρη τῆς Μέσης 'Αμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἡφαίστεια, ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατούς σεισμούς. Λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικὰς καὶ Νοτίους "Ανδεις.

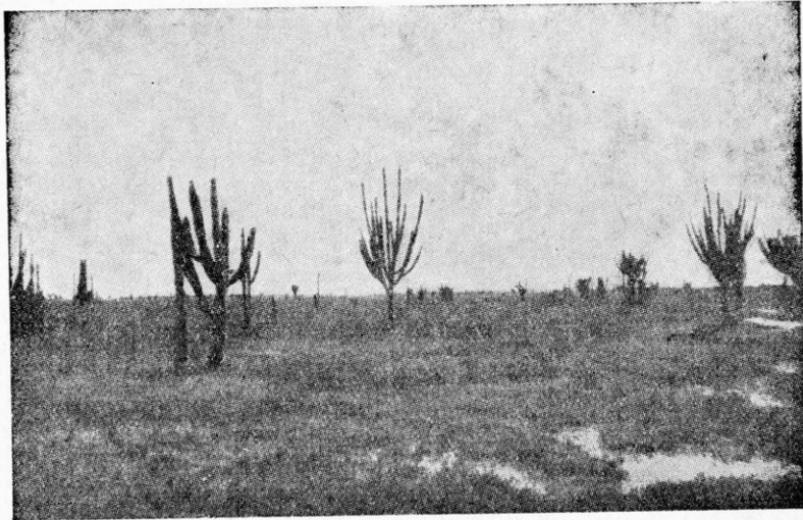
α') ΑΙ ΒΟΡΕΙΟΙ "ΑΝΔΕΙΣ.

Αἱ Βόρειοι "Ανδεις συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὁροσειράς, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. 'Ἐπειδὴ εύρισκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλῖμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ύγραι. 'Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὔται κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὄψος τοῦ ἔδαφους, ὥπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. 'Ο πληθυσμός ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ 'Ινδιάνους, Νιγρῆτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ κράτη τῶν Βορείων "Ανδεων. — Εἰς τὰς Βορείους "Αν-

δεις άνεπτυχθησαν τρία κράτη· ή Βενεζουέλα, ή Κολομβία και
ό 'Εκουαντόρ.

'Η **Βενεζουέλα** έκτείνεται και άνατολικώς των "Ανδεων, εἰς
τὸ βαθύπεδον και τὴν Γουϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος
διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου και βανανεῶν. Πολὺ^ν
σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ύπεδάφους και πρὸ πάν-
των τὸ **πετρέλαιον**. Ο πληθυσμός της εἶναι 3¹/₂, ἑκατομ., πρω-
τεύουσα δὲ ή **Καρακάς** (140). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ 'Ορενόκου

101. "Αποψίς λάθου τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἐποχήν.

έκτείνονται αἱ Λάνος, δηλαδὴ πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ δὲν φθά-
νουν ἔδω πολλαὶ βροχαὶ, αὐταὶ ἐμφανίζονται ως σαβάνναι ἡ
ώς στέππαι, αἱ ὅποιαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συ-
νήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι **κάκτοι**.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι και ἡ βρεττανικὴ νῆσος **Άγια
Τριάς**· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ "Άγγλοι λαμβάνουν **πετρέ-
λαιον**.

'Η **Κολομβία** κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁροσειρῶν και τῶν

ποταμών της είναι μάλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ (8%, ἑκατ. κάτ.). Εἰς τὴν ύψηλοτέραν ζώνην (ἔως 300 μ.), είναι ἡ πρωτεύουσα **Μπογκότα** (270), εἰς εὔφορον περιοχὴν βανανεῶν. "Εχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων καὶ πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ἰσπανούς.

"Ο **Ἐκουαντόρ** (δηλαδὴ Ἰσημερινὸς) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του (2%, ἑκατ. κάτ.). Ἐπὶ ὁροπεδίου, ἀναθεν τοῦ ὄποιου ύψοιονται τὰ ἡφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἔκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἐνθυμίζουν τοὺς Ἰσπανικοὺς χρόνους. Ἐπίνειον είναι ἡ **Γουαγιακίλ**.

β') Αἱ Κεντρικαὶ Ἀνδεις.

Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ "Ἀνδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα δμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ύψιπεδον, τὸ δποιον δμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικόν, είναι δμως κατά πολὺ ύψηλότερον (4.000 μ. ὅψος). Είναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ύψοιονται γιγαντιαῖα ἡφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν δποιῶν καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. "Αλλοτε ἐδῶ οἱ θιαγενεῖς **Ινκας** εἶχον ἴδρυσει μέγα κράτος, τὸ δποιον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. "Ερείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν **Ινκας**. Σήμερον εἰς τοὺς ἡηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων **λάμαι**.

"Ωσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς είναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν "Ἀνδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμπι. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κείνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς δποιάς ἡ κόπρος θαλασσίων πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς ὁγκώδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. "Η κόπρος αὐτῇ, ἡ δποιά λέγεται γκου ύπο, είναι ἄριστον, λίπασμα. "Η ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τούναντίον βροχερά, ἀν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρ-

χονται άνεμποδίστως καθ' δλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, δταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὑψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίγουν ἀφθόνους βροχάς. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν ΒΑ. πλευρὰν τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεων ἐκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φύοιὸν τῆς κινήνης, ἐνῷ σήμερον λαμβάνεται οὖτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Τὰ ιράτη τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεων. — Εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀνδεις ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη: ἡ Περούβια καὶ ἡ Βολιβία.

102. Λάμαι τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεων.

Η Περούβια, ἡ Περοῦ, εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου (6% , ἑκατ. κάτ.). Η πρωτεύουσα Λίμα (400), μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ισπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ Καλιάον. Η χώρα, λόγω τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους της, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ολίγοι σιδηρόδρομοι υπάρχουν, καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

Η Βολιβία εἶναι ὥσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Ούδαμοι δρέπε-

ται ύπό τοῦ ὡκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν **Λαπάζ** (δηλαδὴ Ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ύψιστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὕψος 3.700 μ.).

γ') Αἱ Νότιοι Ἀνδεις.

Αἱ Νότιοι Ἀνδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν δροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° νοτίου πλάτους προσβάλλονται ύπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, δὲ δόποιος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἄκται αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ύπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσει τὴν ἄκτην εἰς πολυάριθμα φιόρδ, ὅπως εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι Ἀνδεις εἶναι λίαν διαμελισμέναι καὶ παρουσιάζουν ὅχι πολὺ ύψηλάς διόδους. Παλαιότερος ύπερανδειος σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἀυρες εἰς Βαλπαραΐζο διέρχεται τὰς Ἀνδεις εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους Ἀνδεις ἀνεπτύχθη ἐν κράτος, ἡ Χιλή.

Χιλή.—Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ δόποιον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, δμοιάζον πως μὲ τὴν Νορβηγίαν. "Οπως εἰς τὴν Ιαπωνίαν, ἐνῷ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

"Ο κύριος πλοῦτος τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι).

"Ἐπειδὴ πολλαὶ ἔκτασεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, δὲ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι δόλιγος (4¹/₂, ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλή· ἰδίως εἰς μίαν μακρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ύπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἔκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κήποι ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα **Σαντιάγο** (750), ἡ μεγίστη πόλις τῶν "Ἀνδεῶν. Τὸ ἐπίνειόν της **Βαλπα-**

ρωτήζο είναι ό κύριος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νοτίου Αμερικῆς. Νοτιώτατα είναι ή **Πούντα Αρένας**, ή νοτιωτάτη πόλις τῆς Γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιοτέρα, ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὅποια περιέπλεον τὴν Νότιον Αμερικήν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου **σχηματίζει** ή **Γῆ τοῦ Πυρός**. Αὕτη είναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ώραῖα τοπία. "Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἔως

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

τὴν θάλασσαν, ἐνῷ ἀφ' ἔτέρου εἰς μέρη, τὰ ὅποια προστατεύονται ἀπὸ ψυχροὺς ἀνέμους, ύπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὅποια ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, δπως καὶ οἱ Ἐσκιμῶι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ασκήσεις.— 1. Σύγκριτε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ἀτλαντος τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.—2. Ονόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νότιου Αμερικῆς.—

2. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις δμοίας κατὰ τὸ κλῖμα μὲ τὴν ὀρευνὴν χώραν τῶν "Ανδεων"; — 4. Περίγραψε διὰ τῆς βοηθείας τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν Ισιοφόρων, τὰ δποῖα μεταφέρον τὸ νίτρον ἀπὸ τὴν Χιλῆν εἰς τὴν Εὐρώπην. — 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νίτρον;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

α') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἔκτείνεται ως μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν "Ανδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὄρέων. Ὁ ποταμὸς Λαπλάτα (δηλαδὴ Ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους του δμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισιπῆν· δπως καὶ αὐτοί, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὔφορος χοῦς, ὁ δποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται πάμπας. Ἐκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λιβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὔκρατον κλῖμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκούς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εύφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

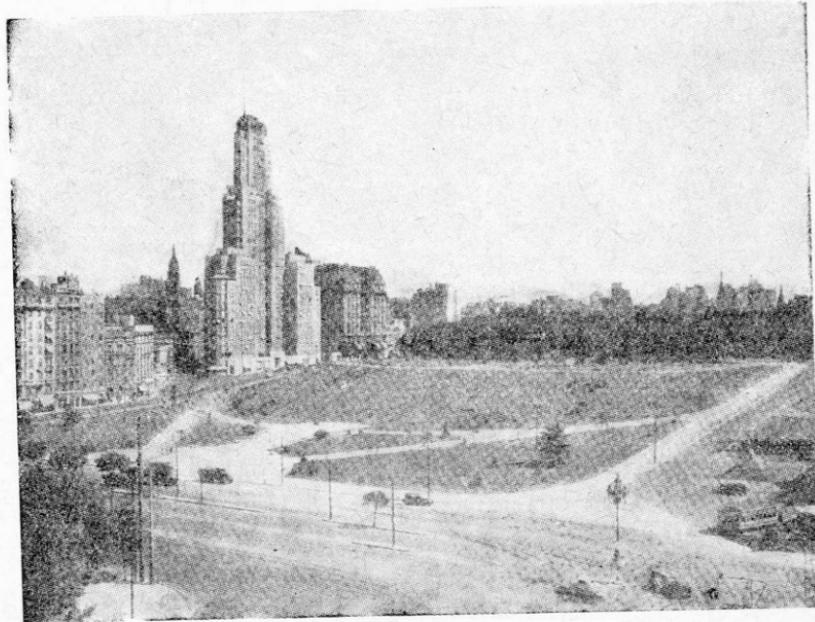
Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἔκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ύπαρχουν ύποτροπικὰ δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα **Παταγωνία**, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 40° νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ύψωνεται κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς "Ανδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ύψωνονται μεμονωμέναι ὄροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς ὁποίας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοὶ εἰς τὰς "Ανδεις, μόλις ὀλίγαι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εύρεθῇ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα. — Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα

καὶ ἡ τραπεζοειδής Παταγωνία κατέχονται ύπό τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Ούραγουάη.

Ἡ Ἀργεντινὴ (2.800.000 τετρ. χλμ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὁλίγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκο-

104. Μερικὴ ἀποψίς τοῦ Μπουένος "Αυρες".

νομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατομ.), μεγάλαι ποσότητες σίτου, ἀραβισσίτου καὶ λιναροσπόρου ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπαις εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομάς ἔρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμούς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, υπάρχουν μεγάλαι ἐμπορικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Μπουένος "Αυρες" (δηλαδὴ

Εύάερος, ύπερ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος "Αυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα **Μπαχία Μπλάνκα**.

"Η **Παραγουάη** κατοικεῖται ἀραιῶς (870.000 κάτ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ δάση φύεται ὁ θάμνος μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ δποίου παρασκευάζεται τὸ μάτε-τσάϊ, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. "Εως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν **Άσουνσιὸν** (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

"Η **Ούραγουάη** εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἔκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κάτ.)."Εχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ύποτροπικὸν αὐτῆς κλῖμα παράγονται μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαιῶν καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Μοντεβίδεο** (600).

β') Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία.

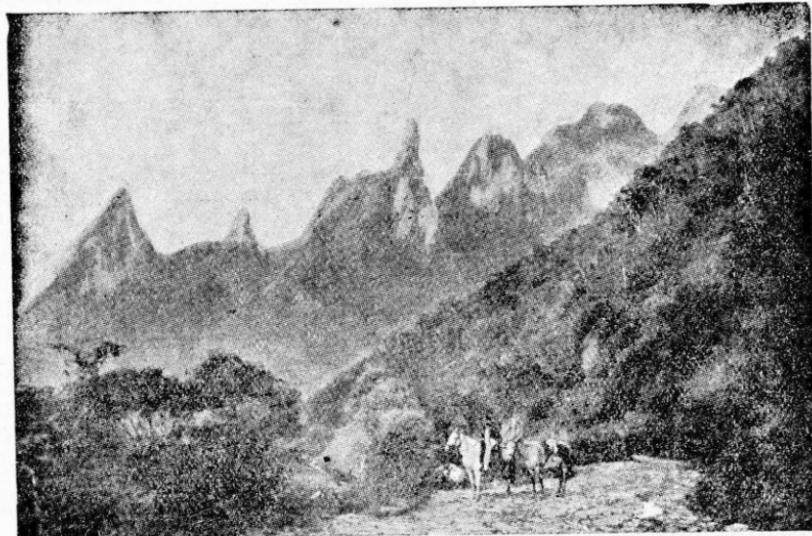
Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἔδω ύπὸ τὸν Ἰσημερινὸν πίπτουν τεράστιαι ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. 'Ωσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικαὶ ἀκταὶ τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας τῆς Γουϊάνας λαμβάνουν ύγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ. ἀληγεῖς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὁρεινὰς ἀυτὰς χώρας τὸ ἀειθαλές πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σέλβιας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμοὺς μὲ λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἢ ἀρωματικὰ φυτά. "Απειρα δὲ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἔδω, ἀλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολύχρωμα ἀλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυ-

τείας ἀπό ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἑσωτερικοῦ, ἡ δούλια εὐκόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφὲ ὅλης τῆς Γῆς. Ἡ ὁρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον.

Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει ὅλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου καὶ τῆς ὁρεινῆς χώρας καὶ ἀπο-

105. Τοπίον τῆς ὁρεινῆς Βραζιλίας.

τελεῖ τὰς «'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας» (45 ἑκατομ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλῆμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ὑγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ δόποιοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλούς, ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευράς τῆς ἀνατολικῆς ὁρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλῆμα εἶναι ύποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀριθμοὺς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκήσεις. Τὸ Περοναμπούκον καὶ ἡ Μπαΐα (ἢ Σάλ-

βαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἔξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ **Ρίον Ιανέῳρον** εἶναι ἡ πρωτεύουσα (1¹/₂, ἑκατ.) καὶ μία τῶν ὀραιοτάτων πόλεων τῆς Γῆς, μὲ θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ **"Άγιος Παῦλος** (1 ἑκ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ **Σάντος**, εἶναι οἱ μεγάλοι ἔξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστίαι πυρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος μὲ μεγάλους κόπους κατώρθωσε νὰ ἔξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἐλλάς.

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

'Η ὁρεινὴ χώρα τῆς Γουϊάνας. — 'Η Γουϊάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ ὁρεινὸν ὅγκον, ἄνωθεν τοῦ ὅποιου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὅρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὄψος τῆς ἐλληνικῆς Πίνδου. "Οπως καὶ εἰς τὴν ὁρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικὰ τῆς χώρας εἶναι ύγρά μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηράς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακάοδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἐδῶ 'Ινδοὺς καὶ Κι-

νέζους. Πολιτικώς είναι διαμοιρασμένη είς κτήσεις, τὴν **Βρετανικὴν Γουϊάναν**, τὴν **'Ολλανδικὴν** καὶ τὴν **Γαλλικὴν Γουϊάναν**. Ἡ τελευταία είναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὕται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Αμερικῆς.

Καφεοφυτεία.— Ἐπὶ μίλλια ἔκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεώνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἐν δισεκατομμύριον καφέα. Περισσότερον ἡ καφέα εὑδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποφιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὑψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾶ τὴν πολλὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψῦχος, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἀνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἰναι λίαν εὐάσθιτοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἡ ἔτη μετὰ τὴν σποράν, ὁ θάμνος, ὁ ὄποιος ἡδη ὑφοῦται εἰς δλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του ὁμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς εἰδικὰ ἔργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἔξαγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπτίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἱμισυ τοῦ ὅλου καφέ, ὁ δοπίος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἐν ἔτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἔξαγεται τόσος καφές, ὅσος θὰ ἐγέμιζε 50.000 σιδηροδρομικὰ δχῆματα. Τὸ ἱμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφέ εἰς τὸ Σάντος εἰναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον Αμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρά καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς **Μέσης** καὶ **Νοτίου Αμερικῆς** εἰναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰώνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Αμερικὴ ἀπὸ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Αμερικὴν εἰναι ἡ μικρὰ Γουϊάνα. Πρῶτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Αφρικῆς, ἥσαν οἱ Ισπανοί καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὖτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Αμερικῆς τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Ἡ γλώσσα γενικῶς πρὸς Α. εἰναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ. δὲ καὶ Β. Ισπανική.

'Η Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἥπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν., εἰς τὰς περιοχὰς τοῦ εὐκράτου καὶ ύποτροπικοῦ κλίματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα, κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἀλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ ΒΑ. τῶν Νιγρητῶν, ἐπὶ τῶν ὅποιων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυρίαρχίαν. Πλὴν τούτων ύπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. 'Η Νότιος Ἀμερικὴ ύπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προωδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατὸν ζώνην κείμενα Ἀργεντινή, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται δύμως, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὅλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουαντόρου. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, δέχεται ἀκόμη εὐρωπαίους κυρίως μετανάστας, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εύρισκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ τῆς. Εἰς τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Χιλήν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὅρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις. — 2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτευούσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν. — 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι' ἀποίκισιν Εὐρωπαίων; — 4. Πότε περίπου ὠριμάζει ὁ σῖτος εἰς τὴν Ἀργεντινήν; — 5. Ποίας ἄλλας τεϋφόρους χώρας γνωρίζεις; — 6. Ἀνάφρεσε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. — 7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ δόποῖον ενόςκεται εἰς τοην ἀπόστασιν ἀπὸ

τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὃσον καὶ αἱ Ἀθῆναι.—8. Τί παραπλεῖς ὃσον ἀφορᾶ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;—9. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιου καὶ Μπονέρος Ἀυρεος.

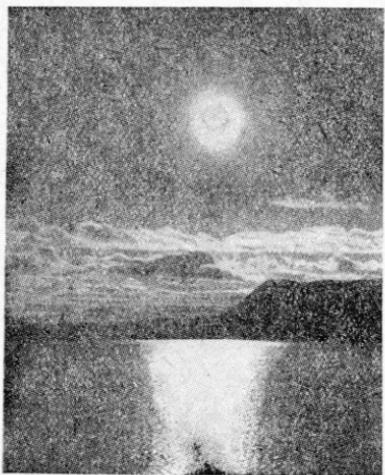
Πίναξ 13. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς
(εἰς ἑκατομμύρια κατοίκων)

"Η πειραιών	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ασία	320	450	670	859	1.150
Αφρική	73	82	100	127	160
Αμερική	21	38	85	180	260
Αύστραλία καὶ Ωκεανία	1	1	3	7	10
"Ολος ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς	587	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.— Αἱ πολικαὶ χῶραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν (’Αρκτὶς) καὶ εἰς Νότιον (’Ανταρκτὶς). Ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικούς κύκλους περίπου ἔως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ωρισμένας ἐποχὰς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ωρῶν· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομάδας καὶ μῆνας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα.

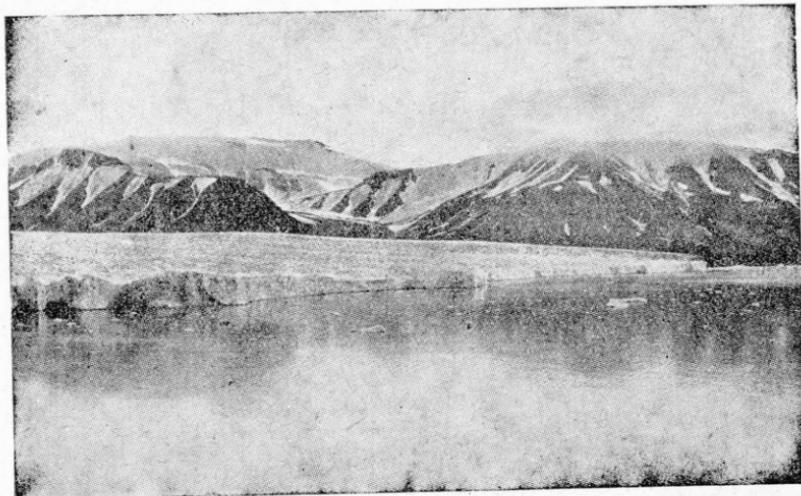
107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτσβέργην.

‘Η Ἀρκτὶς λοιπὸν κατὰ τὸ ἰδικόν μας θέρος φωτίζεται καθ’ ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὁ ὄποιος φαίνεται περιφερόμενος δἰλίγον ὑψηλότερον τοῦ ὁρίζοντος χωρὶς νὰ δύῃ. Ὁ ἥλιος, δταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἄνωθεν τοῦ ὁρίζοντος, ὀνομάζεται **ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου**. Θὰ φαντάζεται τις, δτι μὲ τὴν διαρκῇ αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρασία θὰ ὑψώνεται πολύ· τοῦτο δῆμας δὲν εἶναι ἀληθές· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εὑρί-

σκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὁρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὖται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ’ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χῶραι εύρισκονται ὑπὸ ἡμίφως. ‘Η πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας

(6 μήνας και πλέον), εἰς 80° βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ήμέρας, και εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ήμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τούναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ πολικὴ νύξ, ἡ ὅποια δύμας πολλάκις φωτίζεται ἀπὸ τὸ βόρειον σέλας. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἴδικόν μας θέρος, ἐνῷ ἡ πολικὴ ήμέρα πρὸς τὸν ἴδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χώραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἀρκτικὴ ἀκτή.

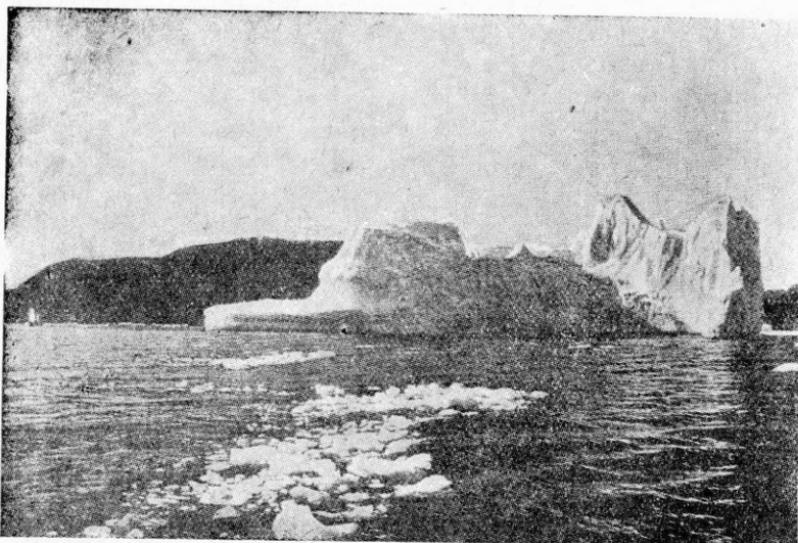
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψῦχος καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις δπῶς εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

1. ΑΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἀρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὅποια γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρειος Παγωμένος ὥκεανός. Εἰς δύλιγα μέρη εὐρίσκονται ἔξοδοι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Ειρηνικὸν ὥκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲ στρῶμα πά-

γου πάχους 1 μέτρου, τὸ ὅποῖον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πάγων εύρισκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ ὄγκοπαγοι αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εύρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὀρεινὰ προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878 - 1879 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἔως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Ειρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν, κατὰ τὰ ἔτη 1893 - 1896, μὲ πλοῖον, τὸ ὅποῖον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μὲ ἔλκυθρα, τὰ ὅποια ἐσύροντο μὲ κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδσεν κατώρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903 - 1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ ὅποῖος ἐφθασεν εἰς τὸν Βόρειον

Πόλον, είναι ό τον Αμερικανός Πήρου κατά το 1909. Μετά ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιον. "Ολοὶ αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, δτὶ περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ἡηρά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰς ὁποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον. Ἐπίσης γίνεται ἐκεῖ κυνήγιον καὶ διατροφὴ ταράνδων. Διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς είναι ἴδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

Ἡ Γροιλανδία είναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλαυπον ἐκείνου, ὃ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς είναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰ πολυάριθμα φιόρδ ὁ παγετών, ὃ ὁποῖος γλιστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος είναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἔν ἔβδομον ἔξεχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

έως τὸν Αὔγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμὴν τῶν νοτιώτερον.

Εἰς τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14.000 Ἐσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἀλιεῖς). Ἀπό τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὅποια ἀλιεύουν, ίδιως τὰς φώκας, προμηθεύονται

111. Χειμερινὴ κατοικία τῶν Ἐσκιμώων.

νηγοῦν ἀκόμη πολικούς λαγούς, πολικάς ἀλώπεκας, πολικάς ἄρκτους, ταράνδους καὶ πτηνά, τὰ ὅποια κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμήνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν ταράνδους, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον τὸ ὅποιον ἔξαγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὅποιας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἡ ὅποια εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρός, ἐν τούτοις δμως οἱ Ἐσκιμῶι εἶναι πάντοτε εύχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἥρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἐσκιμώων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυ-

κρέας, λίπος, ἰχθύελαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ίδικῆς των κατασκευῆς, τὸ καγιάκ. Κυ-

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἐσκιμώων.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ δέρμάτων ταράνδου.)

τικά αύτης παράλια έχουν ιδρυθή μικροί συνοικισμοί Δανών, οι όποιοι προσεπάθησαν νά έκπολιτίσουν τους Έσκυμάους.

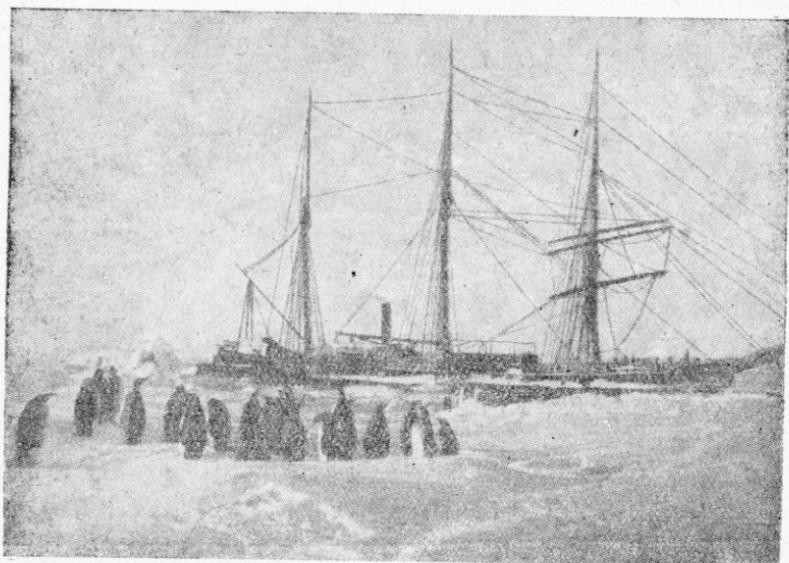
Μετά τής Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νῆσος Ἰσλανδία (δηλαδὴ Χώρα τῶν Πάγων), ἀποτελεῖ δῆμος αὐτόνομον κράτος (100.000 τετρ. χλμ., 110.000 κάτ.). Εἶναι πλήρης ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν. Θερμαὶ πηγαὶ, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται γκέυζερ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνά καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς ὁποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ ΝΔ., ὅπου φθάνει τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἥλη καὶ λιβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εύρισκεται ἡ πρωτεύουσα **Ρέυκιαβικ** (δηλαδὴ Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ οὐδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλύσιν. Ἡ Ρέυκιαβικ (25) ἔξαγει ἴχθῦς καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ **Σπιτσβέργη**, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ύψωνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νῆσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν εἰς τὸν Παγωμένον ὥκεανόν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχάς.

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ἡγηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ **Ἀνταρκτική**, ἡ ὁποίᾳ θεωρεῖται ὡς ἔκτη ἡ ἐβδόμη ἡπειρός. Τὸ μεγεθός τῆς ὑπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εύρωπης (14 ἑκατομ. τετρ. χλμ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς δλην τὴν ἔκτασίν της ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψυχός, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν

χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲν μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἐδῶ ἑτησία θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἀκταὶ τῆς γλυκαίνονται ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δπου δ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲν πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εύρισκονται καὶ ἐνεργά ήφαίστεια, ὡς ὁ Φόβος καὶ ὁ "Ἐρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ἴδιως οἱ περίεργοι καὶ ἀστεῖοι πιγκου·νοί. 'Υπάρχουν

113. Πιγκου·νοί εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ἀκόμη φάλαιναι καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων, οἱ δποῖοι πλέουν ἐδῶ διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν ζώων τούτων. Ἡ περαιτέρω διείσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τούς ἔξερευνητὰς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 ὁ Ἀμοῦνδσεν, ὁ δποῖος παρετήρησεν, δτι εύρισκεται εἰς ἔνα ἐκτεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον ὁροπέδιον ὕψους 3.000 μέτρων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
οι διποίοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
(πλὴν τῆς Εὐρώπης)
ὅς ὑπήκοοι ξένου κράτους ἢ ὡς μετανάσται
(Ἀπογραφὴ 1928)

"Ηπειροι καὶ χῶραι	"Ἐλληνες κάτοικοι	"Ηπειροι καὶ χῶραι	"Ἐλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	276.150		
Κύπρος	271.668	Αβησσουνία	2.000
Συρία	5.500	Μαδαγασκάρη	102
Παλαιστίνη	1.747	Νοτιοαφρ. "Ενωσις	1.500
Μεσοποταμία (Ίράκ)	40		
Βρεττανικὰ Ἰνδῖαι	111	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	'Ηνωμέναι Πολιτεῖαι	400.000
Αίγυπτος	100.044	Καναδᾶς	10.000
Κυρηναϊκὴ	151	Μεξικὸν	1.600
Τριπολῖτις	586	Κούβα	2.500
Ἄλγεριον	148	Βραζιλία	3.000
Τυνησία	443	Ούραγουάη	400
Μαρόκον	780	Χιλῆ	800
Σουδᾶν	3.000		
Κόρυγον	2.000	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Πορτογαλικὰ ἀποικίαι	2.000	Νέα Ζηλανδία	160
		Εἰς δῆμην τὴν Γῆν	
		ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος	
			1.160.000

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ξηρά και ή θάλασσα δὲν είναι έξι ίσους κατανεμημέναι. Τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς (28,5 %) ἀποτελεῖται ἀπό ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. "Αν ἔξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὥκεανόν, μεταξὺ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὥκεανοι μετά πολυαριθμών θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὥκεανοι είναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

114. Πῶς κατανέμονται η ξηρὰ καὶ η θάλασσα ἐπὶ τῆς γηίνης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χλμ.).

τούτου, ή ἀμερικανικὴ ἀκτή, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ ὀρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς της, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετά τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο ὀλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. Όλες είναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαί, αἱ ὅποιαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάι φέρουν εἰς τὴν Ἀνατο-

λικήν Ασίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αύτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ἔταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαί καὶ Ιαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνίζοντο ἀνέκαθεν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρά κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὅποιων συνδέεται μετ' αὐτοῦ ὁ Ἰνδικὸς ὥκεανός. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογούν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὥκεανόν.

Ο Ἀτλαντικὸς ὥκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὥκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τόσον εἰς τὰ ἀνατολικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια αὐτοῦ, καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲν ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακός διαμελισμὸς καὶ εύνοϊκοι ἄνεμοι εύνοοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμῆμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατωκημένα καὶ βιομηχανικά κράτη. Τεράστιαι ποσότητες τροφίμων, πρώτων ύλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὥκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἵστα ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὁποίᾳ ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῷ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μόνον τέσσαρες. Ὕπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς «Νέας Ἑλλάδος», ἡ ὁποίᾳ δεικνύει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὄμογενεῖς μας ἐν τῇ Νέᾳ Υόρκῃ.

Ο Ἰνδικὸς ὥκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὀρεινῶν παραλίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποίᾳ παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἔξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μὴ βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἀπο-

βλέπουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης μετά τῆς 'Ανατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ύπαρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμή, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γῦρος τῆς Γῆς; χωρὶς νὰ ἀπομακρυνθῇ πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

2. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

'Η κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εύρωπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν ἐν 'Ασίᾳ ἔχει ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος, τοῦ ὅποιου συνέχεια εἶναι ὁ μαντζουρικὸς καὶ ὁ κινεζικός. Συνέχεια τῶν εὐρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ ὑπεροχάσπιος. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καράτσι εἰς τὴν Καλκούταν. 'Η Ἀφρικὴ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμὰς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμή, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κείπτάουν εἰς Κάιρον. 'Ωσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμὰς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

'Ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ τὴν μεταξὺ τῶν ὥκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. 'Ἐν τῇ Νοτιώ τῷ Ἀμερικῇ ὁ υπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένος "Αυρες εἰς Βαλπαραΐζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ύψηλότερον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν ύψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

3. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ δλῶν τῶν ἡπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικοὺς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχείαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. 'Ημπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνῃ τὸν γῦρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμοὺς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

	Σελίς
Εισαγωγή	5
1. Πρόσω 'Ασία	7
α. Μικρά 'Ασία	7
'Η Μικρά 'Ασία κατά μέρη	11
'Η Τουρκική Δημοκρατία	25
β. Συρία και Παλαιστίνη	30
γ. 'Αραβία	37
δ. Μεσοποταμία	43
ε. 'Αρμενία	46
ζ. Καυκασία	48
ζ. 'Αριανή	50
'Ανακεφαλαίωσις της Πρόσω 'Ασίας	53
2. Νότιος 'Ασία	55
α. Άι Ινδίαι	56
Άι Ινδίαι κατά μέρη	57
β. Ινδοκίνα	67
γ. Ινδικαὶ ἡ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	72
'Ανακεφαλαίωσις της Νοτίου 'Ασίας	74
3. 'Ανατολικὴ 'Ασία	76
α. 'Ιαπωνία	77
β. Κίνα ἡ Σινικὸν κράτος	85
γ. Μαντζουρία	93
'Ανακεφαλαίωσις της 'Ανατολικῆς 'Ασίας	94
4. 'Ψηλὴ ἡ Κεντρικὴ 'Ασία	95
5. Βόρειος 'Ασία	99
6. Δυτικὴ 'Ασία	102
'Ανακεφαλαίωσις της 'Ασίας	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'
Η ΑΦΡΙΚΗ

Εισαγωγή	Σελίς
1. Βόρειος Αφρική	107
α. Αϊγυπτος	109
β. Λιβύη	109
γ. Άι χώραι τοῦ Ἀτλαντος	115
δ. Η Ἐρημος Σαχάρα	116
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Αφρικῆς	119
2. Η Τροπικὴ Δυτικὴ καὶ Ἰσημερινὴ Αφρικὴ	124
α. Σουδάν	125
β. Ἰσημερινὴ Αφρικὴ	125
3. Ἀνατολικὴ Αφρικὴ	129
4. Νότιος Αφρικὴ	133
5. Άι νῆσοι τῆς Αφρικῆς	137
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Αφρικῆς	140
	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αόστραλια	145
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Αόστραλίας	145
2. Ωκεανία	150
Γενικὴ ἀποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	151
	159

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενικὴ εἰσαγωγὴ	161
I. Βόρειος Αμερικὴ	161
Α'. Τὰ φυσικὰ τμήματα	162
1. Η Ἀρκτικὴ Βόρειος Αμερικὴ	163
2. Η περιοχὴ τῶν Μεγάλων λιμνῶν	163
3. Τὰ Ἀπαλάχια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	165
4. Τὸ Βαθύπεδον τοῦ Μισισιπῆ καὶ τὸ Ὁροπέδιον τῶν Λευκῶν	166
5. Η Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	170
Β'. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Βορείου Αμερικῆς	172
1. Καναδᾶς	174
2. Ήνωμέναι Πολιτεῖαι	174
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Αμερικῆς	176
	184

	Σελίς
II. Μέση Αμερική και Δυτικαὶ Ινδίαι	185
1. Μεξικόν	185
2. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Αμερικῆς	187
3. Αἱ Δυτικαὶ Ινδίαι	189
III. Νότιος Αμερικὴ	192
1. Αἱ Ἀνδεῖς ἡ ή Δυτικὴ ὁρεινὴ χώρα	192
α. Αἱ Βόρειοι Ἀνδεῖς	192
β. Αἱ Κεντρικαὶ Ἀνδεῖς	194
γ. Αἱ Νότιοι Ἀνδεῖς	196
2. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ ὁρειναὶ ἀνατολικαὶ χῶραι	198
α. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία	198
β. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	200
'Ανακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Αμερικῆς	203

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικὰ	206
1. Ἀρκτίς	207
2. Ἀνταρκτίς	211

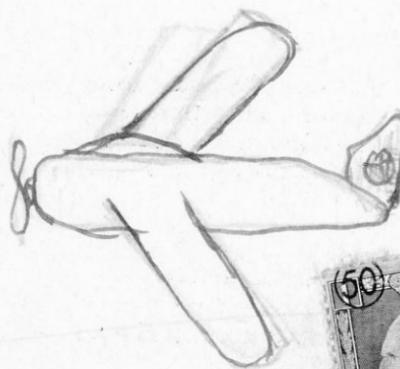
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εισαγωγὴ	214
1. Οἱ τρεῖς Ωκεανοὶ	214
2. Ἡ κατὰ ἔηραν παγκόσμιος συγκοινωνία	216
3. Ἡ ἐγαέριος συγκοινωνία	216

Δαρειανός Παγακίδης

8 8

024000019914

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Університет
Місіонер
Воопов
Округи
Ітру.

Σιναγόρ
Μωάβιτσον
Μέγας Ζούκι

M. roosevelti
adult female
New Vargas.